

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΕΤΟΣ Β' ΤΕΥΧΟΣ 23^{ΟΝ}

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1912

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1912

ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ ὑπὸ Λόβις Κόριντ.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ: Γιάννης Βλαχογιάννης, ὑπὸ Γερ. Βώκου Σελ.	383
ΤΡΕΛΗ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ, διήγημα ὑπὸ Γ. Βλαχογιάννη	» 389
ΝΕΡΑΪΔΕΣ, ποίημα, ὑπὸ Χάρη Επαχτίτη	» 390
Ο ΝΙΤΣΕΪΣΜΟΣ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ, ὑπὸ Dr. F. Müller - Lyer (Μετ. Χ.)	» 393
ΦΙΛΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ, ὑπὸ Χρ. Θ. Δαραλέξη	» 397
Ο ΦΤΑΙΣΤΗΣ, διήγημα, ὑπὸ Δημοσθένους Βουτυρά	» 399
Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΠΗΤΤΑΣ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ, ὑπὸ Τάκη Μπαρλά	» 403
ΣΟΝΕΤΤΑ, "Υστερ" ἀπὸ τῆ μάχης, Τὰ σήμαντρα, ὑπὸ Λέοντος Κουκούλα	» 404
ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ: Ρέμπραντ	» 406
ΠΟΙΗΜΑΤΑ, ὑπὸ Κ. Ουράνη	» 410

ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ: Οἱ Συνεργάται μας. — Ἡ Μουσική: Ἡ «Λειτουργία» τοῦ Σοῦπερτ. — Ἡ Ποίησις: Πεταλοῦδα, ὑπὸ Ἑλένης Σ. Λάμαρη. Τραγοῦδι τοῦ Ψαρά, ὑπὸ Π. Ἀσπρογίτη. Καρδιά, Κοῦλα, ὑπὸ Γερ. Βώκου. — Σκίτσα Ἑλλήνων λογίων. — Ὁ Περιοδικὸς Τύπος: Ἡμερολόγιον I. A. Βρετοῦ. Ἄνθος καὶ πουλί, ὑπὸ Χρ. Βαρλένη. — Γαλλικὴ Φιλολογία: Ὁ Ἄγρῦ δὲ Ρενιὲ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. — Μία φοβερὰ κατηγορία. Νεωτέρα Τέχνη. — Ἡ Ζωή: Μία πενηνταετησίς. Ὁ Ἀμερικανὸς ἕκαστος μωροῦχος Μόργκαν. Γιὰ τὴν εὐτυχίαν. — Νέα Βιβλία. . . . . » 377

ΕΙΚΟΝΕΣ: Μάσκα, ὑπὸ Λόβις Κόριντ. — Γιάννης Βλαχογιάννη, ὁ κ. Βλαχογιάννης εἰς τὸ Γραφεῖόν του, ὁ κ. Βλαχογιάννης καὶ ὁ φίλος του ποιητὴς κ. Γρυπάρης, ὁ κ. Βλαχογιάννης καὶ ὁ Ἀλέξ. Παπαδιαμάντης εἰς τὴν Δεξαμενὴν. — Πρόποσις ὑπὸ Λόβις Κόριντ. — Μητρικὴ στοργὴ ὑπὸ Γκριακομέτη. — Πορτραῖτο ὑπὸ Ρέμπραντ. — Κώστας Ουράνης. — Λόβις Κόριντ (αὐτοπροσωπογραφία). — Σκίτσα λογίων (εἰκ. 7). — Ἡ Αὐτὴ τῆς Βασιλείσης Ἀμαλίας (ἀπὸ τὰς πλαστικὰς εἰκόνας τοῦ Λυκείου τῶν Ἑλληνίδων). — Ἡ ἐν Ν. Ὑόρκῃ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία. — Ἡ τιμητικὴ πλάξ τοῦ οἴκου Μάνσφελδ.

ΑΓΓΕΛΙΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ.

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	Ἐτησίᾳ Δρ. 8	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	Ἐτησίᾳ Φρ. 10
		Ἑξάμηνος 5		Ἑξάμηνος 6

Ὁ «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ» ἐκδίδεται κατὰ μῆνα.

Αἱ συνδρομαὶ προπληρώνονται. Πᾶσα αἰτιησις πρὸς ἐγγραφὴν συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου ἀπευθύνεται πρὸς τὸν διευθυντὴν καὶ ἰδιοκτήτην τοῦ *Καλλιτέχνου* κ. ΓΕΡ. ΒΩΚΟΝ, Ἀθήνας, ὁδὸς Ζωοδόχου Πηγῆς 50.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους λεπτὰ 80. Ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεὶ πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ εἰς τὰ κίосκια. Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις εἰς τὰ ὑποπρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων.

Τὸ Γραφεῖον τοῦ «Καλλιτέχνου» μετεφέρθη ὁδὸς Ζωοδόχου Πηγῆς 50.

Ὁ «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ» δημοσιεύει ἀγγελίας πρὸς δραχ. 30 τὴν σελίδα καὶ ἀναλόγως διὰ μικρότερον ὥρον.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗΙ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ & ΜΠΑΡΤ

ΑΘΗΝΑΙ. — ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

ΔΩΡΕΑΝ

**ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & Σ^Α**

ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ
ΑΡΙΘ. 215

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. Οδός Γ' Σεπτεμβρίου αρ. 27

Τηλ. διεύθυνσις
ΤΕΧΝΗ-ΑΘΗΝΑΣ

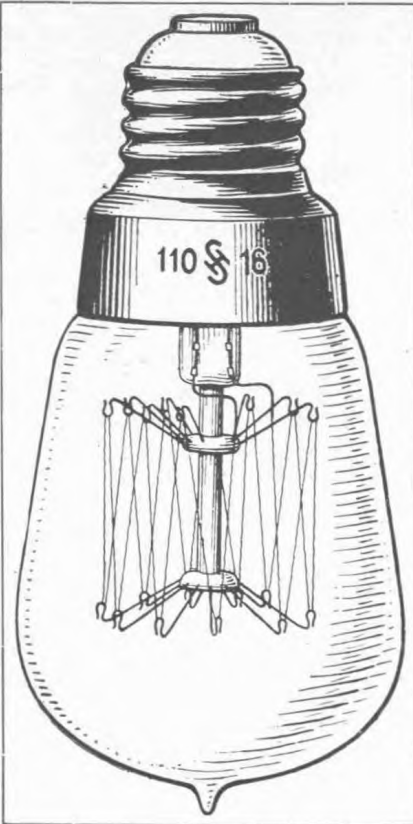
**ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ
(Calorifère)**

- Αναλαμβάνομεν τὴν ἐγκατάστασιν κεντρικῶν θερμάνσεων μετὰ ἐγγυήσεως τῆς ἀποδόσεως ὁλοκλήρων οἰκοδομῶν, ξενοδοχείων, ἐπαύλεων, μεγάρων, δημοσίων καταστημάτων, νοσοκομείων, Τραπεζῶν, Συλλόγων κλπ.
- Ἐκπόνησις σχεδίων καὶ προϋπολογισμῶν δωρεάν.
- Πλέον τῶν 50 τοιούτων ἐγκαταστάσεων ἐν λειτουργίᾳ ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ ἑξῆς: Ἀνάκτορα πρίγκηπος Νικολάου.— Ἐθνικὴ Τράπεζα κεντρικὸν καὶ ἐν Λαρίσῃ.— Τράπεζα Ἀνατολῆς, ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ.— Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ.— Λαϊκὴ Τράπεζα.— Ξενοδοχεῖον Ἀκταίων καὶ Palace.— Πτωχοκομεῖον Ἀθηνῶν.— Νοσοκομεῖον μεταδοτικῶν νοσημάτων Α. Συγγροῦ.— Αἰγινήτειον κλπ. ἰδιωτικὰς κατοικίας.
- Ἀπειράριθμα εὐχαριστήρια, συστατικά.
- Διαρκῆς παρακαταθήκη ὄλων τῶν ἀπαιτουμένων ὕλικῶν θερμάνσεως μόνον ἀ ποιότητος καὶ ἀναγνωρισμένης στερεότητος, συνεπῶς ταχυτάτῃ προθεσμίᾳ παραδόσεως.
- Λιὰ πᾶσαν συμπληρωματικὴν πληροφορίαν ἀπευθυνθήτω πρὸς τὴν

Τεχνικὴν Ἑταιρίαν

Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ καὶ Σ^{ια}, Μηχανικοὶ
ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου αρ. 27

**ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ
ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ
Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & Σ^Α**

ΛΑΜΠΤΗΡΕΣ ΤΑΝΤΑΛ

ΘΕΡΜΑΣΤΡΑΙ: Συστήματος Ἀμερικανικοῦ τῶν τελειοτέρων συστημάτων, ἡγγυημένης λειτουργίας, καὶ ἀντοχῆς, ῥυθμιζοῦσαι τὴν θερμότητα κατὰ βούλησιν, ἀπὸ δεκαετίας εἰσαχθεῖσαι ἐν Ἑλλάδι. Διαρκῆς παρακαταθήκη εἰς πλουσίαν συλλογὴν.

ΘΕΡΜΟΣΙΦΩΝΕΣ: Τῶν τελευταίων συστημάτων (ἀνοικτοῦ συστήματος).

ΛΟΥΤΗΡΕΣ: Χυτοσιδηροὶ ἐσμαλτωμένοι μετὰ πορσελάνης.

TANTAL: Ἡλεκτρικοὶ λαμπτήρες οἰκονομίας ἐκ μετάλλου Tantal 70 ^υ/_ο οἰκονομία ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος.

Ἄπαντα τὰ ἐξαρτήματα ἡλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων, Τηλέφωνα, Ἀνεμιστήρες, Εἶδη Ἀερίοφωτος, Πυρόσβεστρα κτλ. κτλ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50.000.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 11.480.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Ἑλλάδι: Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύρω, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλω, Λαρίσῃ, Ἀγρινίω καὶ Καρδίτῃ.— Ἐν Κρήτῃ: Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείω καὶ Ρεθύμνω.— Ἐν Τουρκίᾳ: Ἐν Κωνσταντινουπόλει (Ἐποκατάστημα ἐν Γαλατῇ μετὰ πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἀμισῶ, Τραπεζοῦντι, Κερασοῦντι, Πάφρω, Σμύρῃ, Χίω, Μερσίνη, Ἀδάνοις, Ταρσῶ, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραις, Καβάλλᾳ, Ξάνθῃ, Δεδαγατῆς καὶ Ἰωαννίνους.— Ἐν Αἰγύπτῳ: Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μιδάν), Καῖρω (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μοῦσκι), Ζαγαζικίω, Μανσοῦρα, Μιτ-Γκάμο, Τάντα καὶ Μπενι-Σουέφ.— Ἐν Λονδίνω: (N^ο 22, Fenchurch Street).— Ἐν Ἀμβούργῳ: (Domhof, Mönckeberg Strasse 18).— Ἐν Λεμεσοῦ (Κύπρου).— Ἐν Λιμένι-Βαθέος (Σάμου) καὶ ἐν Χαροῦμ (Σουδάν).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Σ. ΦΡΑΓΚΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος

ΙΩ. ΜΠΟΤΑΣΗΣ, Ἀντιπρόεδρος

Κ. ΒΕΡΟΥΓΚ

ΕΜΜ. Α. ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Ε. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

ΒΑΡΩΝΟΣ ΔΕ ΝΕΦΛΙΖ

Α. ΖΑΡΙΦΗΣ

ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΔΕ ΡΕΒΕΡΣΩ

Ι. ΗΛΙΑΣΚΟΣ

ΜΙΧ. ΣΑΛΒΑΓΟΣ

Α. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΟΝ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ Κ. ΜΑΤΣΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΑΘΗΝΑΪΚΗ—ATHENOCLES

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ πᾶσαν Τραπεζικὴν ἐργασίαν, ἥτοι: Προσεμφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἶδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολάς. ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιστολάς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολάς πληρωμῶν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ καὶ τῇ ἐξωτερικῇ ἀνοίγει τρέχοντας λογαριασμούς, ἡγγυημένους, δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ δρους λίαν εὐνοϊκοῦς διὰ τὸ κοινόν.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς χρυσόν, εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ εἰς τραπεζογραμμάτια ὑπὸ δρους λίαν εὐνοϊκοῦς.

Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις εἰνε ἀποδοτέαι: εἰς ὃ νόμισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπέζης ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἐξαμηνίαν ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους.

Ταμειυτήριον, μεῖ ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν, λειτουργεῖ καθ' ἐκάστην.

ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Κ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ & ΘΡ. ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΟΥ
(ΜΟΥΣΙΚΟΝ)

ΑΘΗΝΑΙ — 15 Στοά 'Αρσανείου — ΑΘΗΝΑΙ

Μᾶς γνωρίζετε ἀπὸ δύο σχεδὸν ἐτῶν. Συνκεντρώσαμεν ὅλους τοὺς μουσικούς, ὅλους τοὺς ἐρασιτέχνους, ὅλους τοὺς σπουδάζοντας μουσικήν.

Ποῦ ὀφείλεται αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία μας εἰς τόσῳ μικρὸν χρόνικὸν διάστημα;

1^{ον} *Εἰς τὴν μοναδικὴν ποικιλίαν μουσικῶν τεμαχίων.*

2^{ον} *Εἰς τὰς ἀπιστεύτως καὶ ἀσυναγωνίστως εὐθηνὰς τιμὰς τοῦ καταστήματός μας.*

3^{ον} *Εἶσθε βέβαιοι, ὅτι ἐκτελοῦμεν ταχέως τὰς παραγγελίας Σας καὶ φέρομεν ἀμέσως ὅτι καὶ ἂν ζητήσετε, οἰονδήποτε μουσικὸν τεμάχιον, οἰονδήποτε μουσικὸν ὄργανον καὶ τὰς ἐξόχου ποιότητος χορδὰς.*

Μάθετε τώρα καὶ ἓνα ἄλλο: "Ὅλοι οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες Μουσουργοὶ ἐκδίδουν τὰ ἔργα των εἰς τὸ Κατάστημά μας.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΑΥΠΤΗΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΖΑΠΠΕΙΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ

Μνημεῖα ἐπιτάφια. — Ἀνδριάντες καὶ προτομαί. — Γλυπτικὰ ἔργα διακοσμῆσεως ἐκκλησιῶν. — Διάφορα γλυπτικὰ καὶ ζωγραφικὰ ἔργα πρὸς πώλησιν. — Παραγγελίαι διὰ πάσαν καλλιτεχνικὴν ἐργασίαν.

ΤΟ "ΦΛΟΓΙΣΜΕΝΟ ΡΑΣΟ,,

ΚΑΙ Ο "ΘΡΙΑΜΒΟΣ,,

ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

Παραγγελίαι στέλλονται εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ «Καλλιτέχνου».

Ο ΤΟΜΟΣ ΔΡ. 2

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΓΕΡ. ΒΩΚΟΥ

Η ΚΑΤΟΧΗ, δράμα εἰς πράξεις πέντε . . . . . δρ. 1.—

ΤΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ, δράμα εἰς πράξεις τρεῖς . . . . . > 0,75

Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ, δράμα εἰς πράξεις τρεῖς . . . . . > 0,75

Ἐξεδόθησαν μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς φιλοκαλίας ὑπὸ τοῦ βιβλιοπώλου Η. Ν. Δικαίου, Ἀθῆναι, ὁδὸς Βουλῆς, καὶ ἀποστέλλονται ὁποῦδήποτε ἐλευθερὰ ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΜΕΓΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Ο "ΑΤΛΑΣ,,

Τὸ μεγαλειότερον Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἀμερικῆς, τὸ πλουσιώτερον εἰς ποικιλίαν Ἑλληνικὸν Βιβλιοπωλεῖον τοῦ Κόσμου.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΝ

ΑΤΛΑΣ

25 Madison St. New York

EST. 1892

LEKAS AND DRIVAS

IMPORTERS OF

ORIENTAL PRODUCT

17 ROOSEVELT ST.

NEW YORK

TELEPHONE 1464 WORTH

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΠΟΥΡΑ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ Α', Β' ΚΑΙ Γ' ΘΕΣΕΩΣ ΜΕ ΟΛΑ ΤΑ ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ

Ἀγοράζομεν καὶ πωλοῦμεν Ἑλληνικὰ καὶ ξένα χρήματα. Διατηροῦμεν Ξενοδοχεῖον ὕπνου καὶ φαγητοῦ διὰ τοὺς ἐπιβάτας καὶ ἀμάξια διὰ τὰς ἀποσκευὰς.

Γράψατε. Ἐπιστολαὶ ἀπαντῶνται αὐθημερόν.

Booras Bros

5 Battery Place & 4 Greenwich St.,

New York.

Δύο τηλέφωνα ἡμέραν καὶ νύκτα: 4115 καὶ 4116 Rector.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΑΠΟΛΛΩΝ.,

ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1899

ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3.

Τὸ **ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ** ἰδρυθὲν πρὸ ἑνδεκαετίας καὶ διευ-
θυνόμενον παρὰ τῆς **Κ^ας Λίνας** φὸν **Λόττνερ** εὐρίσκειται εἰς τὸ
κεντρικώτερον μέρος τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς εὐρὴν καὶ εὐάερον μέγαρον
μετὰ κήπον.

Αἱ ἐπιτυχίαι του τόσῳ εἰς τὴν μουσικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρ-
φωσιν τῶν πολυαρίθμων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν του ὅσῳ καὶ εἰς
τὰς συναυλίαις του καὶ τὰς ἐκτελέσεις μεγάλων ᾠδικῶν ἔργων ὑπὸ
τῆς μικτῆς χορωδίας του εἶνε τοιαῦται ὥστε πᾶς λόγος καθίσταται
περιττός.

Ἐν τῷ Ὁδείῳ Λόττνερ διδάσκονται ὅλα τὰ μαθήματα τῆς
θεωρητικῆς μουσικῆς, ἐπίσης ὄργανικὴ καὶ φωνητικὴ μουσικὴ,
κλειδοκύμβιλον, τετράχορδον, βάρβιτος, συμφωνικὴ μουσικὴ τῆς
αἰθούσης, ἄσμα, χορωδία κτλ.

Ἡ διδασκαλία γίνεται παρὰ τῆς Διευθυντρίας **Κ^ας Λίνας** φὸν
Λόττνερ, τῶν καθηγητῶν κ. κ. **Καρόλου Μπέμμερ** (χορωδία καὶ
βιολοντζέλο) καὶ ἄλλων δοκίμων καθηγητῶν καὶ διδασκαλισσῶν.
Ἦδη ἐκ Βερολίνου ἀφίκετο ἔξοχος καθηγητῆς τοῦ βιολίου ἐκ τῆς
ὑψηλῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Ἰωακείμ ὁ κ. **Ι. Σαίφερ**.

Ἡ παρεχομένη εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητρίαις μόρφωσις
εἶνε τοιαύτη ὥστε οὗτοι μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν των δύνανται
ὑφιστάμενοι τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἑξειτάσεις νὰ ἔχουν πλήρη τὰ ἐφόδια
τῆς ἐξασκήσεως τοῦ μουσικοῦ ἐπαγγέλματος.

Εἰς τὸ Ὁδεῖον Λόττνερ ἐφοίτησαν καὶ ἔλαβον τὸ μουσικόν των
δίπλωμα καὶ φοιτοῦν μαθηταὶ καὶ μαθήτριάρι ἐκ τοῦ ἔξω ἑλληνισμοῦ.

Διὰ πληρετέρας πληροφορίας στέλλεται εἰς πάντα αἰτοῦντα
κανονισμὸς καὶ πρόγραμμα διδασκαλίας.

ΜΑΣΚΑ

ΥΠΟ ΛΟΒΙΣ ΚΟΡΙΝΤ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ο Μητσάκης γράφων πρὸς ἐτῶν ἓνα ἀπὸ τὰ περίφημα κομμάτια του «Ἡλίου δύσεις» καὶ βλέπων ἀπὸ τὴν παραλίαν τῶν Πατρῶν τὰ βουναὶ τῆς Ναυπάκτου ἀπέναντι ἐφώναξε: «Γειά σου, Βλαχογιάννη!» ὡς νὰ ἤθελε νὰ συνδέσῃ μίαν πόλιν, ἢ ὁποία δὲν εἶχε εἰς τὴν σημερινὴν τῆς ἀφάνειαν νὰ ἐπιδείξῃ τίποτε ἄλλο, μὲ μίαν δόξαν. Ἐγὼ ἐγνώριζα τότε εἴκοσι, ὄχι περισσοτέρας σελίδας τοῦ Βλαχογιάννη, ὁ ὁποῖος τιμῶν τὴν πατρίδα του εἶχε πάρει ψευδώνυμον τὸ ὄνομά της — Γιάννος Ἐπαχτίτης, ψευδώνυμον, τὸ ὁποῖον ἐγένετο τόσῳ τιμητικόν, ὥστε σήμερον νεαροὶ ποιητῆς συμπατριώτης του τὸ φέρει μὲ ὑπερηφάνειαν. Ἀλλὰ τόσον εἶχα γοητευθῆ ἀπὸ αὐτὰς τὰς σελίδας, διηγήματα ὀλοζώντανα μιᾶς ἀγροτικῆς ζωῆς μὲ τόσῳ χάριν γραμμένα εἰς γλώσσαν δημῶδη, τῆς ὁποίας ἢ ἀφταστη ἐμορφιά ἐμεινε χωριστὴ τέχνη γιὰ τὸν Βλαχογιάννη, ὥστε ἤκουσα τὸν χαιρετισμὸν ἐκεῖνον

τοῦ Μητσάκη ὡς φωνὴν δικαιοσύνης.

Ἀπὸ τότε ἐπέρασαν χρόνια καὶ χρόνια. Καὶ ἐδιάβασα πάλιν σήμερα τὰς σελίδας ἐκεῖνας καὶ κοντὰ εἰς αὐτὰς ὀλόκληρον ἔργον, τὸ ὁποῖον φέρει εἰς τὴν συμβολικὴν του ἔκφρασιν ἓνα ὠραῖον τίτλον; «Προπύλαια». Ἀλήθεια μιὰ Ἀκρόπολι περιμένουμε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ὁ συγγραφεὺς. Ἀλλ' ἀπὸ τὰ «Προπύλαια» αὐτὰ βλέπουμε ἀρκετὰ σαφῶς εἰς τὸ βάθος τὸ χρυσελεφαντένιο ἄγαλμα τῆς θεᾶς.

Πρέπει νὰ σημειώσω εὐθὺς ἀμέσως, ὅτι τὰ «Προπύλαια» ὀγκώδης τόμος ἐκ τριακοσίων περίπου σελίδων μεγάλου σχήματος, πυκνοτυπωμένος, δὲν περιλαμβάνουν ὄλο τὸ φιλολογικὸν ἔργον τοῦ Βλαχογιάννη καὶ ὅτι ὁ συγγραφεὺς γράφει πάντοτε ἔχων πλήρη καὶ ἐν σχεδίῳ ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν διηγήματα. Ἐννοεῖται, ὅτι εἰς τὴν ποσότητα αὐτὴν δὲν ὑπάγεται ἄλλη ἐπίσης σπουδαία ἐργασία του, ἢ ἱστορικὴ, μέρος τῆς ὁποίας δημοσιεύεται εἰς τὰ

«Προπύλαια», ούτε αί εκ συλλογῶν συμβολαί του εἰς τὴν δημῶδη ποίησιν καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν, οὔτε τὰ χωριστὰ ἐκδοθέντα μεγάλα ἱστορικά του ἔργα.

Ἐγὼ τὸ ἱστορικὸν μέρος δὲν θὰ τὸ κρίνω διότι δὲν ἔχω τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐδιάβασα δύναμαι νὰ βεβαιώσω, ὅτι ὁ ἱστορικὸς Βλαχογιάννης εἶνε βαθύ κριτικὸν πνεῦμα καὶ ὅτι αἱ ἱστορικαὶ του ἔρευναι συμβάλλουν σπουδαίως εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀληθείας. Αἱ ἱστορικαὶ του αὐταὶ μελέται λόγῳ τοῦ ὕφους τῶν εἶνε γοητεύουσαι σελίδες καὶ πρέπει νὰ διαβάσῃ κανεὶς ἀπὸ τὰς «Ἱστορικὰς ἀναζητήσεις» τὴν: «Ἀνάβαση τοῦ Φαβιέρου στὴν Ἀκρόπολιν», ἀπὸ τοὺς «Ἱστορικοὺς γύρους» τὸν «Γκούρα καὶ τὴ Γκούραινα»* γιὰ νὰ ἰδῇ ποίαν ἀξίαν ἔχει τὸ καλλιτεχνικὸν ἀφηγηματικὸν μέρος εἰς μίαν ἱστορίαν. Πιστεύω πῶς αἱ ἱστορικαὶ αὐταὶ ἔρευναι βασιζόμεναι ἐπὶ ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ ἀλληλογραφίας ἀποτελοῦν τὴν μόνην πραγματικὴν συμβολὴν διὰ πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς νεοελληνικῆς ἱστορίας.

Ὁ Βλαχογιάννης ποιητὴς καὶ πεζογράφος, ὁποῖος μᾶς παρουσιάζεται εἰς τὰ «Προπύλαια» εἶνε αὐτὴ ἡ ψυχὴ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Μὲ τὸν «Παράκλητον» ἀρχίζουν τὰ «Προπύλαια» ἕνα διήγημα φανταστικόν, μίαν ἀλληγορίαν. Εἶνε ὁ ποιητῆς, ὁ ὁποῖος μᾶς ὁμιλεῖ διὰ μίαν φορὰν εἰς τοῦτο τὸ διήγημα ἐξ ἰδίας του ἐσωτερικῆς ἀνάγκης, δι' αὐτὸ καὶ ἐπροτάχτη τὸ ἔργον τῆς ἄλλης συλλογῆς. Εἶνε ὁ σύγχρονός μας, ὁ ὁποῖος κατέχων τὰς ἀρμονίας μιᾶς τωρινῆς ἀπλοϊκῆς ζωῆς ὁμοιόμορφου πρὸς τὴν ἐμορφιὰ τῆς ἀρχαίας, διαπιστώνει τὴν αἰωνίαν παράδοσιν τῶν νέων πρὸς τὰς παλαιὰς πνευματικὰς σχέσεις. Ὁ Παράκλητος ἕνα παλληκάρι τῶν σκοτεινῶν ἡμερῶν μας ὁραματίζεται μὲ τὴν ταυτόχρονον ἀφομοίωσιν πρὸς τὰς στιγμὰς τοῦ παρελθόντος ὥστε νομίζει κανεὶς, ὅτι εἰς αὐτὸν ἀνέζησε ἕνας ἔφηθος ἀπὸ τὴν μετώπην τοῦ Παρθενῶνος. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἐφήθου αὐτοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον

ὁμιλεῖ ἡ Παρθένος Ἀθηνᾶ διηγούμενη τοὺς ἡρωισμούς, τὴν δόξαν, τὴν ἔκπτωσιν καὶ τὰς θλίψεις τῆς φυλῆς, ἔχει τὰς ἠθικὰς δυνάμεις νὰ διεκδικῆ ὡς ἰδικόν της αὐτὸν τὸν κόσμον, διατὶ ὅχι καὶ νὰ φαντασθῇ ὅτι μίαν ἡμέραν ἠμπορεῖ νὰ προβάλλῃ ἕνας κόσμος παρόμοιος; Ὅταν ὁ νέος αὐτὸς πίπτει γονυκλινῆς πρὸ τοῦ τρομεροῦ εἰδώλου, ποῦ συμβολίζει τὴν θεῖαν ἐμορφιὰ καὶ τὴν θεῖαν δικαιοσύνην, ὅταν οἱ ὑπέρτατοι παλμοὶ τῆς ζωῆς του μόνον πρὸς τοὺς παλμούς ἐκείνης τῆς ζωῆς ποῦ ἐπέρασε ὡσὰν ὄνειρον ἀφομοιοῦνται, ὅταν ἐξυπνῶν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ποιητικὴν ὑπνοβασίαν ἀκούει τὰ κελαηδήματα τῶν πουλιῶν καὶ βλέπει μόνον τὸ χαμόγελο τοῦ οὐρανοῦ μπροστὰ εἰς ἕνα ἀδιάφορον, ταπεινὸν πλῆθος τριγύρω καὶ εἰς τὰ ἐρείπια καὶ τὰς συμφορὰς, αὐτὸς ἀλήθεια εἶνε ὁ Παράκλητος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ ὁποῖος βλέπει πρὸς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιστροφῆς... Ὁ ποιητὴς Βλαχογιάννης ἀνήκων εἰς τοὺς συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι δὲν ζοῦν διὰ μίαν ἡμέραν, δὲν ἀνήκουν εἰς τὸ περιωρισμένον σήμερον, ἀλλ' ἔγραψαν μὲ τὴν τέχνην, ἡ ὁποία δίδει τὴν διάρκειαν εἰς τὰ ἔργα — θὰ ἐπλανᾶτο κανεὶς ἔαν ἐνόμιζε, ὅτι εἶνε μόνον τοῦτο μορφή, ὕφος, γλῶσσα καὶ δὲν ἐπρόκειτο περὶ οὐσίας· αὐτοῦ τοῦ εἶδους οἱ συγγραφεῖς εἶνε σωρὸς ὁμοιομόρφων γραφῶν καὶ ὅχι πρωτοστάται δημιουργοί. εἶνε λέξεις, λεξίδια, φράσεις, φρασίδια καὶ οὐδεμία τελεία οὐσία — ὁ ποιητὴς Βλαχογιάννης συνθέσας ἔργον διαρκείας δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ ἔχη τοὺς πρηθητικὸς ὁραματισμούς του, τὰς χιμαϊρικὰς του βλέψεις καὶ ἀσφαλῶς νὰ τὰς διασκεύασῃ μέσῳ αὐτοῦ τοῦ ὁνείρου τῆς ἐπιστροφῆς, τὸ ὁποῖον ἐνέπνευσε καὶ ἐμπνέει πέραν τῆς περιωρισμένης πραγματικότητος μιᾶς ἡμέρας ἢ καὶ ἐνὸς αἰῶνος πρὸς τὴν μελλοντικὴν ἐκδήλωσιν καὶ ὑπῆρξε τὸ ὄνειρον τῆς χαρᾶς ὄλων τῶν ἐκλεκτῶν τῆς γῆς.

Τὸ προσοίμιον τῆς ὀρχήστρας τοῦ Βλαχογιάννη σβύνει ἐδῶ, ὅταν φεύγει δειλὰ ὁ Παράκλητος ἀπὸ τὴν ἐρειπωμένην Ἀκρόπολιν «τὸ στοιχειωμένο κάστρο κατοικιὰ τῶν ὁνείρων καὶ τῶν ἰσκιῶν» κατερχόμε-

νος πρὸς τὴν ταπεινὴν πόλιν, πρὸς τὴν ὀδύνην καὶ τὸ μαρτύριον, ἀφοῦ δὲν δύναται νὰ ἐπικοινωνήσῃ πνευματικῶς πρὸς αὐτὸ τὸ πλῆθος, νὰ τοῦ μεταδώσῃ τὰς ιδέας του, τὰς ἐμπνεύσεις του, ἀφοῦ ὀλίγοι τὸν ἐννοῦν καὶ ὀλίγοι θὰ δύνανται νὰ τὸν ἐννοήσουν ἐπὶ πολὺ ἀκόμη... .

Ἐχοντες εἰς τὸν «Παράκλητον» τὸ ὑπεράνω τοῦ συγχρονισμοῦ καὶ τοῦ κόσμου ὄνειρόν του, — καὶ πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὑπάρχει τὸ ὄνειρον αὐτὸ ἀφοῦ προκαλεῖται ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν συναίσθησιν τῆς ἀναπαραστάσεως τοῦ παρελθόντος — δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ἀσφαλῆ ἰδέαν περὶ τῆς ἀντιλήψεως του ὡς πρὸς τὴν ζωὴν ἐκ τῶν προγενεστέρων καὶ τῶν περαιτέρω ἔργων του. Εἶναι ἀπαθὴς πρὸς ὅ,τι βλέπει, μὲ κλασικὴν ἤρεμίαν καὶ γαλήνην ἀντιμετω-

* Ο κ. Βλαχογιάννης εἰς τὸ γραφεῖόν του.

πιζει τὴν ζωὴν, τὰ βίαια πάθη της, τὰς ἰδεοληψίας, τὰς προλήψεις, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν εἶνε ξηρὸς ρεαλιστής, τὰ πάσχοντα πρόσωπα ὠραίζει μὲ ἐπαινετὴν προτίμησιν πρὸς τοὺς μεγάλους ἀρμονικοὺς νόμους τῆς φύσεως ἀντιθέτως τῶν ἀνθρωπίνων ἀντινομιῶν, τῶν κοινωνικῶν δεσμῶν ὑπὸ τὰ ὁποῖα στενάζουν ταῦτα καὶ αἰμάσσουν. Ὅταν αἱ περιστάσεις εὐνοϊκῶς, ὅταν τὸ ἰσχυρὸν ἄτομον συμβάλλουν νὰ δώσουν μίαν εὐχάριστον λύσιν ὅπως εἰς τὴν ἀπαγωγὴν τῆς ὠραίας Μέλπως εἰς τὸ «Γιὰ τὴν

ἀγάπην», ὁ διηγηματογράφος εἶνε ὡς λυρικός ποιητῆς, ὁ ὁποῖος ἐκ τῆς ὄλης συνθέσεως ἀδιοράτως καὶ μὲ ἄπειρον λεπτότητα ἀφίνει διὰ τῶν ἀφηγήσεων καὶ τῶν σκηνῶν ν' ἀκούεται ἕνας ὕμνος πρὸς τὴν ἐλευθέραν ἀγάπην. Καὶ πάλιν ὅταν εἶνε ἀναπόφευκτον νὰ περιγράψῃ τὸ ἄγριον,

τὸ βαρβαρικὸν δράμα «Γιὰ τὴν τιμὴν» τοῦ ἀπὸ τὸν πατέρα της φόνου τῆς Μόρφως, τῆς κόρης, ἡ ὁποία ἡμάρτησε καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὴν πατρικὴν στέγην, ἡ ὁποία ἐγοητεύθη ὅχι ἀπὸ ἕνα τίμιον ἑραστὴν ὅπως ἡ Κλαῖρχεν ἀπὸ τὸν Ἐδγμοντ, ἀλλ' ἐπλανήθη ἀπὸ ἕνα σάτυρον ποῦ «ὁ σκληρὸς καὶ ὁ ἄψυχος σὰν ἔσβυσε τὴ φλόγα του στὰ κάλλη της τὰ δροσερὰ καὶ χάρηκε τὰ παρθενικά της νιάτα, τὴν ἔδωσε τότε καὶ στοὺς συντρόφους του, νὰ τὴν χαροῦν καὶ

ἐκείνοι», συντρόφους ποῦ «σὰν δαιμόνοι ξενικοί, καλικαντζάροι μανισμένοι ἀπὸ τὴν ἐρωτικὴν ὁρμὴ τους νὰ εἶχαν πιᾶσει μὲ τὴν πονηριά τους καμμιὰ νεράιδα περίμορφη ἔκαναν φοιχτὴ γιορτὴ καὶ πανηγύρι γύρω σ' τ' ἀνέγγιχτο κορμί της» — ὅταν ἡ δυστυχισμένη αὐτὴ πέφτει νεκρὴ ἀπὸ τὰ ἄσπλαχνα, τὰ ἄγρια κτυπήματα τοῦ πατέρα της, ὁ συγγραφεὺς συμπάσχει καὶ συμπονεῖ πρὸς τὸ θῦμα, ἔχει κάποιους λόγους σ' αὐτὴν τὴν αἰματηρὰ λύσι δικούς του. λόγους ἀπλοῦς, μὰ τὴν βλαβερὰ πο-

* «Προπύλαια» τόμος Α' Ἀθήνα 1900—1908.

νετικούς: « Η Μόρφω είχε τεντώσει τὰ μεγάλα ἰμάτια κατὰ τὸν οὐρανό. »

Ἔτσι τὸ διήγημά του στὸ ἀνθρώπινο δράμα εἶνε ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὰ ωραιότερα αἰσθήματα. Ἄλλ' ὁ συγγραφεὺς δρᾷ περισσότερον αὐθορμήτως. Ἡ καταφανὴς φιλοδοξία του εἶνε ν' ἀπεικονίσῃ τὴν ἑλληνικὴν ζωὴν. Ἄλλὰ γνωρίζει καλῶς πῶς πρέπει νὰ τὴν ἀπεικονίσῃ. Αὐτὸ εἶνε ἡ τέχνη του καὶ ἡ διαίσθησίς του. Τὰ θέ-

ματά του παρουσιάζουν πάντοτε τὰς μεγάλας ἀντιθέσεις τῆς ζωῆς ὡς νόμου καὶ τῆς ζωῆς ὡς φύσεως. Ἐπιπολαιῶς θὰ τὰ ἐχαρακτήριζε κανεὶς ἑλληνικᾶς ἠθογραφίας. Παρὰ τὴν τοπικὴν σκηνοθεσίαν των, παρὰ τὸ χωριστὸν ἔνδυμα τῶν ἡρώων του, τὸ ἀνθρώπινον ἐνδιαφέρον εἶνε γενικώτερον καὶ ἡ πρωτοτυπία τῆς ἐκφράσεως, ἡ ἀπολύτως καλλιτεχνικὴ ἀντίληψις, αἱ ζωγραφικώταται περιγραφαί, μία ἄπειρος γαλήνη διανοητικῆς νηφαλιότητος, μία πρωτίστως ἀβίαστος καὶ φυσικὴ ἀφήγησις, καὶ ἰδίως

ἡ δραματικότης των ἢ ἡ ποιητικὴ των καὶ εἰδυλλιακὴ χάρις τὰ καθιστοῦν ἀπόκτημα πρὸς τὴν μᾶλλον καλλιεργημένην καὶ ἀπαιτητικὴν διάνοιαν. Φυλλομετροῦντες καὶ ἀναγινώσκοντες αὐτὰ ἐπιθυμοῦμεν νὰ εὐρωμεν περισσότερα, αἰσθανόμεθα τὸ ἴδιον ποῦ εἰς μίαν πινακοθήκην, ὅταν θὰ ἠυχόμεθα νὰ εὐρωμεν καὶ ἄλλα ἔργα ἐνὸς μεγάλου ζωγράφου.

Τὸ ὄφος, ὁ χαρακτήρ, ἡ ἐκφρασις εἶνε ἰδιότυπα. Ἄλλ' ἡ μονοτονία, ἡ κόπωση, οὐδαμοῦ εἶνε αἰσθητά. Καὶ δὲν βλέπει ὁ συγγραφεὺς τὸ κοινὸν δράμα μόνον, τὴν καθημερινὴν ἀνθρωπίνην σκηνήν, ὡς οἱ ὑπο-

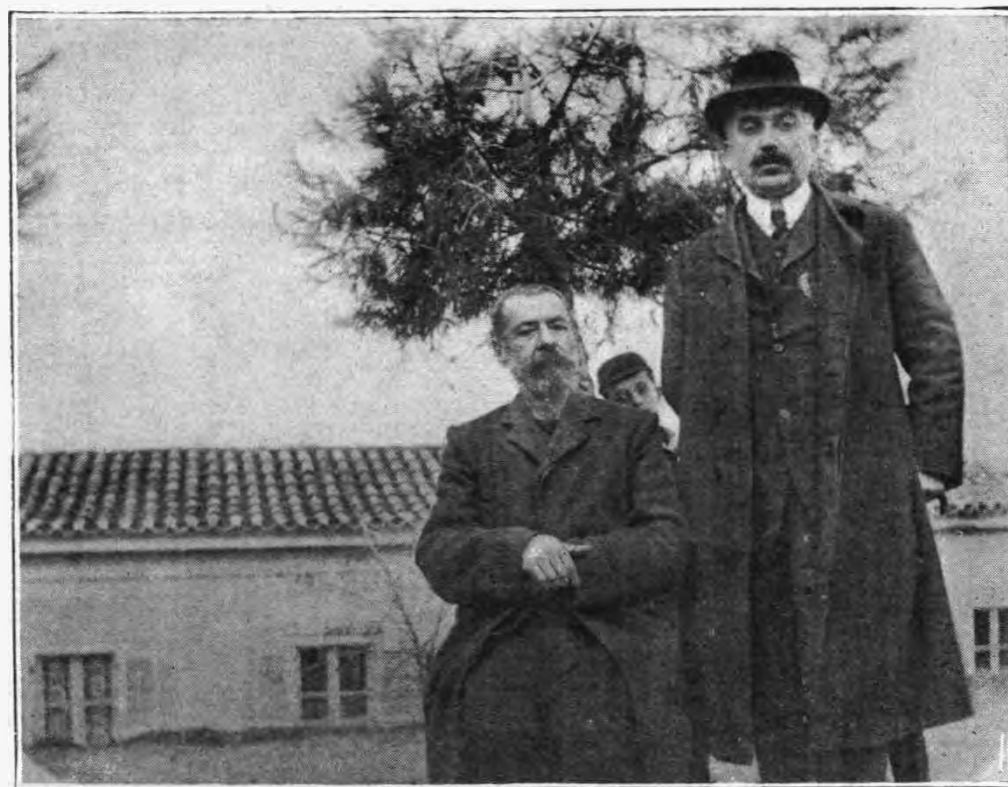

Ὁ κ. Βλαχογιάννης καὶ ὁ φίλος του ποιητὴς κ. Γ. Γεωργιάδης

δεέστεροι πραγματισταί, δὲν βλέπει μόνον ἔξωθεν τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν, ὡς θὰ ἔλεγαν κατὰ τὴν συνειθισμένην των ἔκφρασιν οἱ θαυμασταὶ αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ἀλλ' εἰσδύει εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν, διακατέχει τὰ ἀπώτερα κίνητρά της, βλέπει ἀκόμη τὰ ὄνειρα τῶν ὀνείρων της. Τοιοῦτον εἶνε τὸ περίφημον διήγημά του « Ἐκάτης ἔρωτες » διὰ τὸ ὅποιον ὁ Χρηστομάνος ἔλεγε, ὅτι θὰ ἤθελε νὰ τὸ εἶχεν ὑπογράψῃ καὶ ἄς ἐπλήρωνε εὐθὺς

μὲ θάνατον αὐτὴν τὴν δόξαν. Τὸ διήγημα αὐτό, τὸ ὅποιον ὑπενθυμίζει παραδόξως Ἐδγάρδον Πόου, ὄχι ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ συγγραφέως, ἀλλ' ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς ἀναπαραστάσεως τῆς ζωῆς, εἶνε ἡ εἰκὼν ἐσωτάτου πάθους τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Μία κόρη ἐρωτεύεται μὲ τὸ φεγγάρι ἢ καλλιτέρα τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ τῆς φωτίζει στῆς κρυφές της σκέψεις τὸ πρόσωπο ποῦ ἔχει ἀγαπήσῃ, ἀνύπαρκτο καὶ φανταστικὸ, τρελλὴ φεύγει κρυφὰ τῆ νύκτα ἀπὸ τὸ σπίτι της καὶ τρέχει πρὸς τὸ πλάνο

παιχνίδι τοῦ φεγγαριοῦ καὶ στὸ ἰδανικὸ πρόσωπο ποῦ ὑποσημαίνει. « Ἐρχομαι, ἔρχομαι, κυρὰ Σελήνη. » Ἄλλ' ἄς ἀκούσωμεν τὸν συγγραφέα σ' αὐτὴ τὴν παρακολούθησι τοῦ πλανημένου δρόμου τῆς δυστυχισμένης Χρυσούλας: « Ὅμως τὸ φεγγάρι τώρα, ἅμα βρέθηκε ἡ Χρυσούλα σ' τὴν αὐλή, δὲ φαίνονταν ἐκεῖθε πειᾶ. Εἶχε ἀνεβῆ ἀγάλια, σιγαλά. ἐρημικὸς περπατητὴς κ' ἄργοπλάνος, τὸν πλατὺν κάμπο τ' οὐρανοῦ καὶ κρύφτηκε ἀπὸ τὰ ρεῖπια πέρα. Καὶ μοναχὰ τὸ φωτεινὸ στεφάνι του, σημάδι τοῦ δρόμου του ματόχρωμο, δείχνονταν ἀπάνου ἀπὸ τῆς δέν-

Ὁ κ. Βλαχογιάννης καὶ ὁ Ἀλεξάνδρος Παπαδιαμάντης εἰς τὴν Δεξαμενὴν. Χειμῶνας τοῦ 1908

τρωμένες φραγκοσυκιές, ποῦ ἔρριχναν τὰ πλατιά τους φύλλα παράξενα σὲ τὸ φῶς, σὰ φτεροῦγες ἄγνωστων νυχτερινῶν πουλιῶν. Ἀφοῦ βγήκε ἡ Χρυσούλα ἀπὸ τὸ σπίτι ἄσκεπη καὶ ξυπόλυτη, ἔτρεξε δεξιὰ τὸν τοῖχο τοῖχο. ὅθ' ἔφτανε μακρυνὸ τ' ἀντιλάμπισμα τοῦ φεγγαριοῦ. Ἄμα ἔφτασε σ' ἕνα χαμηλῶμα τοῦ τοῖχου, σηκώθηκε σ' τὰ νύχια κ' ἔρριξε τὰ μάτια γύρω, θέλοντας ν' ἀντικρύσῃ τὸ φεγγάρι. Ὅμως αὐτὸ δὲ φαίνονταν ἐκεῖθε. . . » Κι' ἔτσι ἀρχίζει ἕνας δρόμος ἀγωνίας ἀνάμεσα σὲ ὑψώματα, σὲ τείχη. σὲ φράχταις. κάτι σὰν κυνήγημα ἀφάνταστου ἰδανικοῦ, ὅπως τὸ βλέπουμε στὴ ζωὴ μας πάλι κάπου καὶ μᾶς ξεγελάει νὰ φύγῃ, ἔτσι τὸ πλάνο φεγγάρι, ἐπαράξενος αὐτὸς καὶ ἀθῶος ἐραστής, προβάλλει στὰ ματια τῆς κόρης γιὰ νὰ τῆς φύγῃ πάλι καὶ σὲ λίγο νὰ τὴν πλανέσῃ ἄλλῃ μιὰ φορὰ πάνω ἀπὸ ἕνα κῆπο γιὰ νὰ τὸ χάσῃ σὲ λίγο ξέμακρα στὸ βουνὸ πέρα. Ἔτσι στὸ κυνήγι αὐτὸ ἡ κόρη πέφτει κάπου καὶ γκρεμίζεται. Ἄλλ' ὁ συγγραφεὺς, ὁ ὅποιος σ' αὐτὴ τὴν ὑπέροχη διήγησί του ὑποβάλλει προφανῶς καὶ ἄλλο σύμβολον. λέγει: μὲ μιὰ παρήγορη ἐγ-

καρτέρησι στὸ τέλος καὶ μὲ μιὰ ἐλπίδα ἢ μᾶλλον μᾶς ἀφίνει νὰ ἐννοήσουμε « ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ποῦ ὕστερα ἀπὸ μιὰ τέτοια καταστροφὴ ἄρχισε γαμηλὰ ν' ἀργυρώνεται. ἐνῶ ἀπάνω του ἔλαμπε πρόσχαρος ὁ Αὐγερινὸς καὶ ἡ αὐγὴ δὲν θ' ἀργούσε νὰ προβάλλῃ » πῶς στὴ διαδοχὴ τῶν θυμάτων ἐνὸς ἰδανικοῦ δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ προβάλλῃ ὁ ἥρωας, ποῦ θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ τὸ πραγματοποιήσῃ. . .

Φοβοῦμαι, ὅτι ἐπελήφθη ἕματος, τὸ ὅποιον ἀπαιτεῖ χῶρον πολὺν, τὸν χῶρον ἐνὸς ὁλοκλήρου τόμου. Τόσῳ πλούσιον, ἐκτενὲς καὶ πολυποικίλον εἶνε τὸ ἔργον τοῦ Βλαχογιάννη. Ἐκ τῶν ὀλίγων αὐτῶν γραμμῶν ὁ ἀναγνώστης θὰ λάβῃ ὠχρὰν μόνον ἰδέαν, θὰ εἶμαι ὅμως εὐτυχὴς ἐὰν ἡ ἀφελὴς μου εἰσήγησις τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφορμὴ νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ διαβάσῃ αὐτὸ τὸ ἔργον. Ὁ σκοπὸς μου καὶ ἡ πρόθεσίς μου θὰ ἦτο νὰ δώσω μίαν πλήρη ἀνάλυσιν τοῦλάχιστον τῶν κυριωτέρων διηγημάτων, τῶν θρύλων, τῶν παραδόσεων καὶ τῆς ποιήσεως ἀκόμη τοῦ συγγραφέως. Εἶνε προφανές, ὅτι δὲν τὸ κατορθώνω. Ἐχω τόσας ὑποκινήσεις ψυχικῶν ἄρμο-

νιών πρὸς αὐτὴν τὴν μεγάλην ὀρχήστραν, ἢ ὁποία ἀπηχεῖ μυρίας φωνάς, ὥστε θὰ ἔπρεπε νὰ τὰς συνταυτίζω in extenso πρὸς ἐκάστην σελίδα. Ἀδιαφορῶν δι' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κάμνει ἢ συνειθισμένη κριτικὴ νὰ παρατηρῇ τὸ εἶδος τῶν ἐν χρήσει μέσων καὶ μεθόδων πρὸς τὴν καλλιτεχνικὴν σύνθεσιν ἢ καὶ νὰ υποδεικνύη τὰς ἀτελείας. Συγγραφεὺς, ὁ ὅποιος διεχειρίσθη τὴν οὐσίαν τόσον ἐκλεκτῶς, δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ μεταχειρισθῇ τὰ καλλίτερα μέσα καὶ ὅπου καθυστερεῖ τοῦτο εἶνε ἴσως ὑπὲρ αὐτοῦ, αἱ ἀφελέστεραι ἐκφράσεις, μία ἀπλουστάτη κάποτε ψυχολογία, ἀλλὰ πολὺ σπανίως ταῦτα, εἶνε ὡς μία ξεχωριστὴ χάρις, ὡς ἕνας τόνος ἡρεμίας διὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ σύνθεσιν, ἢ ὁποία θ' ἀπηχῆσθαι μετ' ὀλίγον.

Δὲν δύναμαι ὅμως ἢ ν' ἀναφέρω τὴν γοητείαν, ποῦ ἐπροκάλεσε ἰδιαιτέρως εἰς τὴν ψυχὴν μου ἢ ἀνάγνωσις τῶν μικρῶν του διηγημάτων, ἕνα εἶδος ποιημάτων εἰς πεζόν, ὡς ὁ «Θάνατος τοῦ Παλληκαριοῦ», καὶ ὁ «Γάμος τῆς Λιγερῆς». Εἶνε ὅλος ὁ ψυχικὸς χαρακτήρ τοῦ ἀρχαίου λαοῦ μετουσιωμένος εἰς κάποια ἔθιμα καὶ ἀντιλήψεις τοῦ σημερινοῦ. Τὸ παλληκάρι ποῦ πέθανε τὸ τραγουδοῦν οἱ συγχωριανοὶ του καὶ ἡ παρθένος τοῦ χωριοῦ σὰν γαμπρὸ «τραγουδοῦν τὸν ἴδιο τὸ χρυσοφρόνιμο γαμπρὸ, τὴν ψιλὴ γενιά του. Τραγουδοῦν τ' ἀγγελικὸ κορμί, τὰ μαῦρα μάτια του τὰ γλυκά, τὰ φρύδια του τὰ γυρτά, τὰ κοντιλένια... Τὴν ὥρα ποῦ τὸν σηκώνουν καὶ τὸν κινοῦν τραγουδοῦν τὸ κίνημά του. Σὰ φτάνουν εἰς τὴν ἐκκλησιά, στέκονται ἀπ' ὄξω καὶ τότε λέν οἱ νιὲς τραγοῦδια παινετικά σ' αὐτόν. στὸ σταυρό, ἴσ' τῆς ἁγίας εἰκόνες, κ' οἱ νιοὶ δίνουν χαιρέτημα μ' ἄλλη ντουφεκιά τους. Καὶ πάλι τὸ ἴδιο γίνεται σὰν ἐβγουν. Καὶ τελευταῖα σὰν ἔρθουν νὰ θάψουν τὸ παλληκάρι χαρίζουν οἱ νιὲς τὸ στερνὸ του δακρυσμένο παίνεμα κ' οἱ νιοὶ τὸ στερνὸ πικραμένο χαιρέτημά του.» Ἀντιθέτως στὸ γάμο τῆς λιγερῆς, οἱ νιοὶ γαμπροὶ πηγαίνουν στὸ κοιμητήρι καὶ ἀποχαιρετοῦν τοὺς νεκρούς. «Πέρα σ' ἕνα ὄμορφο χωριό, ποῦ βρισκεται στὸν ξακουσμένο τόπο, ἅμα ἔχουν χαρὰ δὲ λησμονοῦν τὴ λύπη, καὶ πάλι δὲ

διώκουν κ' ἀπὸ τῆ λύπη τὴ χαρὰ!»

Βλέπετε πόσον εἶνε ἐπιτακτικὸν ν' ἀναλύη κανεὶς τὸ ἔργον τοῦ Βλαχογιάννη γιὰ νὰ παρουσιάσῃ στοὺς ἀναγνώστας του τὴν ἔμορφιά του καὶ πόσον αὐτὸ εἶνε ἀκατόρθωτον γιὰ τὸ χῶρον ἐνὸς ἀρθροῦ καὶ πῶς ἀληθινὰ θὰ ἐγχεῖται εἰς ἕνα ὁλόκληρο βιβλίον: Τὸ «ἐγὼ» τοῦ Βλαχογιάννη δὲν ὑπάρχει στὸ ἔργο του, παρὰ μερισμένο σὲ μιὰ στιγμὴ ὄνειρου στὸν «Παράκλητον». Τὸ ἔργον του εἶνε ἀντικειμενικόν, ζῆ εἰς αὐτὸ ὁλόκληρος ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν ἔμορφιά της καὶ σὲ ὅ,τι ἀξίζει νὰ εἰπωθῇ ἀπὸ τὴ ζωὴ τους. Ἔτσι ὁ τεχνίτης ὑπεκατεστάθη στὸ θρύλο, εἰς τὴν παράδοσι, εἰς τὴν ἔθνη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Αἱ ἀφελέστεραι τῶν διηγήσεων ἔχουν κάποτε ἕνα βαθύ φιλοσοφικὸν νόημα, ὅπως εἰς τὴν «Πληρωμῆ» τὸ διήγημα μετ' ἡρώων ἕνα ἄνθρωπο καὶ ἕνα λύκο. Ἄλλ' εἰς ὅ,τι εἶνε ἀπλῶς τέχνη, δὲν ὑπάρχει ἕνα διήγημα, μία σελίς, ἕνα ποίημα ποῦ νὰ μὴν ἀπολαμβάνουμε τὴν χάριν τοῦ ὕφους, τὴν φυσικότητα τῆς διηγήσεως, τὴν δύναμιν τῆς περιγραφῆς καὶ ὅσα προχωροῦμεν ἀνακαλύπτομεν ὀλονέν νεύους κόσμους ποῦ ὀφείλομεν νὰ σκεφθῶμεν, ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ ἐκλεκτός, ὁ ὁποῖος ἐξιστόρησε πλατύτερον τὴν ζωὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τὴν πολυτιμωτέραν οὐσίαν.

Ὁ Βλαχογιάννης συγγραφεὺς ὑπῆρξε πάντοτε ὁ ἐν ἡρεμίᾳ ζήσας ἄνθρωπος, ὁ μὴ καταδεχθεὶς ποτε νὰ διαφημίσῃ τὸ ἔργον του ἢ νὰ ὁμιλήσῃ καὶ νὰ θορυβῆσθαι δι' αὐτό. Τόσον ἀρῆκε νὰ τὸν ἀγνοοῦν ὥστε θὰ ἐδυσκολεῖτο κανεὶς νὰ πιστεύσῃ, ὅτι τὸ ἔργον του ἦτο τόσον καὶ εἰς ἐκλεκτὴν ποσότητα. Εἰς τὸν προλογόν του εἰς τὰ «Προπύλαια» γράφει, ὅτι ὀλίγοι ἄνθρωποι, οὔτε ἑκατόν, ἐπρόσεξαν εἰς τὸ ἔργον του. Ἐγὼ εἶμαι βέβαιος, ὅτι καὶ ἐκ τῶν συναδέλφων του πολλοὶ δὲν ἐμάντευσαν τὴν ἔκτασιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, τοῦ ὁποῖου τὸ ἀνέκδοτον μέρος εἶνε τετραπλάσιον. Εἰς αὐτὸ ἀνήκει τὸ ὠραῖον διήγημα, τὸ ὁποῖον δημοσιεύομεν περαιτέρω.

Ὅσον ὀλίγον ἠσυχολήθη περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του ὁ ἀγαθώτατος τὴν καρδίαν ἄνθρωπος αὐτὸς τόσον πολὺ ἠσυχολήθη μετὰ σκοπι-

μότητος φίλου ἐγκαρδίου καὶ πολυτίμου ἀρωγοῦ πρὸς ἀτυχῆσαντας συναδέλφους του. Δὲν ἔχω δικαίωμα σήμερον ν' ἀναφέρω ὀνόματα, ἀλλ' εἶνε πασίγνωστον, ὅτι τὰς τελευταίας τραγικὰς ἡμέρας τοῦ Παπαδιαμάντη, ὅτε δὲν ὑπῆρχε διὰ τὸν ἀτυχῆ αὐτὸν συγγραφεὴ ἐργασία ἐν Ἀθῆναις, αὐτὸς κατέστησε ἠπιώτερας καὶ φίλος πιστός εἰς τὴν μνήμην καὶ μετὰ θάνατον αὐτὸς ἐνήργησε διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἔργου τοῦ Παπαδιαμάντη.

Παράμερα τῆς θορυβώδους ζωῆς μετ' ὀλίγους ἐκλεκτοὺς φίλους τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του ἐχρησιμοποίησε κατὰ τρόπον ἐπίσης πολυτίμον. Ἀπέδωκε καὶ ἐδῶ ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἐνέργειαν. περιουλέξας ἀπὸ ἀφεικτον καταστροφῆν πλεῖστα ἱστορικὰ ἔγγραφα καὶ χειρόγραφα, μέρος τῶν ὁποίων εἶνε τὰ ἐκδιδόμενα τῶρα

«Χιακὰ ἀρχεῖα». Δι' ἴδιαν του εὐχαρίστησιν κατήρτησε καλὰς συλλογὰς βυζαντινῶν εἰκόνων καὶ εἰκόνων ἑπτανησιακῆς τέχνης, ἱστορικῶν ἐν γένει εἰκόνων καὶ χαλκογραφῶν, καλλιτεχνικῶν κεντημάτων, μεταλλίων καὶ βενεζάνικων εἰδῶν ὑελοουργίας. Ἐπίσης κατέχει μοναδικὴν συλλογὴν ἱστορικῶν καὶ πολιτικῶν φυλλαδίων, καθὼς καὶ συλλογὴν περιηγητῶν γραψάντων περὶ Ἑλλάδος. Τὸ σπίτι του εἶνε μικρὸν μουσεῖον.

Δὲν γνωρίζω τί ἐπιφυλάσσει τὸ φιλολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν μέλλον τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἢ σημερινῆ βαναουσουργία καὶ ἢ ἐπισώρευσις ἰδίως ἀδικαιολογήτων φιλοδοξιῶν ἀπελπίζουν κάποτε. Ἄλλ' ἐὰν ὑπάρχουν ὀλίγαί θέσεις ἀποκτηθεῖσαι δικαίωματι ἐκλεκτῆς ἐργασίας, μία ἀπὸ τὰς πρώτας ἀνήκει ἀναμφισβητήτως εἰς τὸν Ἰωάννην Βλαχογιάννην.

ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΤΡΕΛΛΗ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

— Ἀκοῦτε, δούλοι μου πιστοὶ καὶ δούλες! Ἀκοῦτε, πρῶτοι κ' ὕστεροι τοῦ παλατιοῦ μου! Πρωτόγεροι πολύξεροι καὶ ψυχομάννες λάτρισσές μου. Τοῦ κάκου κλάψατε κ' ἐσεῖς, τοῦ κάκου δείρατε τὰ μάγουλά σας. Κ' ἐγὼ τοῦ κάκου ἄφησα τὸν πόνο μου νὰ με σπαράξῃ. Ὅλα ἦταν ψέμα, κ' ἦταν πλάνημα κακόβουλο. Ἀπόψε, ἐκεῖ ποῦ κοίτομουν, κ' ἐκεῖ ποῦ ὁ νοῦς μου σάλευε, ἤρθανε καὶ μοῦ τῶπαν: Ὁ βασιλιάς σας δὲ σκοτώθηκε! Ποῖος ἦταν ὁ πρωτάγγελος, ποῦ ἔφερε τὸ νέο τὸ πικρό; Νὰ πιαστῇ, καὶ κρεμασμένος τὸν κακὸν τοῦ λόγου νὰ τὸν ξαναπῇ! Χαρὰ μας, ὅλοι μας! Διπλὴ χαρὰ μας, ποῦ τὰ δάκρυα καὶ τὰ μοιρολόγια μας χαμένα πήγανε. Ἔτσι ἄς εἶναι πάντα μας νὰ γίνεται. Θεριεύει ἢ γλύκα τῆς καρδιάς ὕστερ' ἀπὸ τέτοια πίκρα.

Ὁ βασιλιάς σας ζῆ, κ' ἐμέναν' ὁ ἀκριβός μου. Ἀπόψε ἤρθανε στὸν ὕπνο μου καὶ μοῦ τὸ φώναξαν. Ὁ πόθος ὁ δικός μου, ὕστερ' ἀπὸ τόσο ποῦ παράδειρα, μοῦ ἔδωκε καὶ δὲν τὸ πίστευα. Καὶ νὰ ποῦ

βγαίνει ἀληθινός, ὁ πόθος μου. Καὶ τ' ὄνειρο μου δὲν τονὲ γελάει. Ὁ τρισαγαπητός μου στὸν πόλεμο κ' ἂν πῆγε, γλύτωσε. Καὶ δὲ νικήθηκε. Καὶ τὸ φουσσᾶτο του δὲν ἔπεσε τριγύρω του, πιστό του. Ὁ βασιλιάς μας νίκησε καὶ τὸν ὀχτρό του καὶ τὸ θάνατο. Καὶ τώρα, ἐτοιμαστῆτε! Θὰ γιορτάσουμε μαζὶ τὸ γυρισμὸ του καὶ τὴ δόξα του.

Τὸ παλάτι ἀπὸ τὰ μαῦρα νὰ τὸ γδύσετε, γοργά! Καὶ νὰ τὰ κρύψετε βαθιὰ τὰ πένθημα φορέματά σας, γλήγορα! Νὰ μὴν προφτάσῃ ὁ ἀγαπημένος μου, καὶ θὰ τρομάξῃ. Καὶ θὰ ρωτήσῃ ποῖος μᾶς πέθανε, καὶ θ' ἀπαρήσῃ. Καὶ θὰ γελάσῃ ἀντάμα μας, ποῦ θὰ γελοῦμε καὶ θὰ χαρῆ, ποῦ θὰ χαιρώμαστε κ' ἐμεῖς. Καὶ θὰ εἶναι αὐτὸ πολὺ παράξενο, θὰ εἶναι; Ὅλοι σας νὰ ντυθῆτε στὰ λαμπρὰ καὶ στὰ χαρούμενα! Κ' ἔτσι νὰ τὸν προσμένετε. ὡς ποῦ θὰ φτάσῃ. Καὶ νὰ βγῆτε μακριὰ, πολὺ μακριὰ μαζὶ μου νὰ τὸν προσκυνήσετε. τὸν ἄρχοντά μου. Κι' ὀλημερίς, κ' ὀλονυχτίς νὰ καρτερέσετε ὡς ποῦ νὰ φτάσῃ. . .

Κι' ἂν ἀργήση, καὶ δὲ ῥθῆ; Κι' ἂν μᾶς ἀδημονήσῃ καρτεριώντας τον; Αὐτὸ κανεὶς μὴν τὸ συλλογιστῆ!... Ἐξέρω τί θὰ κάμω τότε ἔγώ... Ἀκούτε με! Τὰ μαῦρα πάλι θὰ ντυθοῦμε, ἔμεῖς καὶ τὸ παλάτι. Καὶ θὰ καθίσουμε ἄλλη μιὰ φορά, πικρὰ νὰ κλάψουμε τὸ θάνατό του. Σὰ νᾶτανε πρώτη φορά, ἔτσι θὰ σπαράξουμε τὰ στήθια μας καὶ τὰ μιλιά μας.

Ὅμως, ξέρω ἔγώ, θὰ φτάσῃ πάλι τ' ἀγγέλμα τὸ πρόσχαρο, πῶς ὁ καλὸς μου ζῆ, καὶ βασιλεύει. Καὶ τότε πάλι θὰ χαροκοπήσουμε. Γι' χαρὰ, συλλογιστῆτε, ποῦ

θὰ κάμουμε! Καὶ τί ξεφάντωμα θὰ κάμω ἔγώ! Γιατί, σᾶς λέω: Ὁ βασιλιάς μας ζῆ!

Ἔτσι δὲ θὰ βαρυκαρδοῦμε, ποῦ τονὲ στερηθήκαμε τόσον καιρὸ. Τὸν ἐρχομὸ του τὸν καλὸ θὰ τὸν ἀποζητοῦμε πάντα, ὡς ποῦ καὶ νὰ τὸν ἀπολάψουμε. Κι' ἂν γελαστοῦμε τελευταῖα, κι' ἂν ἀλήθεια ὁ ἀκριβὸς μου πέθανε, ξέρω τί θὰ κάμω ἔγώ... Τότε νὰ μὲ κλάψετε κ' ἐμένα. Ναί!

Ὅμως δὲν εἶναι πειὰ καιρὸς νὰ κλαίμε. Σᾶς εἶπα: Ὅλοι σας νὰ ντυθῆτε στὰ λαμπρὰ καὶ στὰ χαρούμενα. Ὁ βασιλιάς μας ἐρχεται!

Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΝΕΡΨΙΔΕΣ

Γαῖτα πρωτοτάξειδη, γλυκάρμενη γαῖτα
τὸ γιόμα ξεμπουκάρισε ἀπ' τὸ μικρὸ λιμάνι
κι' ἀργόπλεξεν ἀνάλαφρη καὶ κυμματοφιλοῦσα
πὲρ' ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά μὲς τὸ θαλασσοκάμπι
μὲ τοῦ χωριοῦ τίς ὄμορφες τίς νεοστεφανομένες
τίς ἀκροποταμίτιδες πανώρηες θυγατέρες
γυμνοτραχήλες σύδροσες μ' ἀστήδια φιλιτισένια.
Θαλασσοπλέει λιγνευτὴ ἀντίπερα νὰ φτάσῃ
στὴ χωραφιὰ ὅπ' ὄργαναν ὀλημερὶς ἀργάτες
νειοὶ ποθοπλάνταχοι βαρῶν στοῦ γαλινοῦ τὴ κάψα,
νὰ δώσουν τους γλυκὸ ψωμί, ῥακὶ νὰ τοὺς ποτίσουν·
Λιγώνει ὁ γήλιος τὰ νερὰ καὶ στοῦ θαμπὸ κρουστάλλι
τὸ ἀνεμόδαρτο βοννὸ νεροθεμελιωμένον
σκύβει ἀργὰ καὶ χαίρεται τὸ δυνατὸ κορμί του
μεριές-μεριές κατὰδασο, μεριές-μεριές πανώρηο
μ' ἀχνὸ στεφάνι στὴ κορφή ὅπ' ἔφαν' ἡ ἀνάσα
τοῦ σύμπυκνον τοῦ κορνιαχοῦ, στοῦ ντάλα μεσημέρι.
Καὶ νὰ στὰ μεσοκάναλα ἀπάνεμο τίς βρίζκει,
βαθαναιπνέει ἢ θάλασσα βολές-βολές ἀρμύρα,
ἀργοκοπίζουσι ξέφυγα κ' οἱ στρόμποι πονεμένα,
λένε μὲ τοὺς γεροὺς σκαρμούς τὸ θυνημκὸ τραγοῦδι
τῆς ξηνητεῖας ποῦ γήτεψε παιδόπουλα τοῦ κάμπον.
Καὶ μέσα στοῦ μεσημεριοῦ τὸ πηγερὸ λιοπύρι

βγαίνουν οἱ πρωτοστέφανες τ' ἀσημοσιγγορνά τους,
πετοῦνε τ' ἀσπροβέλεσσα καὶ μένονν ξανοιγμένες
μὲ τῶν κοντῶν πουκαμισιῶν τίς δίπλες πανωσάρκι.
Ροδίξει κ' ἀνταρεύεται ἡ σάρκα στοῦ θυμὸ της,
φουσομανοῦν τ' ἀστήδια τους ἀπ' τὸ θερμὸ μεθύσι
καὶ κεῖ μὲς τὸ περίγιοιο τὸ μάτι διγασμένο,
ἀναζητᾷ τὴ δροσιὰ ἀνασασμούς νὰ στείλῃ.
— Φύσα κι' ἀλαφροπέταξε καῦμένο μαῖοστράλι
πᾶρε ἀπὸ τίς λαγγαδιές τῆς ποταμιᾶς τὸ δρόσο
καὶ φέρτον μοσχοβολητό, κρυφὸ σὰν ἄγιο μύρο
καὶ κλείστονε στοῦ κόρφο μας γλύκανε τὸ κορμί μας.

Ποντόπλοη ξαντύκρισε πέρα ἀπὸ τὴ δύσι
γολέτα πρωτοκάραβη μὲ τὰ πανιά λυμένα,
στὶς τρικυμίες τίς βαρειές γοργὴ γλαροπετοῦσα
ν' ἀργοκυλάη καμαρωτὴ σὰν χήνα λαβωμένη
ζητῶντας φουσκοθαλασσιὰ κι' ὀλόφρεσκο σιρόκο·
κι' ὄλο βουβὰ σιμόνοντας τὴ μικροῦλη γαῖτα,
ποῦ ξαπλωτὰ οἱ γιόμορφες στενάζουσι λιγωμένες,
μοιάζει θανατοκάραβο στοῦ Χάροντα τὸ διάβα
ὡς π' ἄξαφνα σκιαχτὴ φωνὴ ἀφήνουν οἱ ναυτάδες,
θαλασσογέννητη σοποριά τῆς τύχης παρωρίες:
— Ζύγωσε καὶ ξαντύκρισε στὴ πλώρη καπετάνιο
νὰ δῆς τὸ συναπάντημα τῆς μοίρας τὸ γραμμένο
πῶς ὄλοι θὰ βουλιάζουμε, μπρὸς στοῦ νεραῖδοχοροῦ.
Καὶ θάμνωσε καὶ πρόσβλεψε δειλὰ ὁ καπετάνιος
τίς ὄρηες πρωτοστέφανες ὅπου γλυκὸς ὁ ἕπνος,
τοὺς εἶχε κλείσει τὰ γλαρὰ-γλαρὰ ματόκλαδά τους
κι' ἄφησε σιγαλὴ φωνὴ στὰ πίσω νὰ πρυμώσουν
ἀπὸ τὸ συναπάντημα ποῦ ντάλα μεσημέρι,
ἀπ' τοὺς ἀφροὺς ἐπρόβαλε τῆς ἀλαλῆς θαλάσσης.
Κι' ἀργὰ ἢ πρωτοκάραβη γολέτα τοῦ Πελάου
σιγάρισε καὶ τράβηξε στὸν ἴδιο της τὸ δρόμο
πέρα στὰ ὑφαδοσκέπαστα βοννὰ ποῦ βασιλεύει,
ἀργὰ ἀργὰ καὶ ῥάθυμα στοῦ γαλινοῦ τὸ δέλι
ὁ γήλιος ὁ ξανθόφωτος ὁ Χρυσοκωντυλάρης...

ΧΑΡΗΣ ΕΠΑΧΤΙΤΗΣ

Ο ΝΙΤΣΕΪΣΜΟΣ*

ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ Dr F. MÜLLER — LYER

ΠΡΟΠΟΣΙΣ ΥΠΟ ΛΟΒΙΣ ΚΟΡΙΝΤ

Ἐπιλογή. Ἀλλὰ τότε δὲν εἶναι τὸ ἀνθρώπινον γένος δεκτικὸν βελτιώσεως, ἀνυψώσεως (ἐντὸς ὠρισμένων ὁρίων); Καὶ ἡ θεωρία τοῦ Δάρβιν εἶναι ἄγονος διὰ μίαν τοιαύτην ἀνύψωσιν; Καὶ εἶναι πράγματι ἀδύνατον νὰ μεταμορφωθοῦν οἱ ἀσθενεῖς, οἱ ἀδύνατοι καὶ ἄσχημοι εἰς δυνατούς, ὑγιεῖς, ὑπερηφάνους καὶ ὠραίους;

Ὁ Νίτσε θέλει νὰ ἀναπτύξῃ τὸν Ὑπεράνθρωπον διὰ τῆς λυσσώδους πάλης ὄλων μεταξύτων. Οὕτω θὰ καταστραφοῦν οἱ ἀσθενεῖς καὶ οἱ ἀδύνατοι καὶ θὰ ἀπομείνουν μόνοι οἱ ἰσχυροὶ καὶ θαρραλέοι. Τὸ μέσον του εἶναι λοιπὸν ἡ «φυσικὴ ἐπιλογή».

Καὶ ἐδῶ ἐπίσης ἀπαντῶμεν τὴν ἰδίαν ἄκριτον μεταφορὰν δαρβινικῶν ἀξιωματῶν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ πολιτισμοῦ, τὴν ἰδίαν ἐπιπολαίαν σύγχυσιν τῆς ὀργανικῆς ἐξέλιξεως μετὰ τὴν ὑπεροργανικὴν, μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ. — Ἡ βελτιώσις τοῦ ἀνθρώπινου γένους δὲν πρέπει νὰ ἐπιζητηθῇ μετὰ κτηνώδη μέσα, ἀλλὰ μετὰ ἀνώτερα (ὑπεροργανικὰ) μέσα, μετὰ τὰ μέσα ποῦ μᾶς προσφέρει ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ ἐπιστήμη — μετὰ τὴν τεχνητὴν ἐπιλογήν. Ἡ φύσις παράγει πρῶτα τυφλῶς τὸ ἐλαττωματικὸν καὶ κατόπιν τὸ ἀφανίζει σκληρὰ· ἐξεναντίας τὸ ἀνθρώπινον λογικὸν εὐρίσκει τὴν προφύλαξιν. Ὅταν κατορθωσωμεν νὰ ποσχοῦν τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ ἀνθρώπινου γένους (ὄχι τοῦ ἔρωτος) ὅλοι οἱ βεβαρημένοι μετὰ κληρονομικὰς νόσους καὶ ἐλαττώματα καὶ νὰ καταστῇ γενικὴ, οἰκοθεν ἐννοουμένη ἠθικὴ ἀντίληψις: ὅτι ἡ μετὰ ὁδοσις ἐλαττωματικῶν ἰδιοτήτων εἰς τοὺς ἐπιγόνους εἶναι ἐγκλημα μετὰ συνεπειὰς βαρυτέρας καὶ ἀπὸ τὸν φόνον — καὶ ἡ ἀντίληψις αὕτη ἀρχίζει ἤδη νὰ φωτίζῃ τὰ πνεύματα — τότε θὰ ἔχωμεν κάμει τὸ

πρῶτον βῆμα εἰς τὸν πραγματικὸν δρόμον. Καὶ μετὰ αὐτὸν τὸν ἀνθρώπινον δρόμον θὰ φτάσωμεν εἰς ἀποτελέσματα καλλήτερα (οἱ κτηνοτρόφοι παρέχουν τὴν ἀπόδειξιν) παρότι ὁ Νίτσε μετὰ τὸ κτηνώδες μέσον τῆς πάλης. Τὸ γένος τῶν ζῶων μας τὸ βελτιώνομεν, τοὺς ἀνθρώπους ὁμοῦς τοὺς ἀφίνομεν νὰ φθειρῶνται, νὰ ἐκφυλιζῶνται χάρις εἰς τὴν παράλειψιν τῆς τεχνητῆς ἐπιλογῆς, χάρις εἰς τοὺς ὠνητοὺς γάμους, τὴν πλημμελῆ ὑγιεινὴν, τὸ οἰνόπνευμα, χάρις εἰς τὸ σύστημα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὴν εὐδοκίμησιν τῶν ὄχι ἐντιμότερων στοιχείων.¹ Κ' ἐν τούτοις εἶναι ἐκτὸς ἀμφιβολίας: ἂν ἐφηρμόζαμεν αὐστηρὰν τεχνητὴν ἐπιλογήν μόνον ἐπὶ τρεῖς γενεάς, θὰ ἐξηφανίζοντο τελείως ὅλοι αἱ ἀτέλειαι καὶ αἱ πλεῖσται ἀσθένειαι ἀπὸ τὴν γῆν καὶ θὰ εἶχαμεν ἓν ἀνθρώπινον γένος ἀκμαῖον, ὑγιεῖς, ὠραῖον καὶ ἰσχυρόν.

Πάλῃ. Ὁ Νίτσε ὑπερετίμησε ἐξαιρετικῶς τὴν σημασίαν τῆς πάλης καὶ τὴν ἀνήγαγεν εἰς παράλογον ὑπερβολὴν διὰ μονομεροῦς σοφιστείας. Εἰς τοῦτο ἔπεσε θῦμα μιᾶς τάσεως τῆς ἐποχῆς, ἐνὸς συρμοῦ, ὁ ὁποῖος κατέλαβε μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 70 τοὺς λεγομένους «φωτισμένους» στενοκεφάλους καὶ ἐξύμνησαν τὸν σκαιότερον ἐγώισμὸν (ἀποσκεπάζοντες τὸν μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἀτομικισμοῦ) καὶ τὴν ἐχθρὰν πάσης προόδου πολιτικὴν τῆς βίας ὡς σοφίαν τῶν ὑπερέτερων πνευμάτων. — Μέχρι τοῦδε ἡ ἀνθρωπίνη μωρία ἔχει κατορθώσει νὰ μεταβάλλῃ εἰς «κοιλιάδα κλαυθμῶνος» τὸν θαυμάσιον πλανήτην, ὅπου μᾶς ἐδόθη νὰ κατοικῶμεν· ἂν ὁμοῦς ἀναχθῇ εἰς σύστημα ἢ παραφροσύνῃ αὕτη, τότε κάθε ὠραιότης

¹ «Σήμερον δὲν ἀποκτᾶ κανεὶς ἑκατομμύρια δίχως νὰ ἐγγίσῃ μετὰ τὸν ἀγκῶνα τὴν φυλακὴν», αὕτη ἡ ἔκφρασις ἐνὸς βιεννέζου ἑκατομμυριούχου ἔμεινε παροιμιώδης.

* Συνεχῆ, βλέπε «Καλλιτέχνην» τεύχος 22ον Ἰανουαρίου 1912.

της ζωής είναι προωρισμένη να χαθῆ μέσα εἰς ἓνα ὠκεανὸν ἀνθρωπίνης κτηνωδίας.

Ἄς φαντασθῶμεν πρὸς στιγμὴν τὸ πρᾶγμα: Ὑπάρχουν ἐδῶ χίλιοι ἄνθρωποι. Παλαίον μεταξὺ των. Τὸ ἡμισυ ἐξ αὐτῶν καταστρέφεται. Οἱ ἰσχυρότεροι μένουν νικηταί. Ἡ πάλη ἐπαναλαμβάνεται. Οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἰσχυρότεροι, πάντοτε ἰσχυρότεροι. Ἄλλ' αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἐδημιούργησαν μὲ τὴν πάλην των ἔστω καὶ μίαν ἐκπολιτιστικὴν ἀξίαν; — Ὅχι, ὁ πολιτισμὸς δημιουργεῖται κατ' ἄλλον τρόπον: διὰ συνεχοῦς ἐργασίας, δι' εἰρηνικῆς συνεργείας καὶ συνοχῆς, δι' ἀμοιβαίας βοήθειας καὶ διδασχῆς, διὰ μεταδόσεως καὶ ἀνατροφῆς, διὰ καλλιτεχνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐνεργείας, διὰ τοῦ ἐμπορίου, τῆς συγκοινωνίας κλπ. Αὕτη εἶναι ἐκπολιτιστικὴ ἐργασία. Ἔργα πολὺ βαρῆα διὰ τὸ μεμονωμένον ἄτομον ὁ ἄνθρωπος τὰ ὑπερνιακὰ διὰ συνεργείας, ἔργα πολὺ δύσκολα: διὰ τοῦ καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας. Καὶ κάθε θετικὴ πρόοδος τοῦ πολιτισμοῦ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν προϊούσαν αὐτὴν «ἀθροιστικοποίησιν τῆς ἐργασίας.» Ἀκόμη καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, τοὺς ὁποίους (κατὰ τὸ γνωστὸν εἰωθὸς τῶν φιλολόγων) ἐκτιμᾷ ὑπὲρ τὸ δέον ὁ Νίτσε, εἶχαν κάποιαν ἰδέαν αὐτῆς ὅταν ἔλεγαν: «concordia parvae res crescunt. discordia magnae dilabuntur.» Καὶ ὁ καθεὶς γνωρίζει ὅτι: σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα ἐπιτυγχάνονται πλείονα διὰ τῆς συνεννοήσεως παρά διὰ τῆς ἐριδος.

Διότι ὁλος ὁ πολιτισμὸς, ὁλος ὁ ἀνθρωπισμὸς εἶναι ἓνα κοινωνικὸν φαινόμενον. Μόνον εἰς τὴν συνέργειαν τῶν πολλῶν ἐγκτεῖται ἡ δύναμις καὶ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ὄχι εἰς τὴν δύναμιν τοῦ μεμονωμένου ἀτόμου. — Ἄντι αὐτῶν μᾶς ὀμιλεῖ ὁ Νίτσε διὰ λέοντας καὶ ἀετοὺς καὶ ἄλλα ὑπερήφανα ἀρπακτικά, ὡσὰν οἱ λέοντες καὶ οἱ ἀετοὶ νὰ ἦσαν ὄντα κατ' ἄλληλα νὰ δημιουργήσουν ἓνα πολιτισμὸν, ὡσὰν ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία νὰ ἦτο ζωικὸν βασιλεῖον μὲ μεμονωμένα ζῶα. Πάντοτε ἡ ἰδίᾳ κακὴ ἐφαρμογὴ τῶν δαρβινικῶν ἀξιωματίων, πάντοτε ἡ ἰδίᾳ ἐπι-

πολαία σύγχυσις τοῦ ζωολογικοῦ μὲ τὸ κοινωνιολογικόν. Ἀκριβῶς περὶ τοῦ ἐναντίου πρόκειται, ὄχι περὶ πάλης, ἀλλὰ περὶ τέχνης ἢ ζωῆς δὲν ὀφείλει νὰ καταβιασθῆ εἰς τὸ ζωῶδες, ἀλλὰ διὰ συστηματικῆς συνεργείας νάνυψωθῆ εἰς καλλιτέχνημα· αὐτὸ εἶναι τὸ τέρμα.

Βεβαίως, διὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν ἔργων τῶν γεννηθέντων διὰ τῆς θετικῆς ἐκπολιτιστικῆς ἐργασίας (ἢ ὅποια εἶναι τὸ ἀντίθετον τῆς πάλης), διὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀξίας των, διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῆς δυνάμεως των, εἶναι ἀναγκαῖα ἡ πάλη. Ὅχι ὁμως ἡ βία καὶ ἡ σκληρότης, ὄχι ὁ κτηνώδης πόλεμος (αὐτὰ εἶναι μέσα πάλης διὰ τὰ κατώτερα ζῶα), ἀλλὰ ἡ ἀμιλλα ἢ ὅποια ἀποδεικνύει νικητὴν τὸν ἰκανώτερον. Ἡ ἀμιλλα λοιπὸν εἶναι ἡ ἐξανθρωπισμένη μορφή τοῦ ζωῶδους πολέμου· εἶναι «πάλη» εἰς μεταφορικὴν μόνον σημασίαν καὶ ἡ ἀρμόζουσα δι' αὐτὴν λέξις εἶναι: *Συναγωνισμός*¹.

Ἡθική. Διὰ νὰ ποικλείσωμεν λοιπὸν ἀπὸ τὸν συναγωνισμὸν αὐτὸν τοὺς μὴ ἐντίμως συναγωνιζομένους, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ ποικτήσουν δολίως ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἡμποροῦν νὰ παραγάγουν, χρειάζομεθα (εἶναι ἐντροπὴ νὰ ἀναγκαζόμεθα νὰ τὸ εἰποῦμε): νόμους, δίκαιον καὶ ἔθος καὶ αὐτὰ μεταξὺ ἄλλων ἀκριβῶς χάριν τῆς ἐπιλογῆς. Χωρὶς τοὺς περιορισμοὺς αὐτοὺς δὲν ἀναπτύσσομεν τοὺς ἰκανωτέρους, δὲν ἀναπτύσσομεν τὸν ὑπεράνθρωπον, ἀλλὰ τοὺς ψεύστας καὶ τοὺς ἀπαταιῶνας, τοὺς φιλοδόξους, τοὺς παραποιητάς, τοὺς κακούργους καὶ τὰς παντὸς εἶδους ὑποδεεστέρας φύσεις. Δι' αὐτὸ καὶ δι' ἄλλους πασιγνώστους λόγους πρέπει νὰ ὑπάρχη μίᾳ ἠθικῆ παν-

* Εἰς μίαν διάλεξιν τοῦ περὶ «Γενικῆς συμβίσεως καὶ περὶ ἀγῶνος ὑπάρξεως ὡς ἰσοδυνάμων ἐλατηρίων τῆς ἐξελίξεως» δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ «Archiv für Rassen- und Gesellschafts-Biologie, 1909, 5 φυλλάδι.) ὁ Παῦλος Κάμμερερ παρατηρεῖ: «Ὁ ἀγὼν δὲν δύναται νὰ παραγάγῃ, οὔτε νὰ συντηρήσῃ, ἀλλὰ νὰ καταστρέψῃ μόνον. Ὅπου φαίνεται ὅτι διατηρεῖ καὶ ἐξυψώνει ἰδιότητος τινὰς, δὲν τὸ κάμνει πραγματικῶς ὁ ἀγὼν, ἀλλὰ εἰς τοῦτο συντελοῦν κάποια σχετικῶς αὐθύπαρκα ἐπακόλουθα, τὰ ὅποια δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται μὲ αὐτόν.»

τοῦ καὶ πάντοτε ὅπου ἀνθρώπινα ὄντα ἀποτελοῦν μίαν κοινωνίαν. Ἐλλειψίς πάσης ἠθικῆς εἶναι παραλογισμὸς, διότι εἶναι ἀδύνατος — ἐξω ἀπὸ τὰ βιβλία. Ἀκόμη καὶ εἰς μίαν κοινωνίαν ἀποτελουμένην ἀπὸ ἐξορίστους ἐγκληματαί, σχηματίζονται ὠρισμένοι ἠθικαὶ ἰδέαι, ἢ περιφρόνησις τῶν ὁποίων τιμωρεῖται αὐστηρῶς ἀπὸ τὴν ὀλότητα, ὅπως τὸ περιγράφει τόσον ἐλκυστικῶς ὁ Δοστογιέφσκις εἰς τὰ Σιβηρικὰ ἀπουνημονεύματά του.

Μὲ τάνωτέρω ὁμως δὲν θέλομεν νὰ εἰποῦμε ὅτι ἡ ἠθικὴ μας δὲν χρειάζεται βελτίωσιν. Ἐφόσον κάθε νέα ἐποχὴ συνεπάγεται ἠθικὰς ἀνατιμήσεις, εἶναι πρόδηλον ὅτι καὶ ἡ σήμερον κυριαρχοῦσα ἠθικὴ μας εἶναι ἐν μέρει ἀπαρχαιωμένη. Ἡ οἰκογενειακὴ ἠθικὴ (ἀκριβῶς ἡ κυριαρχοῦσα εἰσέτι) καθιστᾷ ἄλλους μὲν διὰ τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς τεχνητῶς ἰσχυροὺς, ἄλλους δέ, τοὺς ἀμοίρους τοιαύτης, τεχνητῶς ἀδυνάτους. Οἱ γεννημένοι πλούσιοι, καὶ ἀνίκανοι ἂν εἶναι, ἀγωνίζονται μὲ χρυσὴν, βαρεῖαν πανοπλίαν, οἱ γεννημένοι πτωχοὶ ἴστανται: γυμνοὶ ἀπέναντί των καὶ τὸ συχνότερον καταβάλλοντα ἀπὸ τοὺς πρώτους ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἰκανώτεροί των. Διὰ τῆς τοιαύτης διαρρυθμίσεως ἡ ἐπιλογὴ τῶν ἰκανῶν παρακωλύεται τεχνητῶς καὶ κατὰ μέγα μέρος νοθεύεται καὶ μηδενίζεται. Οἱ ὄροι τοῦ ἀγῶνος ἔπρεπε νὰ εἶναι ἴσοι, ἐλεύθεροι καὶ ἐντιμοὶ κ' ἐν τούτοις δὲν εἶναι.

Ὅθεν, ἂν θέλῃ νὰ ὀμιλῇ κανεὶς περὶ ἀγῶνος καὶ ἐπιλογῆς, ἐδῶ ἔπρεπε νὰ θέσῃ τὴν βᾶσιν του. Ἀλλὰ ποία εἶναι ἡ περὶ αὐτοῦ γνώμη τοῦ Νίτσε; Θεωρεῖ τοὺς τεχνητῶς ἀδυνάτους καὶ ἰσχυροὺς, δηλ. τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πλουσίους, ὡς ἀδυνάτους καὶ ἰσχυροὺς κατὰ τὸ νόημα τοῦ Δάρβιν.¹

¹ Λέγει αὐτολεξεῖ (Θέλησις πρὸς δύναμιν, II ἀριθ. 334): «Γίνεται κανεὶς ἐντιμὸς ἀνθρώπος, διότι εἶναι ἐντιμὸς ἀνθρώπος: δηλ. διότι ἐγεννήθη ὡς κεφαλαιούχος μὲ ἀγαθὰ ἐνστικτα καὶ ὑπὸ εὐνοϊκᾶς συνθήκας... Ὅταν ὁμως ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον πτωχός, ἀπὸ γονεῖς οἱ ὁποῖοι ἐσπατάλησαν μόνον εἰς ὅλα καὶ δὲν ἀπεθυσάθησαν τίποτε, τότε εἶναι «ἀδιόρθωτος», ἀξίος δηλ. διὰ τὴν εἰρκτὴν καὶ τὸ φρενοκομεῖον.» Καὶ καὶ μὲν εἰς ἄλλο μέρος λέγει: «Δι' αὐτό, ὦ ἀδελφοί μου, χρειάζεται μίᾳ νέα τά-

Συνεπεῖα τῆς ἀπιστεῦτου αὐτῆς συγχύσεως, ἐγένεο ὁ προφήτης τῆς Πλουτοκρατίας καὶ τοῦ κοινωνικοῦ παρασιτισμοῦ καὶ ὁ σφοδρὸς ἀγωνιστὴς ἐναντίον τῆς δημοκρατίας, ἢ ὅποια ἐν τούτοις εἶναι ἡ μόνη κατ' ἄλληλος διὰ τὸν συναγωνισμὸν πρὸς ἐπιλογὴν τῶν ἰκανῶν. Διότι ἀριστοκρατία σημαίνει κληρονομικὴν μεταβίβασιν τῆς ἀξίας, δημοκρατία σημαίνει τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀξίας, καὶ μόνον εἰς τὴν ἀληθῆ δημοκρατίαν (ἢ ὅποια ἄλλως οὐδαμοῦ κατωρθώθη ἀκόμη οὔτε καταμικρὸν) δύναται νὰ λάβῃ χώραν ἡ ἐπιλογὴ τῶν πράγματι ἰσχυρῶν, ἐνῶ εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν ἡ τεχνητὴ κληρονομικὴ μεταβίβασις τῆς ἀξίας νοθεύει τὸν συναγωνισμὸν.

Βεβαίως: Ἀρχηγοὶ πρέπει νὰ ὑπάρχουν πάντοτε, διότι κοινωνία δίχως ἀρχηγούς εἶναι παραλογισμὸς. — Ἀλλὰ εἰς τὴν κατωτέραν βαθμίδα οἱ ἀρχηγοὶ λαμβάνονται ἀπλῶς ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τῶν προηγουμένων ἀρχηγῶν, διότι τοῦτο εἶναι εὐκόλον καὶ δὲν ἀπαιτεῖ ἰδιαιτέρους διακανονισμούς. Τὸ σύστημα τοῦτο ὠνομάσθη «ἀριστοκρατία» ἀπὸ τοὺς ἔλκοντας ἐξ αὐτοῦ προνόμια καὶ θὰ ἤξιζε τὸ ὄνομα ἂν αἱ ἰδιότητες τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκληρονομοῦντο πραγματικῶς ἀπὸ πατέρα εἰς τέκνον. Δὲν ὑπάρχει βέβαια ἀμφιβολία ὅτι συχνὰ μεταδίδονται κληρονομικῶς τὰ πνευματικὰ προτερήματα· ἀλλὰ συχνὰ πάλιν συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίθετον.²

Ἐἰς εὐγενῶν, ἢ ὅποια νὰ γράψῃ ἐπὶ νέων πινακῶν τὴν λέξιν: *εὐγενής*. — Ἄς μὴ θεωρεῖτε εἰς τὸ ἔξης τιμὴν σας τὸ πόθεν ἔρχεσθε, ἀλλὰ τὸ ποῦ πηγαίνετε»· «ὦ ἀδελφοί μου, ἡ εὐγένειά σας δὲν πρέπει νὰ κυττάξῃ ὀπίσω, ἀλλ' ἐμπρός». Αἱ ἐκφράσεις αὗται ἀντιτίθενται πρὸς τὴν πρώτην, ἐν τούτοις τὸ ὅλον ἔργον τοῦ Νίτσε συνάδει πρὸς τὴν τοιαύτην ἀντίληψιν.

² Τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἀληθείας αὐτῆς τὴν εὐρίσκομεν σχεδὸν εἰς κάθε σελίδα τῆς ἱστορίας: Ὁ πατὴρ τοῦ Μελάγχθονος ἦτο δπλοποιός, τοῦ Χριστιανοῦ Βόλφφ βυρσοδέψης, τοῦ Κάντ σαγματοποιός, τοῦ Ἔρδερ δημοδιδάσκαλος. Ὁ Φίχτε κατήγετο ἀπὸ οἰκογενεῖαν ὑφαντῶν, οἱ πρόγονοι τοῦ Σίλλερ ἦσαν χωρικοὶ, κηπουροὶ καὶ ἀρτοποιοί. Ὁ πάππος τοῦ Γκαίτε, ὁ Φρεϊδ. Γεώργιος Γκαίτε, ἦτο πρῶτον ράπτης, ἔπειτα ξενοδόχος καὶ ἦτο υἱὸς πεταλωτοῦ. Ὅστω καὶ πολλῶν ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν ἡ καταγωγὴ. Ἡ ἐπιμειξία δὲν συνεπάγεται μόνον μετάδοσιν ἰδιοτήτων, ἀλλὰ καὶ παραλλαγὴν καὶ νέαν σύνθεσιν τοιούτων.

Εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν ἀπαν-
τῶνται οἱ διαφορότεροι βαθμοὶ πνευμα-
τικῶν δώρων καὶ κάποτε ἰδιοφυΐαι καὶ
ἡλίθιοι παραλλήλως. Ἐκτὸς τούτου αἱ ἐξαι-
ρητικαὶ ιδιότητες εἶναι τόσον σπάνιαι, ὥστε
εἶναι ἐντελῶς ἄσκοπον νὰ προέρχωνται οἱ
ἀρχηγοὶ ἀπὸ τὸν στενὸν κύκλον μιᾶς προ-
νομιεύου τάξεως. Ὡς ἐκ τούτου εἰς τὴν
ἀνωτέραν βαθμίδα δὲν ἀποφασίζει περὶ
τῆς ἀρχηγίας ὁ πρόγονος, ἀλλὰ ἡ ἀτομικὴ
ἀξία καὶ ἰκανότης τοῦ ἰδίου ἀνδρός· διότι
ἰώρα ἰσχύει τὸ σύστημα τῆς ἐκλογῆς. Τούτο
τὸ ὠνόμασαν δημοκρατίαν· εἶναι ὅμως
φανερὸν, ὅτι τότε θάναλαβη τὴν ἀρχηγίαν
ἡ ἀληθὴς «ἀριστοκρατία», ὅταν μίαν ἡμέ-
ραν διαμορφωθῆ τελείως αὐτὸ τὸ δημο-
κρατικὸν σύστημα.

Προφανῶς ὁ Νίτσε ἐθαμβώθη ἀπὸ τὴν
λέξιν Ἀριστοκρατία, διότι ὁ ἄνθρωπος
ἀγαπᾷ ἐκ φύσεως τὰς λέξεις καὶ γίνεται
δοῦλος των. Ἐνθουσιασθεὶς ὅμως ἀπὸ
μίαν ἀπαρχαιωμένην ἀρχήν, ἔπεσε εἰς
ἀντίφασιν μὲ μίαν ἀπὸ τὰς σημαντικώτε-
ρας κατευθύνσεις τῆς προόδου: «Ἡ ἐκπο-
λιτιστικὴ μας ἐξέλιξις δὲν τείνει πρὸς τὸ
σύστημα τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἀλλ'
ἀπομακρύνεται ἀπὸ αὐτό· ὁ προῖων ἐκδη-
μοκρατισμὸς ὅλων τῶν περισσοτέρων πολι-
τισμένων κρατῶν εἶναι προφανὲς γεγονός.¹
Καὶ ἐν ἀπὸ τὰ σπουδαίότερα ἐπακόλουθα

* Ἡ ἐξέλιξις τοῦ προοδεύοντος ἐκδημοκρατι-
σμοῦ τῶν κοινωνικῶν ἐξιστορεῖται θαυμασίως ὑπὸ
τοῦ Βενιαμίν Kidd εἰς τὸ 8^{ον} κεφάλαιον τοῦ συγ-
γράματός του «Κοινωνικὴ ἐξέλιξις».

τῆς μετατροπῆς αὐτῆς εἶναι ἡ μετάβασις
ἀπὸ τῆς «οἰκογενειακῆς ἠθικῆς» εἰς τὴν
«ἀτομικὴν ἠθικὴν». Ὅπως ἤδη θεωρεῖται
πλέον ἄδικον νὰ τιμωρεῖται ἓνας ἄνθρω-
πος διὰ τὰ ἀδικήματα τοῦ πατρὸς, τοῦ
ἀδελφοῦ, τοῦ ἐξαδέλφου ἢ τοῦ πάππου
του (ὅπερ ὅμως ἦτο τελείως ὀρθὸν κατὰ
τὴν οἰκογενειακὴν ἠθικὴν), οὕτω πρέπει
νὰ θεωρεῖται ἐπίσης ἄδικον νάνταμείβεται
ἐν ἄτομον ἢ μίᾳ ἀπείρως μακρᾷ σειρᾷ
ἀτόμων διὰ τὴν συχνὰ ἀμφίβολον ἀξίαν
ἐνὸς προγόνου. Αὐτὴ εἶναι ἡ «ἀτομικὴ
ἠθικὴ» καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μέλλουσα ἠθικὴ
καὶ ὄχι ἡ οἰκογενειακὴ ὑπὲρ τῆς ὁποίας
μάχεται ὁ Νίτσε.

Καὶ ἐδῶ ὁ ποιητὴς φιλόσοφος ἐχάραξε
σφαλερὰ τὴν «κατεύθυνσιν τῆς προόδου»·
ἀντὶ πρὸς τὰ ἐμπρός, πρὸς τὰ ὀπίσω!
Ἀλλὰ κάθε φιλοσοφία (ἢ θρησκεία) ποῦ
δὲν λαμβάνει τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκπολιτι-
στικῆς κινήσεως, μένει χωρὶς ἐπενέργειαν.
Ὁ Μωάμεθ καὶ ὁ Ρουσσώ ἰστάμενοι εἰς
τὸ ὕψος τῆς ἐποχῆς των, ἐξαπέλυσαν ἐκεῖθεν
ρεύματα ὀρμητικὰ, τὰ ὁποία δὲν θὰ θέσῃ
ποτέ ὡς κίνησιν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω
καὶ Τιτὰν μεγαλῆτερος τοῦ Νίτσε. Διότι
αἱ θεωρίαι ἐνὸς φιλοσόφου εἶναι σπινθῆρες·
ἐὰν δὲν πέσουν εἰς τὸ βαρέλι τῆς πυρίτι-
δος τοῦ πολλοῦ πλήθους, ἐὰν δὲν ἐξαπο-
λύσουν τὴν κίνησιν τῆς ἐποχῆς, σκορπί-
ζονται ἀτελεσφόρως. Τὸ πολὺ πολὺ φέρουν
ἐπὶ τι διάστημα σύγγυσις ὡς φιλοσοφία
τοῦ συρροῦ.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ μετάφρ. X*) (Ἔπεται τὸ τέλος).

ΦΙΛΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

(Ἀποσπάσματα ἐκ διαλέξεως γενομένης ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου
«Παρθασσοῦ», τῇ 21 Νοεμβρίου 1911.)

... Διὰ μίαν ἐκάστην τῶν ἐξαισίων φι-
λιῶν μεταξὺ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς τὰς ὁποίας
ἀναφέρει ὁ ἀκαδημαϊκὸς Φαγκέ πόσα δὲν
θὰ ἠδύνατο κανεὶς νὰ εἴπῃ, ἰδίως ἂν προ-
σέθετον εἰς αὐτὰς τὴν σεπτὴν φιλίαν τοῦ
Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τῆς
Ὀλυμπιάδος καὶ τὴν οὐχ ἦτον σεπτὴν φι-
λίαν τοῦ μεγάλου φιλοσόφου τοῦ θετι-
κισμοῦ Comte καὶ τῆς κυρίας Clo-
tilde de Vaux. Ἀλλ' ἡ ὥρα παρῆλθε
καὶ παράποτε ἤδη πρέπει νὰ ἤμαί σύντο-
μος. Μολαταῦτα δὲν δύναμαι ἢ νὰ κάμω
ἄπλην τοῦλάχιστον μνειᾶν ἐνταῦθα τῆς
περιλαλήτου ἐπιστολῆς τοῦ Comte πρὸς
τὴν κυρίαν Clotilde de Vaux νεκρὰν
πλέον, ὄχι μόνον διότι ἀπεικονίζει τόσον
πιστῶς τὴν θαυμαστὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν
ἔσχεν ἐπ' αὐτοῦ ὡς ἀνθρώπου καὶ ὡς φιλο-
σόφου ἢ φιλία αὐτοῦ μετὰ τῆς γυναικὸς
ταύτης, ὄχι μόνον διότι εἶνε ἀπὸ τοὺς
πληρεστέρους χαρακτηρισμοὺς τῆς φιλίας
μεταξὺ γυναικὸς καὶ ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ
διότι περιέχει τὴν φράσιν· «ἐκάτερος ἡμῶν
ἀνεγνώριζεν ἄλλως τε ὅτι ἡ τελεία φιλία
δὲν εἶνε ἀληθῶς δυνατὴ εἰμὴ μόνον ἐκ τοῦ
ἐνὸς φύλου πρὸς τὸ ἕτερον, διότι μόνον ἡ
τοιαύτη φιλία δύναται νὰ εἶνε ἀρκούν-
τως ἀπηλλαγμένη ἀπὸ πάσης διαταράξεως
προερχομένης ἐξ ἀνταγωνισμοῦ ἢ ἐξ ἀντι-
ζηλίας». Ἐπίσης δὲν ἀντέχω εἰς τὸν πει-
ρασμὸν νὰ Σᾶς ἀναγνώσω τρεῖς βραχυτά-
τας ἐπιστολάς αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς
τὴν φιλίαν τοῦ Κοντορσέ καὶ τῆς κυρίας
δὲ Συάρ, καὶ αἱ ὁποῖαι ἐγράφησαν οὕτω
κατὰ τὸν τόσῳ ἐξαιρετικὸν ἸΗ' γαλλικὸν
αἰῶνα κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἀβρότης καὶ ἡ
φιλία ὠμίλουν τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔρωτος.
Ὁ Κοντορσέ, ὡς ἐγράφεν ὁ ἴδιος ἐν ἡλι-
κία 28 ἐτῶν, «εἶγεν ἀνάγκην μιᾶς εὐαισθη-
του ψυχῆς, ἡ ὁποία θὰ τὸν συνεπόνει καὶ
ὅταν ἀκόμη ἀδίκως θὰ ἐνόμιζεν ἑαυτὸν
δυστυχεῖ, ἐνώπιον τῆς ὁποίας θὰ ἠδύνατο
νὰ μεταπηδᾷ ἄνευ αἰτίας ἀπὸ τοῦ αἰσθη-

ματος τῆς δυστυχίας εἰς τὸ αἶσθημα τῆς
εὐτυχίας καὶ νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν πρῶ-
την του κατάστασιν ἄνευ φόβου μήπως
καθίσταται εἰς τὰ ἰδιά του ὄμματα ἀντι-
κείμενον γέλωτος». Ἡ εὐειδεστάτη καὶ
νεαρωτάτη κυρία Συάρ, ἡ ἔχουσα εἰς τὴν
καρδίαν καὶ εἰς τὴν μορφήν τὴν παρθενι-
κωτέραν ἀγνότητα καὶ τὴν συμπαθεστέραν
εὐαισθησίαν ἀπεδέχθη τὸν ρόλον αὐτόν.
Ἐντεῦθεν ἡ ἀγνοτάτη φιλία των, ἦν ἀπο-
καλοῦσιν οἱ ἴδιοι «intimité délicateuse»
«amitié tendre». Ἴδου ἤδη αἱ τρεῖς
βραχυτάται ἐπιστολαί.— Κυρία Συάρ πρὸς
τὸν Κοντορσέ. «Ἡξεύρετε ὅτι ἔχω μίαν
μικρὰν ἐπιχείρησιν νὰ Σᾶς προτείνω, μίαν
ἐπιχείρησιν ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νὰ ἐπαυξήσῃ
ἀπείρως τὴν εὐτυχίαν μου, ἡ ὁποία, ἂν
δὲν ἀπατώμαι, ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ κάτι τι
καὶ ὑπὲρ τῆς ἰδικῆς σας εὐτυχίας; Εὐρή-
καμεν μίαν οἰκίαν διὰ τὸν Ἀββα-Ἀρνὼ
καὶ δι' ἡμᾶς· μᾶς περισσεύει ἐν μικρὸν
διαμέρισμα δι' ἓνα ἄγαμον. Ἄ! τί γλυκὴ
θὰ ἦτο νὰ ἐγίνετο κατοικία σας!» Κον-
τορσέ πρὸς τὴν Κυρίαν Συάρ. «Εἶμαι πολὺ
θυμωμένος μαζί σας διότι ἀποκαλεῖτε τὴν
πρότασιν τὴν ὁποίαν μοῦ κάμνετε ἐπιχεί-
ρησιν. Εἶναι κάτι τι γλυκύτατον τὸ ὁποῖον
δὲν ἐτόλμων νὰ σκεφθῶ καὶ τὸ ὁποῖον
ἀποδέχομαι μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Κρατήσατε
δι' ἐμὲ τὸ διαμέρισμα».

Κυρία Συάρ πρὸς τὸν Κοντορσέ. «Θὰ
ζήσωμεν λοιπὸν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην,
καλέ μου Κοντορσέ; Ἡ φιλία μου δὲν εἶνε
δυνατὸν νὰ γίνῃ μεγαλειτέρα, ἀλλὰ ἡ
προσέγγισις αὐτῆ θὰ καταστήσῃ πολὺ με-
γαλειτέραν τὴν εὐτυχίαν μου. Δὲν θὰ μοῦ
λείπῃ ἢ νὰ ἠμπορῶ νὰ ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ
ἔγῃ ἄλλο τέρμα ἀπὸ τὴν ζωὴν μου».

Ἐπέπρωτο νὰ ἔγῃ ἄλλο τέρμα. Ἐπῆλ-
θεν ἡ ἐποχὴ τῆς Τρομοκρατίας καὶ ὁ Κον-
τορσέ συλληφθεὶς καὶ ἐγκαθειρχθεὶς, εὐρέθη
νεκρὸς εἰς τὴν εἰρκτὴν του. Τὸ φιλικὸν
εἰδύλλιον ἀπέληξεν εἰς δρᾶμα, δρᾶμα σπα-

ρακτικόν, ὄχι ἐν τούτοις δρᾶμα ἔρωτος...

* Ἄς ἀνακεφαλαιώσωμεν. Ἄν ἡ φιλολογία ὑπῆρξεν ἀποθαρρυντικὴ ὅσον ἀφορᾷ τὴν φιλίαν μεταξύ γυναικὸς καὶ ἀνδρός, τὸναντίον ἡ ψυχολογικὴ κριτικὴ καὶ ἡ ζωὴ εἶνε μᾶλλον ἐνθαρρυντικαί, — ὑπὸ τινος τοῦλάχιστον περιορισμοῦ καὶ ἐνίοτε καὶ ἀπεριορίστως.

Εἰς τὰς ὑπὸ ὄρους περιπτώσεις τὰς ὁποίας μετὰ τὴν διορατικότητος καθορίζει ὁ Φαγκέ, ἄς μοι ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσω καὶ ἐγὼ μίαν. Εἶνε ἡ φιλία μεταξύ δύο ἀτόμων ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν εἶνε ἤδη τόσον ἀπογοητευμένον, τόσον συντετριμμένον, τόσον δυστυχισμένον ἀπὸ τὴν πείραν τοῦ ἔρωτος, — ὥστε δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ μαρτυρικὸν ταξίδι. ὥστε διὰ κανένα λόγον καὶ μὲ κανένα δὲν θὰ ἠθέλεε πλέον νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ μαρτυρικὸν ταξίδι. Τὸ ἄτομον τοῦτο θὰ εὐρίσκειται εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ ποιητοῦ ὁ ὁποῖος παρακαλεῖ τὴν μητέρα του νὰ τοῦ τραγουδήσῃ κατὶ πολὺ τρυφερόν, πολὺ ἀπαλόν, πολὺ ἡσυχον, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἔχῃ, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν ἀγάπην! — Ἡ περίπτωση εἶνε ἀκόμη πληρεστέρα ὅταν τὰ ὄντα τὰ ὁποῖα συνδέει τὴν φιλία ὑπῆρξαν καὶ τὰ δύο ναυαγοὶ τοῦ ἔρωτος. — Δι' αὐτὰ τῶν ὁποίων τὰ σπλάγγνα ἀσπαίρουσιν ἀκόμη ἀπὸ τὴν μεγάλην βίασιν, τῶν ὁποίων ἡ αἰσθητικότης ὅλη αἰμάσσει, ὁποῖον παρηγορον, θεῖον ὄντως βάλσαμον ἡ Φιλία. — δι' ἡμᾶς ἰδίως τοὺς ἄνδρας ὁποῖα εὐλογία Θεοῦ! « Ἡ Φιλία μίαν γυναικὸς διὰ τοὺς ἀτυχεῖς εἶνε νέα ψυχὴ » εἶπε κάποτε ὁ Λαμαρτίνος.

Τὴν φιλίαν κῦτὴν μὲ ὅλην τὴν ἀριστοκρατικὴν καὶ μελαγχολικὴν τῆς ἐφεκτικότητος προφανῶς διαισθάνεται ὁ ποιητὴς ὅταν λέγῃ:

ΚΑΘΡΕΦΤΙΣΜΑ
ΥΠὸ Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ

Βουσοῦλα, δὲν παράσκηπα νὰ δροσιστῶ
ἀπὸ σένα,
Μονάχα παραμέρισα τὰ φύλλα τὰ ξερά,
Μαρινοῖκό στεφάνι τῆς νὰ τὸ φορέσῃ ὠϊμένα,
Καθρεφτισμένη ἡ θλίψι μου, ἵστὰ κοῦρα
σου νερά.

... Ἡ φιλία οὕτω μεταξύ γυναικὸς καὶ ἀνδρός δύναται ἐξ ὅσων προανέφερα νὰ θεωρηθῆ ὡς ὄχι ἀδύνατος. — Ὡ κανεὶς βεβαίως, ὀφθαλμοὶ φιλοσκώμμονες, δὲν θέλει νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι εἶνε αἰσθητικὴ συνήθης, κοινότατα ἀπαντῶν. Ἄλλ' ὅταν ἡ φιλία ἐν γένει εἶνε κατὶ τι τόσῳ πολὺ σπάνιον, — διατὶ θέλομεν νὰ εἶνε κατὶ τι συνθηθέστερον καὶ κοινότερον τὸ αἰσθητικὸν τῆς φιλίας μεταξύ γυναικὸς καὶ ἀνδρός; Ναί, εἶνε πράγματι μᾶλλον ἀσύνθητες καὶ μᾶλλον σπάνιον καὶ μᾶλλον ἐκτακτον καὶ ἐξαιρετικόν, — ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ ἴσως τοῦτο μᾶλλον πολυτίμον, ἀληθῶς ἀπαράμιλλον. Καὶ ἂν τὸ τοιοῦτον αἰσθητικὸν ὑποκρύπτῃ ἴσως πάντως καὶ λεληθότως κάποιον ἔρωτα, — ἀλλὰ τόσῳ καλλίτερον ἐφ' ὅσον τὸν ἐγκρύπτει οὕτω λεληθότως, τόσῳ λεληθότως ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ ζηλοτυπία, τόσῳ καλλίτερον ἐφ' ὅσον ἡ φιλία προσκτᾶται οὕτω κάποιον μῦρον ἀσύλληπτον ὅσῳ καὶ διαπεραστικόν, ἐφ' ὅσον φωτίζεται ἀπὸ κάποιον ὡσάν θεῖον φῶς. Διότι ἐννοεῖτε περὶ ποίου ἔρωτος πρόκειται ἐνταῦθα. Πρόκειται περὶ τοῦ ἔρωτος ἐκείνου τὸν ὁποῖον διὰ νὰ χαρακτηρίσουν δὲν εὗρον ἐπακριθέστερον ὄρον τοῦ ὄρου « Ἀνωτέρα Φιλία ». Καὶ πρόκειται οὕτως ἀκριβῶς περὶ τῶν ὁρίων κατὰ τὰ ὁποῖα ἡ Φιλία ἀνεπιγνώστως καὶ ἀσυναισθητῶς ἐφάπτεται τοῦ ἔρωτος τοῦ πλατωνικοῦ. Δὲν ἠξεύρω ἂν ὁ τοιοῦτος ἔρωτος, — ὁ ἔρωτος τοῦ Δάντου πρὸς τὴν Βεατρίκην, — δύναται πλέον ν' ἀναζητηθῆ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Ἄν ὑπάρχῃ ὁμως, βεβαίως εἶνε ὁ ὡς ἄνω ὑπολανθάνων ἐν τῇ φιλίᾳ μεταξύ γυναικὸς καὶ ἀνδρός.

Ἡ τοιαύτη φιλία, σπανία ὅσον θέλετε, δύναται νὰ ὑπάρχῃ. Καὶ θέλω νὰ πιστεύω ὅτι δύναται νὰ ὑπάρχῃ πρὸς δόξαν καὶ εἰς μαρτύριον τῆς ὑπερτάτης εὐγενείας, τοῦ ὕψους, τῆς θείας ὑποστάσεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς! Καὶ οἱ λογισμοὶ μου τὴν στιγμὴν αὐτὴν φέρονται ὡσάν μεταρσιωμένοι πρὸς τὴν τοιαύτην φίλην, — τὴν τρυφερωτέρην ἀδελφῆς, τὴν ἀσφαλεστέραν βεβαίως ἐρωμένης, τὴν ἐπικύπτουσαν ἀπλήστως ἐπὶ τῆς ψυχῆς μας διὰ νὰ δώσῃ

καὶ νὰ λάβῃ μόνον φῶς, τὴν συγκεντρῶνουςαν ὅλην τὴν ἀνάγκην τῆς ἀγνότητος τὴν ὁποῖαν ἔχει αἰφνης ἐν ἑαυτῷ καὶ ὁ πλέον ἀμαρτωλός. Διότι τὴν φαντάζομαι τὴν φιλίαν αὐτὴν ἀτέρμονα ὡς τὸν πόντον, — αἰφνης καὶ ἔσαι γαλήνιον· τερπνὴν ὡς τὴν γῆν τῶν ἀνθέων· ὡς ἀγκάλην οὐρανοῦ ἠπείαν· τὸ μειδίαμά της ἐνέχει κατὶ ἀπὸ τὸ μειδίαμα τῶν ἀστρῶν· ἡ αἰθρία ἀγνότης της κατὶ ἀπὸ τὴν μαρμαρυγὴν τῶν. Ἄνευ θωπειῶν, εἶνε περιπαθῆς. Ἀναπαύει, ὡ ἀπὸ πόσους σάλους τῆς μεγάλης τρικυμίας ἡ ὁποία κλεῖται ζωὴ. Ἄναπαύει ἀλλὰ καὶ παρηγορεῖ ἀλλὰ καὶ

ἐγκαρδιώνει· ἀλλὰ καὶ ἐμπνέει καὶ ἐξυψοῖ· καὶ ἰδοὺ αἰφνης ἡμεῖς περίπου ἐλεύθεροι παντὸς πάθους ἐπάνω εἰς κορυφάς! Εἶνε οὕτως ἡ ἔχουσα τοῦτο τὸ κοινὸν μετὰ τοῦ ἔρωτος ὅτι εἶνε ἐνίοτε ἀποκλειστικὴ καὶ παράλογος, καὶ εἶνε τότε ἰδίως θελκτικὴ· εἶνε ἡ γλυκυτέρα, ἡ λεπτοτέρα, ἡ ἰδανικωτέρα Ἀδελφῆ τοῦ Ἐλέους· εἶνε ὁ ἀληθῆς Φύλαξ Ἄγγελος· ἀλλὰ εἶνε καὶ ἡ Μοῦσα αἰφνης ἡ ἐμπνεύουσα· εἶνε αὐτὴ αὕτη ἡ Λευκὴ Ἐστίας τοῦ Ἰδανικοῦ.

Ναί, ἡ φιλία αὕτη, κᾶν σπανιωτάτη, — εὐτυχῶς δύναται νὰ ὑπάρχῃ. . .

ΧΡ. ΘΕΜ. ΔΑΡΑΛΕΞΗΣ

Ο ΦΤΑΙΣΤΗΣ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Ἡ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη οἱ κατσίκες πλησιάσανε στὸ γκρεμό, ποῦ κάτω ἦτανε τὸ ρέμα, καὶ ἀρχίσανε νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ ἓνα κατηφορικὸ δρομίσκο. Ὁ τράγος, ἄσπρος μὲ μακρὺ γένι, πρὶν κατεβῆ, στάθηκε γιὰ λίγο πάνω στὸ γκρεμνὸ, στὴν ἄκρη του, σὲ μιὰ μεριά ποῦ ἡ γῆ ἦτανε σχισμένη βαθειά, βαθειά ἀπ' τὰ ρεύματα τῆς βροχῆς καὶ ποῦ μέσα, στὰ πλάγια της, κρεμῶταν ἓνα μεγάλο καταπράσινο ἄγριο χορτάρι. Στὸ ρέμα κάτω, πέρα λίγο, μιὰ γυναίκα ἐπλενε χτυπώντας τὰ ρούχα μὲ ἓναν κόπανο. Εἶχε τὰ φουστάνια της σηκωμένα ποῦ ἄφιναν ἔτσι νὰ φαίνονται τὰ μελαψά, ἀδύνατα πόδια της.

Ὁ Σούρσουλας πέρασε πατώντας πάνω σὲ πέτρες στὴ γραμμὴ βαλμένες, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά τοῦ ρέματος, ποῦ ἦτανε χαμηλὴ καὶ γεμάτη λιθάρια γλειμένα ἀπ' τὸ νερὸ καὶ κάθησε κάτω, πάνω σὲ μιὰ μεγάλη πέτρα. Ἐνας βάτραχος πήδησε ἀπ' ἐκεῖ κάπου καὶ βυθίσθηκε στὸ νερὸ.

Ἄλλος δὲν βρισκόταν ἐκεῖ. Ὁ κρότος τοῦ κοπάνου ἀκούγότανε καὶ κρωγμοὶ κοράκων, ποῦ γυρίζανε πάνω ἀπ' τὸ λόφο τὸν γυμνὸ ἀπὸ δένδρα, τὸν καταφαγωμένο ἀπ' τὸ λοστὸ καὶ τὸ μπαρούτι, σχισμένο, κοκκινωπὸ σὰ νὰ φαινόντανε τὰ σπλάγχνα του. Παλῆθ ἔρημο λατομεῖο.

Ἐρημο ὅλο γύρω τὸ μέρος. Ὅγκοι χωμάτων κόκκινων ὑψώνονταν ἀπ' τὴ μιὰ ὄχθη, ἄλλοῦ κομμένοι ἀπότομα καὶ σχισμένοι στὴ μέση, ἄλλοῦ πάλι γυρτοὶ καὶ κατηφορίζοντας στὸ ρέμα. Παντοῦ ὁμως κανένα φυτὸ, καμμιά βλάστηση. Στὸ μεγάλο δρόμο πέρα, ποῦ φαινότανε ἴσιος νὰ προχωρῆ γιὰ τὴν πόλη, ἐνῶ τὸ ἄλλο μέρος του χανότανε πίσω ἀπ' τὸ λόφο, σοῦστες, ἀμάξια. κάρρα περνοῦσαν, ἄλλα γρήγορα καὶ ἄλλα σιγὰ καὶ μὲ κόπο.

Τὰ νερά κυλοῦσανε, λίγο θολά, σιγὰ, σιγὰ σὰν κουρασμένα ἀπ' τὸ μεγάλο τους δρόμο. Πιὸ πέρα ὁμως κοντὰ στὴ γυναίκα, ποῦ ἐπλενε, ἓνα ἄλλο ρεῦμα βγαίνοντας ἀπὸ μιὰ τρύπα τῆς γῆς σὰν ἀπὸ πληγῆ της, καὶ πέφτοντας βιαστικὸ στὸ ρέμα τοῦ ποταμοῦ τὸ ἡσυχό, τὸ ἔκανε καὶ αὐτὸ νὰ τρέχῃ. ἐκεῖ, ὀρμητικὸ καὶ μὲ δύναμη.

Οἱ κατσίκες εἶχανε πιῆ νερὸ καὶ γυρίζανε δῶ καὶ κεῖ ζητώντας χορτάρι. Μία προσπαθοῦσε μάταια νὰ φτάσῃ τὸ ἄγριο χορτάρι ποῦ βρισκότανε ψηλὰ καὶ μέσα στὴ σχισμάδα.

Ἐνας μυκηθμὸς ἀγελάδας ἀκούσθηκε. Τρία βώδια ἐρχόντανε καὶ τὰ τρία μαυριδερὰ μὲ σκοῦρο τὸ λαιμό, τὸ ἓνα πίσω ἀπ' τ' ἄλλο. Τὸ πρῶτο ἦτανε γελάδα μὲ φουσκωμένη τὴν κοιλία καὶ μὲ κέρατα

μυτερά. Τὰ ἄλλα δυὸ ἀρσενικά. Καὶ βαδίζανε σιγὰ σὰ σκεπτικά μὲ κουνητὸ τὸ κεφάλι νὰ πλησιάσουνε τὸ ρέμα.

Ὁ Σούρσουλας ἤξερε τίνος ἦτανε. Πίσω τους σὲ μεγάλη ἀπόσταση ἐρχότανε ἕνας γέρος ξυπόλυτος κρατῶντας μιὰ μακρὰ γκλίτσα στὸ χέρι.

Ὁ Σούρσουλας δὲν στράφηκε ποῦ τὸν ἀκουσε νὰ πλησιάζη. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς χωρὶς νὰ μιλήσῃ, μὲ ἕνα μόνον στεναγμὸ, κάθησε πάνω σὲ μιὰ πέτρα, πιὸ πέρα, καὶ ἄρχισε νὰ χτυπᾷ τὰ λιθάρια μὲ τὴ γκλίτσα του.

Ὁ Σούρσουλας κύταξε γυρισμένος πρὸς τὸ δρόμο.

Ἐνα κοπάδι χῆνες φανήκανε νὰ ἐρχονται καὶ νὰ βαδίζουνε κούτσα, κούτσα, μὲ ὑψωμένο τὸ λαιμὸ μέσα στὴ γεμάτη ἀπὸ λιθάρια ὄχθη. Μόλις πλησιάζανε βάλλανε τέτοιες φωνές, ποῦ τὰ βῶδια σταματήσανε νὰ πίνουνε νερὸ καὶ στρέψανε τὰ μεγάλα τους κεφάλια μὲ τὰ αὐτιά τεντωμένα σ' αὐτὲς γιὰ νὰ δοῦνε τί τρέχει, ἐνῶ τὸ νερὸ ἔσταζε ἀπ' τὰ στόματά τους. Οἱ χῆνες, ἀτάραχες πάλι, πλησιάσανε στὸ νερὸ ἀπλώνοντας τὸν σὰ φεῖδι λαιμὸ τους.

Ὁ Σούρσουλας κύταξε πάλι πέρα. Πίσω ἀπὸ μισογκρεμισμένες μάνδρες εἶδε μιὰ γυναίκα καὶ ἕναν ἄνδρα νὰ βγαίνουνε καὶ νὰ προχωροῦνε πρὸς τὸ λόφο.

— Νάτα! . . . Στὸ διάολο! . . . εἶπε.

Καὶ κρέμασε μὲ συχασιὰ τὰ χεῖλια του.

— Μὰ τί! . . . Δὲ θὰ τὸ πάψῃ πιά! . . . Γέρασε βρὲ ἀδελφέ! . . . Δὲ θὰ τὸ πάψῃ! . . . Ἄρχισε νὰ λέγῃ μὲ τὸ νοῦ του καὶ ἔστριψε τὸ κεφάλι πρὸς τὸ ρέμα ἀπὸ φόβον μὴ τὸν δῇ ὁ γέρος, ποῦ πιὸ πίσω καθότανε, νὰ κυτᾷ τὴ μάνα του.

Πήγαιναν ἴσια στὰ καμίνια! . . . Αὐτὸς, δίχως ἄλλο, θὰ ἦτανε ὁ Λαδάς ὁ καμινιάρης! . . .

Περάσανε καὶ ἀπ' τὸ νοῦ του τὰ χρόνια καὶ χρόνια ποῦ δὲν μπορῇ νὰ θυμηθῇ πιά, ποῦ ἦτανε φίλος της! . . . Ἀλλὰ μὴ ἦτανε αὐτὸς μόνον;

Κάτι ἄλλο πῆγε νὰ τοῦ ἔλθῃ στὸ νοῦ, νὰ τὸν βασανίσῃ, ἀλλὰ κείνη τὴ στιγμή ἀκουσε τὸ γέρο νὰ τοῦ λέγῃ περιγελαστικά.

— Για Γιώργο! . . . Ἡ μάνα σου! . . . Ποῦ πάει; . . .

Εἶχε πάψῃ νὰ χτυπᾷ τις πέτρες μὲ τὴ γκλίτσα καὶ τὴν κρατοῦσε ὀρθία.

— Ἄς πάει στὸ διάολο! . . . εἶπε χωρὶς νὰ στρέψῃ τὸ κεφάλι κόκκινος, ταραγμένος.

Εὐθύς ὁμως αἰσθάνθηκε ντροπὴ γιὰ τὴ διαγωγή του αὐτὴ καὶ ἐθύμωσε ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἀλλὰ ξέφυγε γρήγορα καὶ τὸν δικαιολόγησε, δικαιολόγησε μαζὺ καὶ τὸ γέρο, ποῦ τὸν μισοῦσε ὁμως, τὸν μισοῦσε, τώρα γι' αὐτό, γιὰ τὴ δικαιολογία ποῦ τοῦ εὑρίσκε περισσότερο. . .

Θέλησε νὰ σηκωθῇ, νὰ πάρῃ τις κατσίκες του καὶ νὰ φύγῃ, ἀλλὰ κάτι τὸν κρατοῦσε καὶ ζητοῦσε νὰ φύγῃ, πρῶτα ὁ γέρος.

Τὰ δυὸ βῶδια εἶχανε περάσῃ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, ὅπου ἦτανε οἱ γκρεμοὶ μὲ τὸ κόκκινο χῶμα, καὶ στεκόταν ἀκίνητα μὲ τὰ μάτια πρὸς τὸ μεγάλο δρόμον καὶ τὰ αὐτιά τεντωμένα, ἐνῶ τὸ τρίτον εἶχε καθήσῃ στὴν ἴδια μεριά ποῦ ἔπινε νερὸ, χάρμω, στὴν ὄχθη.

Μὲ εὐχαρίστηση ἀκουσε καὶ εἶδε τὸ γέρο νὰ σηκώνεται καὶ νὰ πέρνῃ μουρμουρίζοντας πέτρες καὶ νὰ τις ρίχνῃ στὰ βῶδια φωνάζοντας μὲ ἄγρια φωνή.

— Ἄ, ἄ! . . . παληόβωδα! . . . ἄ! . . .

Τὰ βῶδια κινηθῆκανε μὲ λίγη βία, μιὰ πέτρα βρῆκε τὸ καθισμένο καὶ τὸ ἔκανε νὰ τρέξῃ κοντὰ στὰ ἄλλα πατῶντας τὰ νερά, καὶ ἔτσι καὶ τὰ τρία ἀνέβηκανε τὸν ἀνηφορικὸ δρομίσκον καὶ χαθῆκανε. Πατῶντας στις πέτρες, ποῦ εἶχε πατήσῃ καὶ ὁ Σούρσουλας, καὶ ἀκουμπῶντας καὶ στὴ γκλίτσα του πέρασε τὸ ρέμα ὁ γέρος σιγὰ, σιγὰ.

Ὁ Σούρσουλας καθὼς τὸν ἔβλεπε νὰ περνᾷ καὶ ἔβλεπε τὸ ματωμένο ἀπὸ πηλὴ καὶ νεὰ αἷματα πουκάμισό του, τοῦ ἤλθε νὰ γελάσῃ γιὰ τὴν προσοχή, ποῦ εἰδεινε ὁ γέρος νὰ μὴ τοῦ βραχοῦνε πολὺ τὰ βρώμικα πόδια του!

Κάθησε καὶ αὐτὸς καὶ μόνον ἀκούσθηκε ἡ φωνή του νὰ ἐρχεται.

— Ἄ, Ἄ! . . . Στὸ διάολο παληόβωδα! Ἄ, Ἄ! . . .

Σηκώθηκε καὶ αὐτὸς. Ἡ γυναίκα εἶχε πάψῃ νὰ πλένῃ καὶ καθότανε σὲ μιὰ πέτρα

μεγάλῃ κοντά, κοντὰ στὸ ρέμα, κυτᾷζοντας πρὸς τὸ μέρος του.

Ἦτανε γνωστὴ στὸ Σούρσουλα. Γεροντοκόρη, ποῦ ζοῦσε αὐτὴ καὶ ἡ μάνα της σὲνα σπιτάκι πάνω, πάνω ἀπ' ὅλα τὰ σπιτάκια, ποῦ ἦτανε κεῖ σαυτὸν τὸν λόφον.

Ὁ ἥλιος εἶχε χαθῆ καὶ ἡ δύση ἔλαμπε κόκκινη καὶ τὰ μαῦρα σύννεφα, ποῦ τρέχανε πάνω του, κοκκινίζανε λίγο στις ἄκρες σὰ νὰ εἶχανε ἀληθῆ μὲ αἷμα.

Ὁ Σούρσουλας πέρασε πάλι ἀπ' τὴν ἀντικρινὴ μεριά. Τὴν ἴδια στιγμή μιὰ γρηὰ φάνηκε ψηλά.

— Ἐτοιμα; φώναξε στὴ γυναίκα, ποῦ καθότανε κάτω.

— Τώρα! . . .

Ἦταν ἡ μάνα της. Μελαχρινὴ πολὺ, ἔμοιαζε τῆς κόρης της, μὲ σμιχτὰ φρύδια καὶ μιὰ μύτη μεγάλη, σουβλερὴ ποῦ ἔβγαине μπρὸς σὰ ψεύτικη.

— Βρὲ σύ! ἔκανε στὸν Σούρσουλα σταματῶντας στὸν κατήφορον, ἅμα τὸν εἶδε. Δὲ μαζεύεις κείνη τὴ θεότρελῃ μάνα σου πιά! . . . Ἐγέρασε καὶ μυαλὸ δὲν βάζει! . . . Δὲ ντρέπεται τουλάχιστον ποῦ ἔχει κοτζᾶμ γυό! . . .

Ὁ Σούρσουλας τὰ ἔχασε. Θέλησε νὰ πῆ: — Τί νὰ τῆς κάνω. . .

Καὶ ἡ γρηὰ σὰ νὰ τὸ μάντεψε.

— Σπάσ' της τὸ κεφάλι! . . . Εἶσαι ἄνδρας πιά! . . .

Καὶ προχώρησε πρὸς τὴ κόρη της ποῦ εἶπε σηκωθῆ.

Αὐτὸς μάζευε τις κατσίκες του. Μιὰ εἶχε πάθῃ βῆχα καὶ ἔβηγε σὰ νὰ πνιγόταν.

Ἡ γρηὰ αὐτὴ ποῦ τοῦ εἶχε μιλήσῃ ἔτσι ἦτανε γνωστὴ στὴ γειτονιά γιὰ γυναίκα ποῦ ἀνακατευότανε σὲ ὅλα, ξένα, δικὰ της, δὲν ἐλογάριαζε, σὲ καλὰ καὶ κακὰ καὶ παντοῦ κοπανοῦσε τὴν ἀλήθεια. Καὶ τὴν φοβόντουσαν γι' αὐτό. Ἡ κόρη της ὁμως δὲν τῆς ἔμοιαζε διόλου σαυτό, καὶ πολλές φορές θύμωνε μὲ αὐτὰ τὰ καμῶματα τῆς μάνας της.

Οἱ γυναῖκες τὸν προσπεράσανε καὶ ἀνέβηκανε φορτωμένες βούχα, πρῶτες τὸν ἀνηφορικὸ δρομίσκον χωρὶς νὰ μιλοῦνε καὶ χωρὶς νὰ τοῦ ρίξουνε ματιά.

Ὅταν βρέθηκε πάνω ὁ Σούρσουλας

στάθηκε καὶ κύταξε πέρα. Ὅλο τὸ μέρος ἦτανε ἔρημον. Πίσω σχεδὸν ἀπ' τὸ χαμηλῶμα τοῦ λόφου ἢ ἀπὸ μέρος μισοφαγωμένο ἀπ' τὸ λοστὸ καὶ τὸ μπαροῦτι, εἶδε, μιὰ λάμψη νὰ βγαίνει ἀπὸ ἕνα καμίνι.

Καὶ πάνω στὸ λόφον τὸν ἀπόκρημνον ἕνας ἄνθρωπος φάνηκε νὰ περπατᾷ. Κουνιώτανε σὲ μιὰ γραμμὴ ἐλεύθερη, γαλανή, ποῦ ἔμενε τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ πάνω του τρέχανε τὰ κόκκινα σὰ φωτιά καὶ αἷμα σύννεφα.

*

Πρῶι, πρῶι ὁ Σούρσουλας βγήκε στὴν αὐλὴ γιὰ νὰ ἐτοιμασθῇ γιὰ τὸ συνηθισμένο γύρον. Τὴ νύχτα δὲν εἶχε κοιμηθῆ καλά. Πολλὰ γυρίζανε στὸ νοῦ του καὶ τὸν εἶχανε βασανίσῃ. Ἐπειτα ὁ Λαδάς, ὁ Λαδάς στεκότανε σὰν ἐφιάλτης σὸλο του τὸν κομμένο ὕπνον. Τὸν ἔβλεπε νὰ παρουσιάζεται στὴν πόρτα τὸν ἔβλεπε σὲ μιὰ ζωγραφιὰ ποῦ εἶχανε στὴ σάλα, νὰ εἶνε αὐτὸς μέσα, τὸν εἶδε νὰ ἐρχεται, νὰ μπαίνει στὸ σπῆτι καὶ νὰ ρίχνῃ ἕνα κομμάτι κρέας βωδινὸ στὸ τραπέζι, κόκκινο, κόκκινο.

Ὁ ἥλιος μόλις εἶχε βγῆ καὶ φώτιζε τὴν κορυφὴ τοῦ λόφου. Ἀέρας δὲν φυσοῦσε, ἀλλὰ μιὰ ψυχρὴ, ὑγρὴ πνοὴ γινότανε.

Ἡ αὐλὴ ἦταν ἔρημη. Μίγες, χαλκόμυγες γυρίζανε πάνω ἀπὸ δυὸ τενεκέδες σκουπιδιῶν γιομάτους σκουπίδια, ποῦ πάνω ἔβγαине μιὰ παληοπαντούφλα κεντημένη μὲ χρωματιστὰ λουλουδία, καὶ ἀπ' τὴ μαῦρη λάσπη, τὰ βρώμικα νερά, ποῦ ἦτανε γυμμένα καὶ λιμνάζανε πέρα λίγο ἀπ' τὸ πηγάδι καὶ καθρεφτίζανε τὸ σχοινί, ποῦ πάνω κρεμῶταν ἕνα πουκάμισο σκοῦρον μὲ μπάλωμα μεγάλο θαλασσὶ στὸ μανίκι.

Κάποτε ἐρχότανε δυνατὴ μυρουδιά κοπριάς.

Οἱ ὄρνιθες γυρίζανε σκαλίζοντας. Ἐνας πετεινὸς μὲ χρυσομένους τις φτεροῦγες καὶ τὴν τραχηλιὰ στεκότανε ἀκίνητος κοντὰ στοὺς τενεκέδες τῶν σκουπιδιῶν, ὅπου σὲ λίγο πλησιάσανε τρία κοτόπουλα καὶ ἀρχίσανε νὰ προσπαθοῦνε νὰ συλλάβουνε μύγες.

Καθὼς πῆγε ν' ἀνοίξῃ γιὰ νὰ βγοῦν οἱ κατσίκες εἶδε τὴ μάνα του νὰ περνᾷ μὲ τὰ μαλλιά της τὰ ἄσπρα σχεδὸν ἀχτένιστα,

ἀλλὰ κόκκινη, κόκκινη κρατώντας κάτι.
— Νάτα πάλι! . του είπε κα! του έδειξε
αυτό που κρατούσε.

Ήταν ένα κοτόπουλο άσπρο ψόφιο.

— Κάθε μέρα από ένα! . Κάποιος με
καταράσθηκε! . .

Και καθώς έφευγε έπρόσθεσε.

— Που να φάη το κεφάλι του! . .

— Το κεφάλι σου! έκανε ο Σούρσουλας
πιστεύοντας ότι αυτός ήτανε που όλο την
είχε στο στόμα, ή στο νοῦ του τώρα και
μερικές ήμέρες.

Και πάλι για να δικαιολογηθῆ έτσι
μαζεμένα έφερε το τι τραβοῦσε απ' την
άτιμία της.

Ἄλλὰ πάλι λυπήθηκε, τῆ λυπήθηκε.

— Τί φταίω γώ, θεέ μου! .

Οί κατσίκες έβγαιναν. Ὁ τράγος στά-
θηκε, πρὶν βγῆ, στην πόρτα σοβαρὸς σάν
ἀρχιερέας και έπειτα καμαρωτὰ προχώρησε.

Ήταν έρμηιά έξω. Κάτω από ένα στύλο
τηλεγραφικό έτρωγε σανὸ ριγμένο κει, ένας
γάιδαρος. Στην κατηγορία, πρὸς τὸ επάνω
μέρος, ένα πρόβατο άσπρο με πλατειά
οὐρά έτρωγε τὸ κοντὸ χορτάρι. Ἄνθρωπος
κανείς. Στὸ δρόμο τὸ μεγάλο ένα χιμάξι
έτρεχε γρήγορα σηκώνοντας σκόνη και κατὰ
τῆ μάνδρα τοῦ Καλούδα. ένας ἄνθρωπος
έφευγε και χάθηκε φορτωμένος ένα τσουβάλι.

Στῆ μέση τοῦ δρόμου κοντὰ σὲ σωρὸ
κοπριάς. είδε, τὸ άσπρο κοτόπουλο. .

Οί κατσίκες θελήσανε να διευθυνθοῦνε
στὸ στύλο, που ὁ γάιδαρος έτρωγε, ἀλλ'
ὁ Σούρσουλας ὄρμησε γρήγορα.

— "Ε, "Ε! . φώναξε, και τίς έκανε να τρα-
βηχοῦνε πέφτοντας ἡ μιὰ πάνω στην ἄλλη.

Ἀπ' τὰ χαμηλά, απ' τίς παληομάν-
δρες, φανήκανε τρία βώδια να έρχονται
στῆ γραμμῆ, τὸ ένα πίσω απ' τἄλλο.

Αὐτὰ μόλις είδανε τὸ σανὸ ὄρμησανε
κοντὰ του. Ὁ γάιδαρος ὕψωσε τὸ κεφάλι
με τιναγμὸ και τραβήχθηκε κουνώντας την
οὐρά του. τὰ πόδια του, έπειτα πάλι θελήσε
να πλησιάσῃ με κάτι τινάγματα τῆς κεφα-
λῆς. Ἄλλ' ἡ γκαστρωμένη ἀγελάδα τοῦ
παρουσίασε τὰ μυτερά της κέρατα. Τότε
ὁ γάιδαρος ἄρχισε τίς φωνάρες σὰ να δια-
μαρτυρότανε για τὸ κλέψιμο τῆς τροφῆς

του και με πείσμα θελήσε να πλησιάσῃ.
Μία ὁμως κουτουλιά, χωρὶς να τὸν πάρῃ,
τοῦ βωδιοῦ τὸν έκανε να τρέξῃ γρήγορος
και να βρεθῆ μακριά.

Ὁ Σούρσουλας πηγαίνοντας γύριζε και
κύταζε τῆ σκηνή. Στὸ τέλος είδε πέρα
κοντὰ στην πόρτα του, ένα κοράκι να
έχῃ κατεβῆ χαμηλά. χαμηλά. Γρήγορα
πάλι ὕψώθηκε αὐτὸ κάτι κρατώντας και
έφευγε μακριά πρὸς τὸ έρημο λατομεῖο με
μεγάλες φτεροῦγες. Ἐνόησε ότι θὰ είχε
πάρῃ τὸ ψόφιο κοτόπουλο.

Οί κατσίκες ὄλες μαζί και με την ἴδια
κίνηση βαδίζανε. Τὰ κουδούνια χτυποῦσαν.

— "Ε, "Ε!

Ἐκεῖ ήτανε λιγοστὰ τὰ σπίτια και
φτωχικά. Να τοῦ Γυρολόγου, τοῦ Μα-
νούλη, τοῦ Σφάχτη! . Τῆς δούλας τὸ μι-
σοχτισμένο. Ἄκόμα να βρῆ λεπτὰ να τὸ
ἀποτελειώσῃ! . .

Ὅλα τὰ σπιτάκια σχεδὸν ήτανε μα-
κριά τὸ ένα απ' τἄλλο και μόνο σὲ μιὰ
μεριά τοῦ δρόμου ήτανε κάμποσα στῆ
γραμμῆ. Ὁ Σούρσουλας κύταζε ένα απ'
αὐτὰ, ένα μικρὸ με τρία παράθυρα πρά-
σινα γερμανικά. κλειστά. Είχε μιὰ παληὰ
πόρτα μεγάλη ξυλινῆ ξεβαμμένη με μπα-
λώματα ἄβαφα. Νερὰ πολλὰ έξω απ' αὐτῆ
ήτανε χυμένα.

Ὁ Σούρσουλας φώναξε πάλι.

— "Ε, ε! . .

Τὰ κουδούνια χτυπήσανε πιδὸ γρήγορα.
Ὁ τράγος με ένα βαρύηχο ὄρμησε σὰ να
ζύπνησε ἀπὸ κάποια νάρκη κοντὰ σὲ μιὰ
κατσίκη κόκκινη βγάζοντας φωνῆ ὁμοια
με ξεφωνητὸ βουβουῦ.

— "Ε, ε! . .

Τὸ παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ ἀνοιξε δυ-
νατὰ χτυπώντας στὸν τοῖχο και μιὰ
μορφῆ κόρης ξανθῆς. ἀδύνατης, με κα-
στανὰ μάτια τολμηρὰ φάνηκε στὸ παρά-
θυρο. Είχε τὸ στῆθος ἀνοιχτὸ που κάτω
φαινότανε τὸ κεντητὸ της πουκάμισο.

Γρήγορα έφερε τὸ χέρι στὶς ἄκρες τοῦ
θαλασσιοῦ της ρούχου για να κρύψῃ τὸ
άσπρο στῆθος της, βλέποντας τὰ μάτια
τοῦ Σούρσουλα σπηλωμένα σαυτῆ. Καὶ
σὰ να πειράχθηκε απ' τῆ ματιὰ του

ἄφησε ένα ψιθύρισμα που τὸ ἄκουσε ὁ
Σούρσουλας. Ἐλεγε αὐτό.

— Δὲν πάει να κυτάξῃ τῆ μάνα του! .

Κιτρίνησε και σὰ να σταμάτησε κάτι
μέσα στὸ νοῦ του.

Βαδισε για λίγο με ἴσιο τὸ κεφάλι,
έπειτα τὰ μάτια του βούρκωσαν.

— Ἦθελα κέγὼ ἀγάπη! . . είπε.

Ἐγύρισε να δῆ. Δὲν είδε τίποτα. Τὰ
παράθυρα ἀνοιχτά, τὰ έξω.

— Τῆ μάνα του! . . είπε και αὐτός. Δὲν
πάει να κυτάξῃ τῆ μάνα του!

Ὅλοι, ὄλοι αὐτὸ τοῦ λέγανε! . . Μὰ τί
να τῆν κυτάξῃ; Τί; . .

(Ἐπεται συνέχεια)

ΔΗΜΟΣΘ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΠΗΤΤΑΣ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

Ἀ κόμη δὲν είχαμε συνέλθει ἀπὸ τὴν
ὄπτασία που ἔδω κι' ἔξη μῆνες— ἀνή-
μερα τῆς Πρωτομαγιάς— είχε θαμ-
πώσει τὰ μάτια μας και να που ἡ ὄπτα-
σία ἐπαναλαμβάνεται.

Ἡ ἑορτῆ τῆς Πήττας τοῦ Λυκείου εἶναι
βέβαια ἀπὸ τῆς λίγες αἰσθητικές ἀπολαύ-
σεις που μᾶς παρέχονται. Ἀπὸ τὴν ἀρχῆ
ὡς τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς, ὠμορφιά και
τελειότης— στὸ σκηνικὸ διάκοσμο, στὴν
ἀναπαράστασι τῶν εἰκόνων, στὴν ἐκτέλεσι
τῶν χορῶν. Αἱ τρεῖς πλαστικά εἰκόνες
— «περὶ τὸν Βωμόν», ἡ «Αὐλὴ τῆς βασι-
λίσσης Ἀμαλίας, και ἡ «Πρωτοχρονιά»
— τελείως ἐπιτυχημένοι— μὰ περισσότερο
ἀπ' ὄλες ἡ πρώτη ένα κομμάτι ἀπὸ τὴν
ὠμορφιά μιᾶς πεθαμένης λατρείας— λὲς
κι' ἀπὸ κάποια μυστικῆ πνοῆ— είχε ξανα-
ζωντανέψει ἔμπρὸς μας. Ὁ συρτὸς που
χορεύτηκε ἀπὸ ῥωμηοποῦλες ντυμένες με
τὴν ἐθνικῆ φορεσιὰ ἐπροκάλεσε δίκαιον ἐν-
θουσιασμό, ὁμοια κι' ἡ τράτα ἀπὸ παρθέ-
νες ντυμένες ἀρχαϊκά— που φάγταζαν σάν
Ἄμαδρυάδες μέσα στὸ χιονισμένο δάσος.
Και τώρα ὁ πεντοζάλης και ὁ μπάλλος—
ένα ἔπος και ένα εἰδύλλιο. Μία ἀτελεύ-
τητη σειρὰ πλαστικότητων σ' ένα ἀστρα-
πιαῖο γοργοπέρασμα περνᾷ ἔμπρὸς ἀπὸ τὰ
ἐκπληκτὰ μάτια τῶν θεατῶν. Ἡ δεῖς ἡ μία
περισσότερο ἀπὸ τὴν ἄλλη— μαγεύουνε
με θαύματα λιγυράδας και χάρης. Ἡ
Μακρῆ, ἡ Φιλιππάκη, αἱ Ραυτοπούλου,
ἡ Μπούρλου, διακρίνονται σὲ εὐρυθμία, σὲ
εὐλυγισιά, σὲ ἀκρίβεια. Ἡ Παπανδρέου,
ψυχρῆ και ντροπαλῆ τὴν πρώτη φορά, με
περισσότερη ζωῆ και περισσότερη ὄρμη
τῆ δεύτερη, ξεχωρίζει μέσα στῆς ἄλλες με

τ' ἀρχαϊκὸ της παράστημα— ἴδια ξανα-
ζωντανεμένη Καρυάτις.

Μὰ να ἡ βασίλισσα τοῦ ρυθμοῦ, ἡ
Τερψιγόρη τῶν Ἑλληνικῶν χορῶν, ἡ Μα-
ρία Καζάζη. Νότα μουσικῆ ἡ κάθε κινήσις
της, ζωντανὸ τραγοῦδι τὸ κάθε της λίγυ-
σμα. Θαρρεῖς και παρασέρνεται στὸ ρυθμὸ
σάν πουπυλο στὴν ἀνοιξιὰτικὴν αὔρα,
σάν κύκνου φτερὸ στὴν ἀγκαλιὰ τῶν κυμά-
των. Ὅνειρο και θαῦμα και ὄπτασία μαζί.
τὸ ρυθμικὸ τρικύμισμα τοῦ κορμιοῦ της.
Ὅχι σχολαστικὸ παπαγάλισμα κινήσεων
και βημάτων, μὰ κατανόησις και ἀντί-
ληψις τῆς βαθιᾶς ὠμορφιάς τοῦ ρυθμοῦ.
ὄχι νευρόσπαστο μ' ἀκίνητο τὸ κορμὶ και
με σπασμωδικές κινήσεις τῶν ποδιῶν, μὰ
ἐνσάρκωσις ἀληθινῆ τοῦ ρυθμικοῦ κάλλους.
Εἰδωλο και ἀνάγλυφο και ζωγραφιὰ ἡ κάθε
στάσις της— τὸ κάθε σάλεμά της τελειό-
της. Ὅσοι μποροῦν και βλέπουν τὰ θαύ-
ματα κι' ὄσων οἱ ψυχὲς θωρᾶν στ' ἀντί-
κρουσμα τῶν πραγμάτων τὰ σύμβολα τῶν
ιδεῶν, ἀντίκρυσαν κείνο τὸ βράδυ στὸ χορὸ
τῆς Καζάζη, τὸ ξαναζωντανεμα τῆς Ἀπολ-
λώνιας και τῆς Διονυσιακῆς μέθης σ' ένα
κρᾶμα ἀληθινὰ ὑπερτέλειο. Σὰ Θεάινα και
σα Μοῖρα λὲς κι' ἐφάνταζε, στὸ χορικὸ
ἔπος τοῦ μπάλλου— σὰ Θεάινα και σὰ
Μοῖρα που με μιὰν ὑπέροχη κίνησι τῶν
χειρῶν της ἔνωσε σ' ένα ἄρμονικὸ σύμ-
πλεγμα δυὸ κόσμους ὠμορφιάς, τῆ λιγυ-
ράδα τῆς ρωμηοπούλας τῶν ἐλληνικῶν
βουνῶν με τῆ χάρι τῶν Παρθένων τῶν
ζωηφόρων, τὴν ὠμορφιά τῆς ζωῆς με τὸ
μαρμάρينو κάλλος τοῦ τάφου. Κι' ἦταν
αὐτῆ τοῦ διπλοῦ κάλλους τὸ σύμπλεγμα!
Πανέμνοστη Νεράιδα παληῶν παραμυθιῶν

κι' Ἑλληνοπούλα μαζί τοῦ 21. Ἑλλάς
καὶ Ῥωμηοσύνη μαζί σ' ἓνα ἰδανικὸ σφυ-
χταγκάλιασμα . . . Καὶ ἡ ἀδελφὴ της,
οπτασία κι' αὐτὴ πλαστικὸς, εὐγραμ-
μίας καὶ ὠμορφιάς.

Μὰ περισσότερο ἀπ' ὅλους οἱ μικροὶ προ-
κάλεσαν τὰ ζωηρότερα χειροκροτήματα.
Καὶ δὲν μπορεῖ ν' ἀρνηθῆ κανεὶς ὅτι τοὺς
ἄξιζαν. Τελειότης ρυθμοῦ, τελειότης κινή-
σεων καὶ τελειότης βημάτων.

ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΑΣ

ΣΟΝΕΤΤΑ

ΥΣΤΕΡ' ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΧΗ

Ἄθνατος σὰ σκέλεθρο ἀπάνω ἀπ' τὰ κουφάρια,
ποῦ τοῦ πολέμου ἡ μάνητα ἐσώριασε στὴ γῆ
καὶ ματωμένα κοίτονται σωροὶ καὶ ἄλλα ἀνάργα,
γυρνάει νὰ δῆ μὴν ἄφησε καμμιά ψυχὴ νὰ ζῆ.

Μ' αἷμα ξεδίψασαν ἀντίς μὲ δρόσο τὰ χορτάρια,
μ' αἷμα ποῦ πλήθιο ἐχύθηκε στοῦ δλέθρου τὴν ὄργη,
— θυσία ποῦ προσφέρανε τ' ἀντρεία παληκάρια,
ποῦ εἶχαν ἐλπίδα νὰ στραφοῦν στὴ γῆ τῆ μητρικῆ.

Καὶ μάταια ἄλλοι! τ' ἀκαριτεροῦν στὶς μακρυνὲς τίς στρατές,
νὰν τὰ φιλήσουν τ' ἄμοιρα μανάδες, ἀδερφοὶ
καὶ νεραϊδοῦσες μπιστικὲς ξανθὲς καὶ μαυρομάτες.

Μὰ νὰ ποῦ μέσ' στῆς ἐρημιᾶς τὴν τραγικὴ τῆ φοίκη
μιὰ θεία παρθένα πρόσχαρη σκύβει καὶ τὰ φιλεῖ,
ἡ Δόξα ποῦ νὰ στέψη τα ἐσιάλθη ἀπὸ τῆ Νίκη!

(1911)

ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΡΑ

Μιά μέρα μέσα στοὺς πικροὺς τοὺς θρήνους ποῦ μιὰ μάνα,
θὰ χύνη ἢ μούρη ἀπέλπιδη γιὰ ἓναν καλὸ νεκρό,
θ' ἀκούστε γύρω πένθιμα τὸ νεκρικὸ παιᾶνα
ποῦ θὰ σκορπάει τὸ σήμαντρο βραχνὸ καὶ θλιβερό.

Καὶ πάλι σὰ θὰ χαίρεστε γιὰ μιὰ χαρά σας πλάνα,
σὲ πανηγύρι γέννησης ἢ γάμου, χαρωπὸ
τραγοῦδι θὲ ν' ἀκούσετε νὰ λείει γλυκὰ ἢ καμπάνα,
ὡσὰν σ' ἓνα πασίχαρο γιορτιάσι γελασιό.

— Κι' εἶσι τὰ σήμαντρα σκορποῦν σὲ κάθε γύρω τόπον
πότε τραγοῦδια πένθιμα καὶ πότε χαρωπά,
διαλαλητὲς ἀλάθεντοι στὶς τύχες τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ μέλπουνε στὴν ὑπαρξὴ ποῦ θάρτη γιὰ νὰ ζήσει,
τὸ πρῶτο χαῖρε ὀλόχαρα, καὶ πάλι θλιβερὰ
τὸ χαῖρε τὸ πανύστατο σὲ κείνην ποῦ σβύση.

(1910)

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΡΕΜΠΡΑΝΤ

(ΑΡΘΡΟΝ ΓΡΑΦΕΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΤΕΙΑΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ Κ. ΕΡΡΙΚΟΥ ΡΟΥΖΟΝ)

Ο Γουσταῦος Ζεφρουά περιέγραψε καλῶς τὴν «Νυκτερινὴν Περὶπολον» εἰς τὸν περὶ τῆς Ὁλλανδίας τόμον του. τῆς σειρᾶς τῶν Μουσείων τῆς Εὐρώπης: «Τὸ στράτευμα ἐξέρχεται θορυβωδῶς καὶ εὐφροσύνως. Εἶνε ἡ στιγμή πού οἱ πολιτοφύλακες συναθροίζονται. Τὸ τύμπανον ἤχει. Ἡ σημαία ἀνεπετάσθη. Ὁ λοχαγὸς καὶ ὁ ἀξιωματικὸς προχωροῦν πρῶτοι. Ὁ λοχαγὸς ἐνδεδυμένος μαῦρα, μὲ λευκὸν περιλαίμιον καὶ ἐρυθρὰν ταινίαν, ὁμιλεῖ βαδίζων μὲ τὴν χεῖρα τεταμένην, μετὰ τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὁ ὁποῖος φέρει στολὴν κίτρινην ἢ μᾶλλον χρυσοῦν, καὶ ἔχει τὴν ὄσφην ἐσφιγμένην μὲ λευκὸν μεταξωτὸν ζωστήρα καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ στήθους κεκαλυμμένον μὲ χαλύβδινον περιστήθιον. Ὁ ἀρχηγὸς κρατεῖ ράβδον καὶ ὁ ἀξιωματικὸς φέρει λόγχην. Ἐκεῖνο πού εἶνε ἀνέκφραστον, εἶνε τὸ παράστημα τοῦ σωματώδους ἐκείνου μελανέιμονος ἀνδρὸς καὶ τοῦ χρυσοῦ ἐνδεδυμένου νεανίου. Μετατοπίζονται, βαδίζουσι, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς. Πέριξ αὐτῶν, εἶνε, ὄχι ἡ ἀταξία, ὡς εἶπον ἄλλοι, ἀλλὰ μία ἀρχὴ πορείας, ἡ ὁποία θὰ τακτοποιηθῆ. Δὲν ἔχομεν ἔμπροσθεν ἡμῶν στρατιώτας πειθαρχοῦντας, ἀλλὰ λόχον ἀστῶν, ἀνθρώπων ἐλευθέρων, ὑπερηφάνων διὰ τὸ ἀξίωμα των. Ἡ ὑπερήφανος ζωὴ τῆς λυτρωθείσης Ὁλλανδίας, ἐκφράζεται μὲ δύναμιν διὰ τῆς συναθροίσεως αὐτῆς ὅπου αἱ φυσιογνωμίαι εἶνε ζωηραὶ καὶ ἐμψυχωμέναι: ὁ μαῦρος ἄνθρωπος δεξιὰ πού ὁμιλεῖ εἰς τὸν τυμπανιστήν, ὁ πνευματώδης νεανίας μὲ τὸ μεγάλο καπέλλο, αἱ τρεῖς μορφαὶ πού τὸν περικυκλώνουν καὶ ὁ κόκκινος στρατιώτης πού γεμίζει τὸ ὄπλον του.

* Συνέχεια καὶ τέλος. Βλέπε «Καλλιτέχνην» τεύχος 21ον Δεκεμβρίου 1911.

»Δὲν εἶνε ὁμῶς τὸ ὄλον αὐτό, διότι ἡ ποίησις τοῦ Ῥέμπραντ διαλάμπει ἐκ νέου εἰς τὸ ἔργον του, μὲ τὴν μικρὰν ἐκείνην ἐρυθροξανθὸν κόρην, τὴν φέρουσαν τὴν χρυσοῦν ἐσθήτα, ἡ ὁποία ἔχει εἰς τὴν ζώνην τῆς τὰ βραβεῖα τῆς βολῆς, ἕνα χρηματοθυλάκιον καὶ ἕνα λευκὸν πετεινόν, καὶ ἡ ὁποία περνάει ταχέως διὰ μέσου τοῦ πλήθους σὰν τριποκάρυδο. Δι' αὐτῆς, διὰ τοῦ ἀξιωματικοῦ, τοῦ φέροντος τὴν χρυσοῦν στολὴν δι' ὄλων τῶν φεγγοβόλων ἐκείνων προσώπων, δι' ὄλων ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων τῶν κινουμένων ὑπὸ τοῦ ἰδίου πάθους, ἀπαστράπτει ἡ ἀλήθεια τῆς ζωῆς καὶ ἡ βαθεῖα παρατηρητικότης τοῦ Ῥέμπραντ. Καὶ εἶνε ἡ λάμψις τοῦ ἡλίου, ὁ ὁποῖος φωτίζει πλαγίως τὴν σκηνὴν καὶ ὁ ὁποῖος προβάλλει τὴν σκιὰν τῆς χειρὸς τοῦ ἀρχηγοῦ εἰς τὸν μανδύαν τοῦ ἀξιωματικοῦ, πού κάμνει ν' ἀπαυγάζη ἡ δύναμις τῆς ἐκφράσεως ὄλων ἐκείνων τῶν προσώπων. Τὸ μυστήριον τῆς ἐπιτυχίας εἶνε ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Ῥέμπραντ, ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὴν δύναμιν τοῦ φωτός καὶ τῆς φρικιάσεως καὶ ὁ ὁποῖος ἠθέλησε ἐδῶ ν' ἀποδώσῃ ὄλην τὴν πραγματικότητα. Διὰ τὸν Ῥέμπραντ ἡ φαντασμαγορία αὐτὴ ἦτο ἀπλοῦν καὶ εὐχερὲς ἔργον.»

Σήμερον δὲν βλέπομεν τὸν πίνακα τοῦτον, ὅπως τὸν ἐπενόησε καὶ τὸν ἐξετέλεσε ὁ μέγας διδάσκαλος. Ἐγένετο κάποιος ἀκρωτηριασμός καὶ τὸ πρᾶγμα ἀποδεικνύεται ἐξ αὐθεντικῶν ἐγγράφων, πρῶτον ἐκ μεταφράσεων καὶ διαφόρων ὑπομνημάτων ἐν τοῖς ἀρχείοις καὶ δεύτερον ἐξ ἀντιγραφῶν συγχρόνων τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἔργου.

Θὰ ἐξετάσωμεν μόνον τὰς τελευταίας αὐτὰς ἐνδείξεις. Αἱ ἀντιγραφαὶ αὐταὶ εἶνε: α') ὁ μικροῦ σχήματος πίναξ, ὁ ζωγραφι-

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ
ΥΠΟ ΡΕΜΠΡΑΝΤ

σθεις υπό του Gerrit Lundens κατά το 1660 και ο εύρισκόμενος τώρα εις την Διεθνῆ Πινακοθήκην, και β') το ίχνογράφημα εις το λεύκωμα τῆς οικογενείας Μπάννιγκ Κόκ, τὸ ἀνήκον σήμερον εις τοὺς κ. κ. Graeff ἐν Χάγη.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του Σάσκιας και τὴν ἐκθεσιν τοῦ πολυθρῦλτου αὐτοῦ ἔργου, αἱ εὐτυχεῖς ἡμέραι τοῦ Ρέμπραντ ἐτελείωσαν. Εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ὀκτὼ ἐτῶν, ἀποδείξας πλέον τὴν μεγαλοφυΐαν του και κερδίσας τοσοῦτους θριάμβους ἐκ τοῦ ἔργου του, ἤρχισε ζωὴν πλήρη δυσαρρεσκειῶν, ἀπογοητεύσεων και μεριμνῶν παντὸς εἶδους. Ἡ σημαντικὴ περιουσία, τὴν ὁποίαν ἡ Σάσκια εἶχεν ἀφήσει ὡς κληρονομίαν τοῦ υἱοῦ τῆς Τίτου, ἔμενε παρακαταθήκη εις τὸν Ρέμπραντ. Οὗτος ὁμως δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψει τὰς προθέσεις τῆς διαθήκης οὔτε και τὴν φροντίδα νὰ κάμη καταγραφὴν και οὕτω ὡς ἐκ πολλῶν δυσχερειῶν, αἱ ὁποῖαι προέκυψαν, τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς περιουσίας περιῆλθεν εις χεῖρας τῶν δικηγόρων. Κατόπιν ὁ μετὰ τῆς Ἰσπανίας πόλεμος ἐξηνάγκασε τοὺς πολίτας νὰ περιορίζουν τὰ ἐξοδά των και ἡ εὐνοια πρὸς τὸν ζωγράφον ἠλαττώθη, και τοῖο διοικητὴς ἐξακολούθει νὰ τὸν προστατεύῃ και τοῦ ἠγόρασε τὴν «Περιομήν» και τὸ «Προσκύνημα τῶν ποιμένων». Μαθηταὶ ἤρχοντο ἀκόμη εις τὸ ἔργαστήριόν του ἐξ ὄλων τῶν μερῶν και ἐκ τῶν φίλων του πολλοὶ ἔμενον ἀκόμη εις τὴν αὐτὴν πόλιν, ἀνίκανοι ὁμως νὰ τὸν συμβουλεύσουν, διότι ἡ καλὴ των θέλησις προσέκρουεν εις τὸ ἀσυμβίβαστον τοῦ χαρακτῆρός του.

Μεταξὺ τοῦ 1642 ἔτους τοῦ θανάτου τῆς Σάσκιας και τοῦ 1649, εἶνε δύσκολον ν' ἀκολουθήσῃ κανεὶς τὸν δρόμον τῆς ζωῆς του. Ἡ συμβίωσις του μετὰ τῆς Hendrickje Stoffels χρονολογεῖται ἀναμφιβόλως ἀπὸ τοῦ 1649, συμβίωσις, τὴν ὁποίαν κατέκριναν τινες ἐκ τῶν βιογράφων του, ἀδίκως ἄλλωστε, διότι ἡ γυνὴ αὐτὴ ἦλθεν εις αὐτὸν τὴν ἐποχὴν τῆς μεγαλειτέρας του δυστυχίας και τὸν ὑπηρέτησε μετ' ἀγάπης και ἀφοσιώσεως μέχρι τοῦ

θανάτου τῆς, ὁ ὁποῖος συνέβη εις ἡλικίαν τριάκοντα ὀκτὼ ἐτῶν. Τοῦ ἔδωκε δύο τέκνα, τὰ ὁποῖα ἀπέθανον νεαρῶτατα, και συνειργάσθη μετὰ τοῦ Τίτου διὰ τὴν πώλησιν τῶν συλλογῶν ἔργων τέχνης, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ περισώσῃ τὴν κατάστασιν. Ὁ Ρέμπραντ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ πληρώνη τὸ σπίτι, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀγοράσει κατὰ δόσεις. Τρία ἔτη ἀργότερον ἦτο πνιγμένος εις δάνεια, τὸ δὲ 1656 νέου κηδεμόνος εὐρεθέντος διὰ τὸν υἱόν του Τίτον, αὐτὸς ἐκηρύχθη εις πτώχευσις. Ἡ πώλησις τῶν ἔργων του δὲν ἔφερε κέρδος περισσότερον τῶν 5.000 φιορινίων. Ἐνας ἐκ τῶν φίλων του τοῦ ἐπρομήθευσε τὴν παραγγελίαν τοῦ πίνακος του «Οἱ Σύνδικοι τῶν Ἐμπόρων» ἐνὸς ἐκ τῶν τελευταίων σημαντικῶν ἔργων του, διότι ἡ ζωὴ του ἤρχισε πλέον ταπεινουμένη. Προκειμένου περὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ πρέπει ν' ἀναφέρωμεν μίαν σελίδα ἐκ τῶν «Ἀναμνήσεων ἀπὸ τὸ Βέλγιον και τὴν Ὀλλανδίαν» τοῦ καλοῦ ζωγράφου Γεωργίου Ζαννιώ. «Οἱ Σύνδικοι» εἶνε εις καλὸν μέρος ἐκτεθειμένοι ὅπως και ἡ «Νυκτερινὴ περίπολος» προγενεστέρα αὐτῶν κατὰ δέκα ἐννέα ἔτη. Ἡ εις τὸ μεταξύ ἐξέλιξις τοῦ καλλιτέχνου εἶνε μεγάλη. Εἰς τὴν εἰκόνα ταύτην ὁ Ρέμπραντ ἐγκατέλειψε κάθε γραφικὴν τεχνοτροπίαν και ἴσως τὸ θέμα τοῦ τὸ ἐπέβαλλεν. Ὅλοι γνωρίζουν τὴν διάταξιν τῆς εἰκόνης αὐτῆς. Αἱ κεφαλαὶ εἶνε ὀλίγον μεγαλείτεροι τοῦ φυσικοῦ και ἡ λεπτομέρεια αὐτὴ συνετέλεσεν εις τὸ νὰ δώσῃ εις αὐτὰς ἐκτακτον ἐπιβολήν. Ὁ Ρέμπραντ ἀπέφυγε νὰ παραστήσῃ τὸ ἄνω μέρος τῆς τραπέζης, δηλαδὴ ἐπαρουσίασε τὰ πρόσωπα ὑψηλότερον τοῦ θεατοῦ. Καθὼς εις τὸν «ἐν Κανᾷ Γάμον» τοῦ Βερονέζε, ὁ πίναξ ἔχει δύο σημεῖα ἀπόψεων. Ἡ προοπτικὴ τῆς σανιδώσεως τοῦ τοίχου εις τὸ φόντο δὲν εἶνε ὁμοία μετὰ τὴν τῆς τραπέζης. Ἡ ἀπάτη αὐτὴ προσθέτει κάτι ἀκόμη εις τὴν μεγαλοπρεπὴν θέαν τῶν προσώπων. Τέλος ἀπεδέχθη ὀριστικῶς αὐτὴν τὴν ὑπερφῶ τεχνοτροπίαν ἢ ὁποῖα εις τοὺς «Συνδίκους» φθάνει εις τὸ maximum τοῦ ἐνδιαφέροντος και κα-

τόπιν τῆς ὁποίας πολλοὶ ἔτρεξαν, πλὴν ἀνωφελῶς.

»Διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν σαφέστερον, ὁ Ρέμπραντ ὑπῆρξεν ἐδῶ ὁ πρῶτος ἱμπρεσσιονιστὴς, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εὐρε τὴν διαίρεσιν τῶν τόνων, τὴν παράθεσιν αὐτῶν και τὴν φωτεινὴν ἐντύπωσιν ποῦ ἠμπορεῖ νὰ παραχθῇ ἐξ αὐτῶν. Γνωρίζω καλῶς ὅτι τὴν διαίρεσιν αὐτὴν τῶν τόνων μετῆλθον πρῶτοι οἱ τεχνῖται τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Βυζαντίου, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀπολύτως ἡ αὐτὴ ἐργασία. Προφανῶς ἡ ἰδέα δὲν ἦτο νέα, ἀλλ' ἡ ἐπιβολὴ τῆς ἐν τῇ ζωγραφικῇ τῶν εἰκόνων δὲν εἶχε γίνε ποτέ. Μεταχειρίζεται ἐξ ἄλλου τὴν διαίρεσιν μετὰ βαθείας ὀξυδερκειᾶς, ὅτε μὲν διὰ παχείας ἐπιχρωσεως ἢ διὰ λείας ἐπιθέσεως και ὅλα αὐτὰ τὰ ἔργα εἶνε οὕτω συντεθειμένα ὥστε και ὁ πλέον ἐξησηκημένος ὀφθαλμὸς νὰ μὴ δύναται ν' ἀκολουθήσῃ τὰς ποικιλίας τῆς ἐργασίας. Οἱ «Σύνδικοι» εἶνε ζωσαὶ ὑπάρξεις, αἱ ὁποῖαι μᾶς παρατηροῦν διὰ μέσου τριῶν αἰώνων, τῶν ὁποίων τὰ στόματα ὁμιλοῦν και τῶν ὁποίων ἡ ἐπιδερμὶς φρίσσει. Ἡ τοποθέτησις εἶνε τοιαύτη ποῦ ἂν πλησιάσῃ κανεὶς δὲν βλέπει τὸν ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου ἢ μόνον χρώματα ἀνευ χάριτος ἐπιτεθειμένα και τραχέα.» Καὶ προσθέτει: «Εἰς ζωγράφος ἔμπροσθεν τῆς ἀκρατήτου δημιουργικῆς δυνάμεως και τῶν ἐπινοήσεων τοῦ Ρέμπραντ πλέει εις τὴν χαράν. Καμμία ἐκ τῶν εἰκόνων του δὲν ὁμοιάζει πρὸς τὴν ἄλλην. Ἐχει ἐκάστη ἐξαιρετικὴν ὄψιν και πρὸ πάντων φέρουν ὅλα τὴν σφραγίδα του, τὸ εἶδος ἐκεῖνο τοῦ σπανίου και τοῦ ἐξόχου ὕφους ποῦ πρῶτος αὐτὸς ὤρισε και ὁ ὁποῖος ὑπάρχει εις ὅλα τὰ ἔργα του, ἀπὸ τοῦ πλέον ἀσαφούς σκίτσου του μέχρι τῆς ὑψηλοτέρας συνθέσεώς του.»

Μετὰ τοὺς «Συνδίκους» ὁ Ρέμπραντ ἀφωσιώθη εις τὸ σχέδιον και τὴν χαλκογραφίαν. Εἶνε γνωσταὶ αἱ θαυμάσιαι χαλκογραφίαι του, αἱ ὁποῖαι εἶνε στολίσματα τῶν συλλογῶν. Ὁ Ζαννιώ γράφει ἐπίσης ἐπ' αὐτῶν: «Ὁ διδάσκαλος Φέλιξ Μπρακεμόν μου ὠμιλοῦσε μίαν ἡμέραν διὰ τὰ χαλκογραφικὰ αὐτοῦ ἔργα και ἐξέφερε αὐ-

στηρὰν κρίσιν διὰ τεχνικὰ τινὰ ζητήματα. — Μὰ ὁ Ρέμπραντ τὰ ἔκαμε! τοῦ εἶπα. — "Α! ναί, εἶνε ἀλήθεια! ἀλλ' αὐτὸς δικαιούται ὅλα νὰ τὰ τολμᾷ, μου ἀπήντησε. Καὶ εἶνε ἡ ἀλήθεια πράγματι. Ὁ Ρέμπραντ ὅλα τὰ ἐτόλμησε». Καὶ ἀλλαχοῦ προκειμένου περὶ μιᾶς εἰκόνης του εις τὸ Μουσεῖον τοῦ Ἀμστερδαμ εὐρισκομένης, τῆς «Μελλονύμφου» λέγει: «Ἐχει τὴν σφραγίδα τεχνοτροπίας ποῦ δὲν δύναται κανεὶς νὰ μιμηθῇ, τεχνοτροπίας βαρβάρου, ἀγρίας, μεγαλοπρεποῦς!»

Ἡ κακὴ ὁμως κατάστασις τῆς ὁράσεως του τὸν ἠνάγκασε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν χαλκογραφίαν, ὅτε ἡ πιστὴ του Hendrickje ἀπέθανε. Μία εἰκὼν τῆς ὑπάρχει ἐν Βερολίνω, ὅπου τὴν βλέπει κανεὶς μὲ πρόσωπον θελκτικὸν και συμπαθές. Τὰ ἐπτὰ ἐπόμενα ἔτη ἦσαν και τὰ τελευταῖα του. Ἐξασθαινομένης τῆς ὑγείας του, ὁ Ρέμπραντ ἐπῆγε νὰ κατοικήσῃ εις Λωριέ, ὅπου νέα βάσανα ὑπέστη ἐξ αἰτίας τῶν δικῶν τῶν ἐξ ἀφορμῆς τῆς περιουσίας τῆς Σάσκιας. Ὁ υἱὸς του Τίτος τὸ 1668 ἐνυμφεύθη τὴν ἐξαδέλφην του Μαγδαληνὴν και τὸ νεαρὸν ζεῦγος ὑπῆρξε διὰ τὸν γέροντα παρηγορία, ἢ ὁποῖα ὁμως διήρκεσε πολὺ ὀλίγον, διότι τὸν Σεπτέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὁ Τίτος ἐξέπνευσε και ἡ σύζυγός του, μῆνᾶς τινὰς βραδύτερον ἀπέκτησεν ἐξ αὐτοῦ μίαν θυγατέρα.

Ἡ τελευταία αὐτῆ θλίψις ὑπῆρξε τὸ κορύφωμα τῶν δυστυχιῶν του και τὸ πεπρωμένον ἐξαντλήσαν πλέον κατ' αὐτοῦ ὅλας του τὰς σκληρότητας τὸν ἀπεκοίμισεν εις τὸν τελευταῖον ὕπνον. Ἡ κηδεὶα του δὲν ἐκόστισε παρὰ 13 φιορινία μόνον. Ἀφῆκεν εις τὸν κόσμον πεντακοσίους ἢ ἐξακοσίους πίνακας και περισσοτέρας χαλκογραφίας και σχεδιαγράμματα. Γνωρίζομεν τὴν φυσιογνωμίαν του, διότι πλέον ἢ εἰκοσάκις ἐζωγράφησε μόνος τὸν ἑαυτὸν του. Ὡσαύτως και αἱ εἰκόνες τῆς Σάσκιας και τῆς Hendrickje μᾶς εἶνε γνωσταί.

Ὁ Ρέμπραντ ἐθαυμάσθη παρ' ὅλου τοῦ κόσμου και τὰ ἔργα του διαλάμπουν εις ὅλας τὰς μεγάλας πινακοθήκας. Δὲν ἐνθυμείται κανεὶς πλέον τὰς ἐπικρίσεις, τὰς

ὁποίας ὑπέστη ζῶν, διότι ἦτο πνεῦμα πολὺ προχωρημένον διὰ τὴν ἐποχὴν του. Τὰ πράγματα ὅμως ἐξαφανίζονται καὶ σβύνουν καὶ μόνον ἡ Δόξα μένει, ἡ ὁποία

μᾶς τὸν ἐμφανίζει ἐπὶ βάρθρου πλησίον τοῦ Βελάσκεζ καὶ τοῦ Τισσιανοῦ καὶ ἕως μάλιστα πολὺ ὑψηλότερον.

(Μετάφρασις Α. Κ.)

I

Τοῦ ποιητῆ Πέτρου Βασιλικῶ.

Βροντᾶνε τῆς θαλάσσιες ὀρχήστρες τους οἱ ἀνέμοι
Κι' οἱ Βράχοι, ὡς κάποιοι μυθικοὶ γιγάντιοι μεθυσμένοι,
Ἀφήνουνται στῆς ξέγδυμνης τῆς Θάλασσας τὰ στήθια,
Ἐνῶ ἡ Νύχτα, ἡ σκλάβα τους ἡ Ἀράπισσα, δλόρθη,
Κραταίει βουβῆ κι' ἀκίνητη μιὰ δάδα—τὸ Φεγγάρι—
Φωτίζοντας τὰ ὄργια ἐρώτων Βαλπουργείων...

II

I don't want Paradise but rest.

Lord Byron.

Ἐνα σῶμα γυμνὸ θέλω ἀπόψε στὴν κλίνη μου
Ὅπου νᾶχη τὸ χρῶμα τῶν ρόδων ποῦ γέρουν
Μεθυσμένα ἀπ' τῆς ἴδιας τους ἐδωδιᾶς τὰ στραγγίγματα
Καὶ ποῦ κλείνουν τὰ βλέφαρα τὰ πλατεῖα καὶ πεθαίνουν...

×

Ἐνα σῶμα γυμνὸ μᾶς γυναικας ποῦ ἔμαθε,
Μεσ' στῶν πόλεων τὰ τριστρατα καὶ σὲ χρόνους ποῦ ἐκλείναν
Νύχτες δάκρυων καὶ ὄργων, μεθυσιῶν καὶ ἀγάπης,
Νὰ κερνάη, μαστόρισσα, μέσ' σὲ κοῦπες γιοματες
Τὴν πλατειᾶν ἠδονὴ σ' ὄσους πειὰ τὴν ἀσώτεψαν
Χύνοντάς τιν σ' ἀκόλαστες κλῖνες,

×

Γιὰ νὰ μεθύσω τὴν ψυχὴ μου καὶ τὴ σκέψη μου
Ποῦ, ἀφοῦ μάταια ζητήσανε ὅτι λείπει,
Καθήσανε μπροστὰ στὴ νεκροκάσσα τῶν ὀνείρων μου
Μυρολογήτρα πέρνοντας κουραστικὴ τὴ Δύπη.

K. ΟΥΡΑΝΗΣ

ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΜΑΣ

Κώστας Ουράνης. «Σὰν ὄνειρα» τιλοφορεῖται ἡ πρώτη του συλλογὴ ποιημάτων, σὰν ὄνειρο εἶνε ὅλη ἡ ζωὴ του καὶ ὅλη ἡ ποιησίς του. Τὸ ὄνειρον γίνεται κακὸς ἐφιάλτης, ὅταν πρόκειται νὰ περιγράψῃ ἀθλιότητος, ἀλλ' ἀνάμεσα ἀπ' αὐτάς ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ μένει ὡραία, ἀγνή, ὡσὰν σὲ ὄνειρο. Βλέπει μακρὰν καὶ

ρίσουν τὴν τέχνη τους. Ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ τὸν ἐμπνέει παντοῦ, σὲ τοποθεσίας, σὲ πρόσωπα, σὲ ιδέες. Ἡ λύρα του εὐρίσκει ἐκλεκτὰς ἀρμονίας εἰς ὅποιονδήποτε ἀνώτερον πνευματικὸν περιβάλλον. Φυσικόν, αὐθόρμητον, ἀνεπιτήδευτον εἶνε τὸ αἶσθημα τοῦ ὡραίου, ποῦ τὸν ὑποκινεῖ εἰς ὅλας του τὰς πράξεις. Καὶ ἡ ποιησίς του δὲν φορεῖ ποτὲ μάσκα. Ὅπου δημιουργεῖ εἶνε ἀληθινὰ αὐτὸς καὶ εἶνε εἰς τὰς πλείστας στιγμὰς τῆς ζωῆς του.

Μία ποιητικὴ προσπάθεια ποῦ ἀρχίζει ἔτσι μὲ τόσην πλατειᾶν ἐμπνευσιν, μὲ τόσην ἀλήθειαν αἰσθήματος καὶ μὲ τόσην χάριν ἐκτελέσεως, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἐξελιχθῆ μὲ τὸν καιρὸν εἰς ἀνώτερον δημιουργικὸν ἔργον.

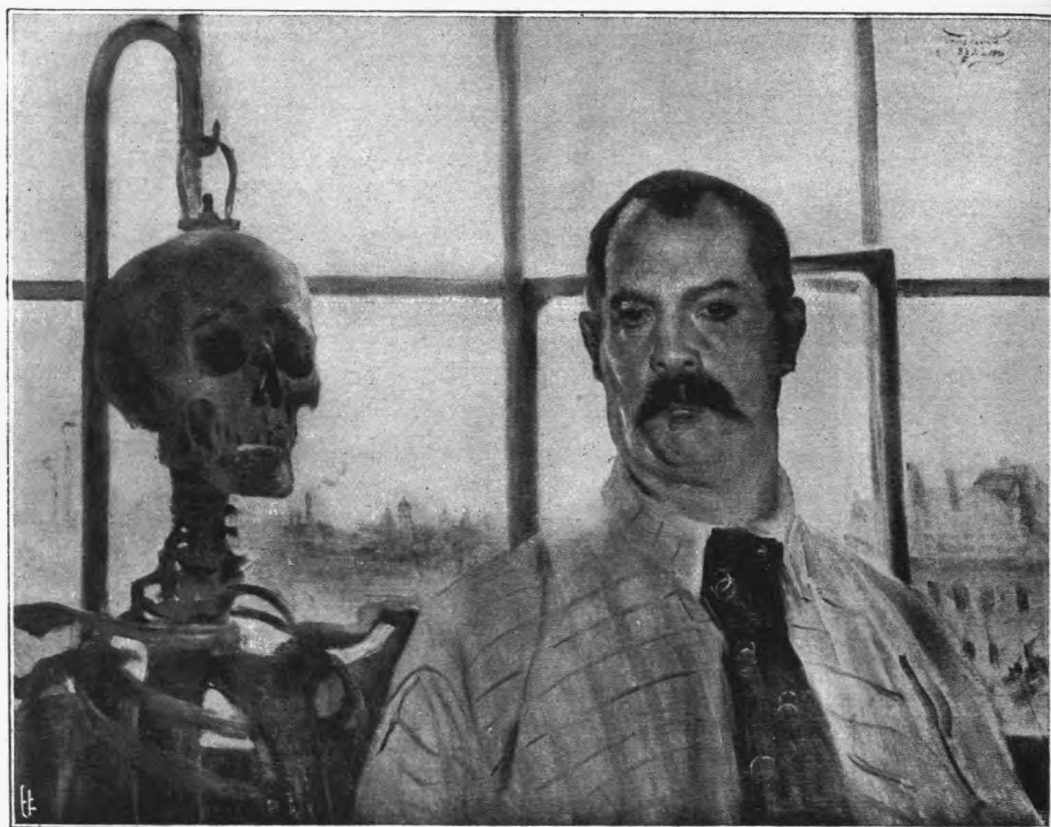
Η ΜΟΥΣΙΚΗ

Ῥαδεῖον Λότνερ.—Ἡ «Λειτουργία» τοῦ Σούμπερτ. Ὁ Σούμπερτ ἔγραψε εἰς ὅλα τὰ μοτίβα. Τὰ lieder του ἔχουν τὴν ἀπλότητα ἐκείνην ποῦ συγχινεῖ βαθεῖα, τὸν μελαγχολικὸν δηλαδὴ ἐκείνον τόνον ποῦ εἶνε γραμμένα τὰ περισσότερα ἔργα του καὶ ποῦ συμβολίζει τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ζωὴν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ μουσουργοῦ. Ἄλλαι συνθέσεις του, καθὼς αἱ μοναδικαὶ valseς του, διαπνέονται ἀπὸ ἕνα λεπτότατον κι' εὐγενὲς αἶσθημα καὶ μίαν ἀσύγκριτον χάριν. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ του καὶ αἱ συμφωνίαι του ἔχουν τὴν βαθύτητα καὶ τὴν πνοὴν τῶν μεγάλων καὶ κλασικῶν δημιουργημάτων. Ἄλλ' ἐκεῖνο ποῦ μᾶς κάμνει κυρίως νὰ θαυμάζωμεν τὸν Σούμπερτ, εἶνε ἡ ἔντασις καὶ ἡ δύναμις τῆς ἐκφράσεώς του. Εἰς τὴν «Λειτουργίαν» του εἰς mi hēmoi ποῦ μὲ τόσην ἐπιτυχίαν ἐξετέλεσαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Ῥαδεῖου Λότνερ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐξόχου μουσικοδιδασκάλου Καρόλου Μπέμμερ, τὸν παρελθόντα μῆνα, φανερώνεται πλατύτατα τὸ ἐξαιρετικὸν αὐτὸ τάλαντόν του. Τὸ ἔργον αὐτὸ ἔχει τὴν συνθετικὴν δύναμιν τοῦ Μπάχ κα

Κώστας Ουράνης

ὑψηλὰ αὐτὸς ὁ νέος. Εἶνε ἐπαναστάτης ἐναντίον εἰς τὸ κοινωνικὸν ἔγκλημα Ἡ ψυχὴ του περνάει μιὰ αἱματηρὰ πάλη γιὰ νὰ βγῇ πάντα νικητρία καὶ ἀκοῦμε τὸ ἐλεύθερο φτερούγισμά της στὸν ἄερα σὰν ὀρμητικὸ πέρασμα ἀετοῦ. Ἀλήτης εὐγενικὸς γυρίζει στὸν κόσμον ὁ ποιητῆς, τζέντλεμαν εἰς τὸ παράστημά του, εἰς τοὺς τρόπους του, εἰς τὴν ζωὴν του. Αἱ ἐμπνεύσεις του περνοῦν τὰ στενὰ πατριδολογικὰ ὄρια ποῦ θέλουν μερικοί, ὅταν δὲν εἶνε ὅπως ὁ Βλαχογιάννης ἢ ὅπως ὁ Παλαμᾶς, νὰ περιο-

Λόβις Κόριντ (Αυτοπροσωπογραφία)

τήν άπειρον άρμονίαν τής εκκλησιαστικής μουσικής του Χαύδν. Από τας έξ λειτουργίας του Σούμπερτ αυτή είνε ή καλλιτέρα του. Το Gloria in excelcis, ένα από τὰ δυσκολώτερα μέρη του έργου, έτραγουδίσαν με πολλήν τέχνην. Ο κ. Μπέμμερ ενόμιζε κανείς πώς με τας κινήσεις του έζητούσε να έμψυχώση τήν εύγενικήν προσπάθειαν όλων τριγύρω του, προς τελειότεραν εκτέλεσιν. Η κ. Λόττνερ συνώδευε έμπνευσμένη εις τὸ κλειδοκύμβαλον. Το sanctus, sanctus, ήτο ύπέρογον. Άλλά τὸ ωραιότερον μέρος τής λειτουργίας ήτο τὸ miserere nobis. Μέσα στους θεϊούς εκείνους ήχους, έβλεπε κανείς εμπρός του τὸν άνθρωπον από τὸν βυθὸν τής άμαρτίας με τὰ μάτια δακρυσμένα και ύψωμένα προς τὸν ούρανὸν να φωνάζη: miserere nobis. Το έργον ήτο θεϊόν και ή εκτέλεσις θαυμασία. Δι' αυτό πρέπει να συγχαρώμεν θερμότατα τήν κ. Λότνερ και τὸν κ. Μπέμμερ ποὺ κατώρθωσαν με τὸν ένθερμον ένθουσιασμόν των, τὸν ζήλον και τήν αγάπην των να καταστήσουν Ικανούς τοὺς μαθητάς των προς εκτέλεσιν τοιούτων μεγά-

λων έργων. Η πρώτη επιτυχία τής εκτέλεσεως κατέπληξε και ένθουσίασε τόσον ώστε τὸ έργον έδόθη και δια δευτέραν φοράν.

Λέων Κουκούλας

Η ΠΟΙΗΣΙΣ

ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ

Πεταλουδίτσα άθόρυβη
Τὸ φῶς σὰν εἶχε ανάψει,
Ἐπὸ τὸ κρῶς ἐκύλησες
Κι' ἔπεσες στὸ γυαλί
Μῶλις κάποιον φτερογύμνα
Ἄκουσα κι' εἶχε κάψει
Ἡ φλόγα ἢ ἀδάμαστη
Τὴν ὁμορφὴ ζωῆ.

Λέν ἔκλαψε κανείς γιὰ σέ
Κι' οὔτε κανείς εὐρέθη
Τὰ κάλλη σου τ' ἀνίμνητα
Νὰ ψάλλῃ με χαρὰ

Μεσ' σιῶν παθῶν δὲν ἔζησες
Τὴ ματωμένη μέση,
Κανείς δὲ σοῦ ἐμόλυνε
Τὰ θεῖα σου φτερά.

Ἄνασσομους ἀπ' τὴ ζωῆ
Ἐπῆρες τῆς γαλήνης.
Γεννήθηκες κάποιαν ἀγῆ
Ἄου ἀνθίζε ὁ ἀγρός,
Στὴ φλόγα σ' εἶδα νὰ κυλῶς
Κι' ἀθόρυβα νὰ σβύνης
Ἄου στὸ ἄπειρο περῶ
Αἰθέριος στοχασμός.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΛΑΜΑΡΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΨΑΡΑ

Φτωχὸ εἶναι μένα τὸ σπιτάκι μου
φτωχό, μὰ φωτεινὸ σὰ λάμπι.
Σ' αὐτὸ παραθυρόφυλλα δὲ σκιαζοῦνε
ὡς κί ξοῖ γωνιές του ἔχουν ἀνάψει

Τὴ σκοτεινιά της γιὰ νὰ κορῦνη ἢ δυστυχιά
δὲ βρῖσκει μιὰ γωνίτσα τόση.
Μόνον ἢ εὐτυχία μπαίνει μέσα του
ἐνα καινούργιο φῶς νὰ δώση.

Π. ΑΣΠΡΟΡΙΤΗΣ

Κ Α Ρ Δ Ι Α

Πρωτὴ, ὀμίχλη, βαρχειμωνιά
κι' αὐτὴ λευκὴ σὰν ἀπὸ σάβανο
σὲ φόρεμα καλοκαιριοῦ
ἐστάθηκε σὲ μιὰ γωνιά.
Τὰ μάτια εἶνε δακρυσμένα...
Μάταια κυττάζει, μῆνείν ἀβοήθητη
και φεύγει ἀπελπισμένα...
Ἐπὸ τὸ κρυσταλλένιο τζάμι
βλέπω τὴν τραγικὴ ὄπτασία
και σὴν καρδιά μου ἀναψε φωτιά
ἢ σπῖθα ἀπὸ τὸ ἄσθεστο τὸ πῦρ
ἀτέλειωτης ἀγάπης.

ΚΟΥΛΑ

Καταραμένη ὥρα! Νάτην, φεύγει
ποῦ νὰ πηγαῖν;...
Μοῦπαν σ' ἕνα μεγάλο μαγαζί.
Περνοῦν οἱ λάτρεις ποῦ δὲν τοὺς γνωρίζει
και τοὺς κερῶ γλυκὸ κρασί
γελᾶ, δὲν ὑποπιεύεται, τὸ βράδν
στὸ δημόσιο χορὸ γυρίζει, γυρίζει,
ὄχι ἀπὸ θέλημα δικό της,
εἶνε δουλειὰ κι' αὐτὴ
νὰ θρῆγῃ τὰ μικρὰ παιδιὰ...
Ἐπὸ τῆς δυὸ εἰκόνες ποῦ κυττάζουνε

ἐρωτικά στὸ σπίτι της τὸ ταπεινὸ
— ἢ μάνα κι' ὁ πατέρας —
σὴν τότε εὐτυχία
δὲν ὑπομιαζόντουσαν μιὰ τέτοια συμφορὰ.

ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Σκίτσα λογίων. Ἐνα ἰταλικὸν περιοδικὸν εἶχε τὴν ἔμπνευσιν ν' ἀποταθῆ εἰς ἰταλοὺς συγγραφεῖς και μουσικοσυνθέτας — μεταξὺ τῶν τελευταίων ήτο και ὁ Ἑλληὴν συνθέτης κ. Σαμάρας — και νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῶν σκίτσα ζωγραφικῆς. Θὰ ήτο περίεργον νὰ φανῆ πῶς ἄνθρωποι μὴ σχετιζόμενοι με τὴν τέχνην τοῦ Ἄπελη θὰ εἶχαν τὴν ἰκανότητα νὰ σύρουν ὀλίγα; γραμμάς. Ἡ ὥραία αὐτὴ ἰδέα παρεκίνησε τὸν συντάκτην τῆς «Ἐφημερίδος» κ. Πύρρον Γιαννόπουλον νὰ ζητήσῃ ὁμοία σκίτσα ἀπὸ Ἑλληνας λογίους.

Μία πρωτογενῆς ζωγραφικὴ καθ' αὐτὸ παιδικὴ ἀνεφάνη ἀπὸ αὐτάς τὰς προσπάθειάς. Οὔτε ὁ γῶρος ἐπαρκεῖ, οὔτε ὁ χρόνος, διότι ἡ δημοσίευσιν ἐξηκολούθησε και μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ «Καλλιτέχνη» ὅπως δημοσιεύσωμεν ὅλα τὰ σταλέντα σκίτσα.

Μεταξὺ ἄλλων ὁ κ. Βώκος ἔστειλε τὸ ἐξῆς:

Προφανῶς πρόκειται περὶ συμβολικῆς παραστάσεως. Ἡ δὲ ἀφιέρωσις πρὸς τὸν διδάσκαλον εἶνε ἴσως δείγμα χαρᾶς διὰ τὴν ὄψιμον ἀνακάλυψιν τῆς ἰδιοφυίας.

Ο κ. Γ. Τσοκόπουλος με ὀλίγας γραμμάς ἀνεπαρέστησε τὸν Κον Θεοτόκην. Ἐπίκαιρος καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα προεκλογικὴ ἐνέργεια.

Ο κ. Στέφανος Μαρτζώκης έζωγράφισε ένα ξόανον.

Κατά τον κ. Γιαννόπουλον είνε ή ποιήσις όπως τήν κατάντησαν οί νέοι ποιηταί. Έάν τò πρᾶγμα δέν έχει ούτω καθ' ὅλην τήν έννοιαν, είνε πάντοτε τò ξόανον αὐτò αξιοθρήνητον.

Ο κ. Γιάννης Βλαχογιάννης έταξείδευσε πολὺ μακρὰν μέχρι Μαδρίτης διὰ νὰ εὕρη τò προτυπὸν του τὸν μεγάλον Βελάσκεζ έμπνευσθεὶς καὶ ἀπὸ πολὺ πλησίον, ἀπὸ τὸν ἀγαπητόν μας έπιμελητὴν τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης κ. Γ. Χατζόπουλον ὡς πρὸς τὸ γένειον τοῦ Βελάσκεζ.

Ο κ. Χατζόπουλος ἀπειλεῖ ν' ἀνταποδώσῃ τὰ ἴσα εἰς τὸν συγγραφέα τῶν «Προτυπῶν» καὶ νὰ στείλῃ εἰς ἡμᾶς τὸ σκίτσο του.

Ο κ. Πλάτων Ροδοκανάκης, ὁ συγγραφεὺς

τοῦ «De profundis» εἰς τὸ ὁποῖον ὄλαι αἱ μακρυσμέναί ἐποχαὶ καὶ οἱ ἱστορικοὶ ἥρωες ἀπεικονίζονται μετὴν ἐκλεκτοτέραν, τὴν αἰθριωτέραν γραμμὴν, ἀνήγαγε τὸ ζωγραφικόν του σύμβολον εἰς μακρυνούς αἰῶνας τῶν Φασαῶν μετὸ ἑναποτιθέμενον κίνιστρον τῶν δῶρων εὐλαβῶς παρὰ τὰ κράσπεδα τοῦ θρόνου τῆς κρατούσης μεγαλοφυίας.

Νὰ εἶνε ἄρα γε ὁ ἴδιος μετὸν δίκαιον φόρον θαυμασμοῦ τῶν ἀναγνωστῶν του;

Ο κ. Μελάς παρέστησε ἕνα ἀνδρείκελλον μετ' ἐνδύματα τοῦ τελευταίου συρμοῦ.

Νεοελληνική χαρακτηριστική παράστασις ὡς πρὸς τὸν ἐλλείποντα ἐγκέφαλον ἀπέναντι τὸσφ εὐθηνῆς ἐξωτερικεύσεως ἀνθρώπινου μεγαλείου.

Ἄλλ' ἴδε ὁ ἄνθρωπος!
Ο Σπανδωνῆς ρίπτει τὴν κραυγὴν, ἡ ὁποία ἔμελλε ν' ἀπασχολήσῃ τελευταῖον τὸν Νίτσε καὶ αὐτὸν ὡς ζωγράφον.

Μὰ τὴν ἀλήθειαν αὐτὸς εἶνε ὁ ἄνθρωπος, μία σκιά μετ' κωμικὰς γραμμάς. Καὶ ἂν ὁ Πραξιτέλης ἠδύνατο ν' ἀντιτάξῃ τὸν Ἑρμῆν του διὰ τὴν τελειότητα τοῦ δημιουργήματος, ὁ κ. Σπανδωνῆς εἶνε περισσότερον εἰς τὴν ἀλήθειαν μετὸ ὁμοίωμα αὐτὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀθλιότητος καὶ ἀσχημίας.

Ἐρασιστής.

Ἡ Αὐλὴ τῆς Βασιλίσσης Ἀμαλίας (Ἀπὸ τὰς πλαστικὰς εἰκόνας τοῦ Λυκείου τῶν Ἑλληνίδων).

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Ἰ. Α. Βρετοῦ. Ἡμερολόγιον Ἐγκυκλοπαιδικόν τοῦ 1912. Ἡ μία καλλιτέα ἀπὸ τὴν ἄλλην αἱ ἐκδόσεις τοῦ ἡμερολογίου αὐτοῦ, ὁ κάθε νέος τόμος τελειότερος ἀπὸ τὸν προηγούμενον. Τὸ Ἡμερολόγιον Βρετοῦ εἶνε μοναδικὸν ἐν Ἑλλάδι. Περιέχει ὕλην ἐπαγωγόν, ἀλλὰ καὶ χρησίμων συγχρόνως. Εἶνε μία εὐρυτάτη ἐγκυκλοπαιδικὴ ἐπιθεώρησις, ἡ ὁποία τίποτε δέν ἀφίνει ἀνερεύνητον. Ὅχι μόνον εὐχαρίστως ἀναγινώσκει κανεὶς τὸ «Ἡμερολόγιον» τοῦ κ. Βρετοῦ, ἀλλ' ἔγει ἐξ αὐτοῦ νὰ μάθῃ πολλά. Ἡ ἐκτύπωσις καλλιτεχνικὴ εἰς τὰ τυπογραφικὰ καταστήματα Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη, τὸ δὲ κείμενον κοσμοῦν ὠραιότατα εἰκόνας.

*

Ἀπὸ τὸ ἐν Μυτιλήνῃ ἐκδιδόμενον περιοδικόν «Χαραυγὴ» παραλαμβάνομεν τὸ ἐξῆς ὠραῖον ποίημα τοῦ κ. Χρ. Βαρλέντη.

ΑΝΘΟΣ ΚΑΙ ΠΟΥΛΙ

Τάνθακι ποῖναι στοῦ γκορεμοῦ τὴν ἀκρη φντρωμένο κάτω ἀπ' τοῦ ἀνέμου τὴν πνοή, σὺν κάτω ἀπὸ τὸ Χάρο

καὶ τὸ γλυκόλαλο πουλί τοῦ ἡμερον κάμπου ἢ χάρη, ἀνταμωμένα μιὰ στιγμὴ καὶ σὺν ἐρωτευμένα. Θάμα λογιάζει κι' ὄνειρο πουλί τὸν ἐρχομὸ σου τάνθακι ποῖναι στοῦ γκορεμοῦ τὴν ἀκρη φντρωμένο. Πουλάκι ποῦ τὴν ἄβισο τὸ μάτι σου δέν τρέμει, ἂν εἶναι παρασιράτημα, κατατρογμὸς ἂν εἶναι, ποῦ στήν ἐρμιά μου σ' ἔφεραν, εὐλογημένα νάνα. Κι' ἂν εἶναι ἀγάπη, ἀπ' τὴ χάρα θάμα πὼς ζῆ [τάνθακι.

Σὺν τὴν καρδοῦλα τοῦ πουλιοῦ τὸλότρεμο λουλούδι τὸλόγερο κεφάλι του νὰ ξεκουράσῃ θέλει πάνω στοῦ χροῦδι τοῦ φτεροῦ ποῖν εὐώδιασε κ' ἐκείνο καὶ στοῦ φτεροῦ τὸ σάλεμα καὶ στοῦ πουλιοῦ τὰ [χάδια ἃς εἶταν νὰ ξεψύγαγε τάνθακι εὐτυχιμένο.

Πουλάκι ξαναγύρισε μορεὶ νὰ ζήσω ἄκομα. Ὀμιένα, πρὶν νάρθῃ ὁ βοριάς παραμονεύει ἡ μπόρα. Πουλάκι γλήγορα νάρθῃς μὴν τύχη καὶ δὲ μέθογς.

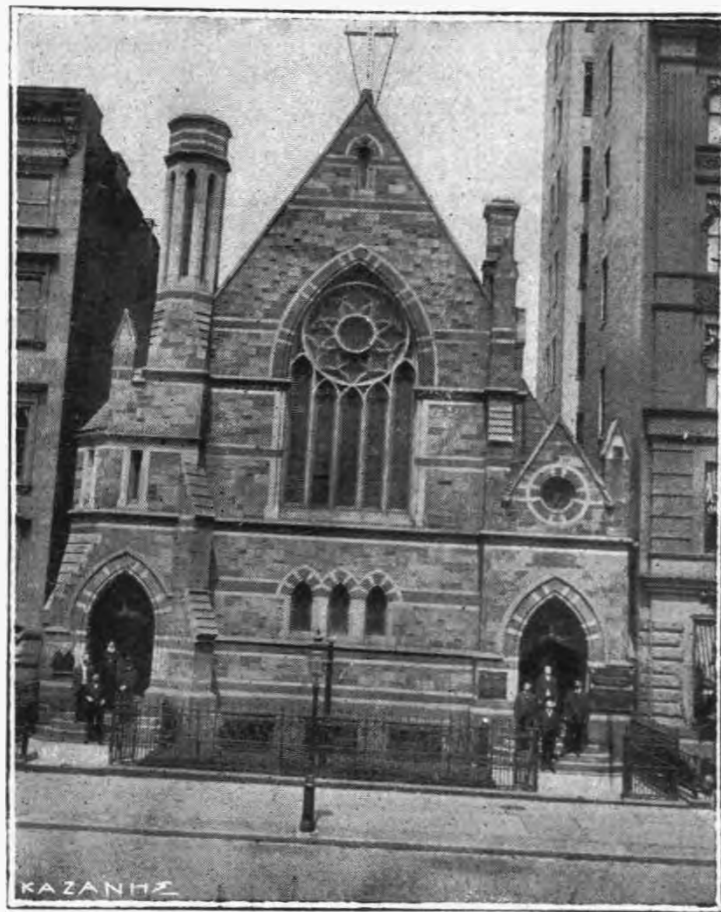
Ἀθήναι, 1911.

Χρ. Βαρλέντης.

ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ο Ἄνρὺ δὲ Ρενιέ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν.— Τὸν παρελθόντα μῆνα ἔγεινε μετ' ὅλην τὴν γνωστὴν ἐπιστημότητα ἢ δεξιότητα τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ, τοῦ ποιητοῦ Ἄνρὺ δὲ Ρενιέ, διαδεγομένου τὸν Μελγιὸρ δὲ Βογκέ. Ἡ συνεδρίασις ἤτο, γρά-

Ἡ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία.

φουν, συγκινητικὴ καὶ μελαγχολικὴ... Ὁ νεκρὸς, τοῦ ὁποῖου τὴν θέσιν ἤρθετο νὰ καταλάβῃ ὁ Ἀρνὸ δὲ Ρενιέ, ἐθαυμάζετο καὶ ἠγαπᾶτο παρ' ὧν. Ἡ εὐγενικὴ του φυσιογνωμία ἦτο ὡς ὁρατὴ ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῆς ὁμηγύρευς. Ὁ Ἀρνὸ δὲ Ρενιέ τὴν ἐσκιαγράφησε μὲ λόγους κομψοῦς καὶ ἐπιβλητικούς. Ἐπίσης ὠμίλησε περὶ τοῦ Ἑρεδιά: «... Δὲν θὰ εὑρετε ποσὼς παράδοξον, εἶπε, ὅτι ἡ πρώτη μου σκέψις ἀναζητεῖ ἐδῶ τὸν ποιητὴν διὰ τὸν ὅποιον ἠσθάνομην πάντοτε βαθὺν θαυματὸν καὶ υἱικὴν εὐγνωμοσύνην καὶ πρὸς τὸν ὅποιον ὑψοῦται σήμερον ἡ τρυφερώτερα τῶν ἀναμνήσεών μου. Ὁ Ἑρεδιά ὑπῆρξε δι' ἐμὲ ὁδηγὸς καὶ πρότυπον. Ὅχι ἐπὶ μακρὰ δυστυχῶς ἔτη, μὲ ἐτίμησε διὰ τῆς φιλίας του καὶ τῶν συμβουλῶν του. Ἐπραξε κατὰ περισσότερον τούτου καὶ τοῦ ὀφείλω τὸ ὠραιότερον καὶ πολυτιμότερον δῶρον τοῦ προορισμοῦ μου. Θὰ ἦτο εὐτυχὴς νὰ μὲ εἰσαγάγῃ ἐδῶ ἐν μέσῳ ὑμῶν. Ἐξεπληρώσατε τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ ἐκπληροῦντες αὐτὴν ἐτίσατε τὴν μνήμην του».

Μετὰ τὸ ἐγκώμιον αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ τῶν «Τροπαίων» ὁ Ἀρνὸ δὲ Ρενιέ ὠμίλησε περὶ τοῦ προκατόγου του τοῦ Μελγιὸρ δὲ Βογκέ. Ἡ ἀπάντησις τοῦ κόμητος Ἀλβέρτου δὲ Μὲν πρὸς τὸν νέον ἀκαδημαχὸν ὑπῆρξε τιμητικὴ διὰ τὸ ταλαντὸν τοῦ ποιητοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπιφυλακτικὴ

συγγρόνως ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸν σκοπὸν τῶν βιβλίων του. Ἀνεπιφυλάκτως ἐπήνεσε τὸ ἄτομον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Μελγιὸρ δὲ Βογκέ. Ἐξῆρε τὸν ἰδανισμόν του, τὸ θάρρος, τὸν ἐνθουσιασμόν, τὰς θυσίας του καὶ τὴν πίστιν.

ΝΕΩΤΕΡΑ ΤΕΧΝΗ

Ἦνεται στὸ Παρίσι ἐκθεσις τῶν ἔργων τοῦ ἐπανεληθόντος ἐκ καλλιτεχνικοῦ εἰς Ἰταλίαν ταξειδίου τοῦ ζωγράφου Πέτρου Λαπράντ.

Ἐκτὸς τῶν διαφόρων ἀκουαρελλῶν, διακοσμητικῶν καὶ ἐλαφρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ὁποίας βλέπει κανεὶς ὅτι ὁ καλλιτέχνης ἀνεζήτητε ἀνοικτοὺς ὀρίζοντας καὶ ἀρχιτεκτονικὰς ἐκφραστικὰς, θαυμάζει κανεὶς ἕνα ἄγαλμα, γεμᾶτο ζωὴ ὠγρὴ καὶ ὄνειροπόλησι, ποῦ τοῦ ἐνέπνευσε ἡ Πομπηία.

Ἡ ἐκθεσις τοῦ ζωγράφου Μιχαὴλ Λέβυ εἶνε γεμάτη ἀπὸ εἰκόνας ποῦ τοῦ ἐνέπνευσαν ἡ Βρετάνη, ἡ Νορμανδία καὶ τὸ Παρίσι, καὶ τὰς ὁποίας ἔχει πολὺ ἐκφραστικὰ ἀποδώσει.

Ὁ Μαυρίκιος Ταχοά, νέος ζωγράφος, ἐκθέτει ἐπίσης μίαν σειρὰν ἔργων τοῦ ποῦ παριστάνουν τὴν ἀριστοκρατικὴν ζωὴν, κινήγια καὶ ζῶα πολυτελείας. Ἡ προσπάθειά του ἦτο ν' ἀποδώσῃ τὴν σιλουέτταν καὶ τὸν οὐσιώδη χαρακτῆρα.

Ἡ δεσποινὴς Παυλίνα Ἀντούρ, εἰς τὴν ἐκθεσιν «Πετί», ἔδωσε ἔργα διακοσμητικὰ διακρινόμενα διὰ τὴν εὐγένειαν τῶν γραμμῶν καὶ τὴν διακριτικὴν ἁρμονίαν τῶν χρωμάτων.

Τὸ νέον βιβλίον τοῦ Γεωργίου Ἑεκούντ ἐπὶ τῶν Βέλγων ζωγράφων τῶν ζῶων ἀναλύει μεταξὺ ἄλλων τὸ ἔργον δύο σπουδαίων ζωγράφων τοῦ Jan Stobbaerts καὶ τοῦ Alfred Verwée, τῶν ὁποίων αἱ εἰκόνας βροσχῆς ζῶων ληφθεῖσαι ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Ἑσκά τῆς Φλάνδρας εἶνε ὀνομασταί.

Η ΖΩΗ

Μία πεντηκονταετής.—Ἐν Λειψία ἐώρτασε τὴν πεντηκονταετηρίδα του ὁ Βιομηχανικὸς Οἶκος Chr. Mansfeld γνωστὸς καὶ παρ' ἡμῶν ὡς προμηθεύσας πλεῖστα μηχανήματα ἰδίως βιβλιοδετικῆς ἐν Ἑλλάδι. Εἰς πανηγυρικὸν τεῦχος καλλιτεχνικώτατον, ἐκδοθὲν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, φαίνεται ἡ τεραστία πρόοδος, τὴν ὁποίαν λαμβάνουν τὰ καλῶς διοικούμενα βιομηχανικὰ ἐργοστάσια ἐν Γερμανίᾳ.

Ὁ οἶκος Mansfeld ἰδρύθη τὴν 1 Ὀκτωβρίου 1861 μὲ προσωπικὸν ἀποτελούμενον ἀπὸ

2-3 ἐργάτας καὶ τὸν ἰδρυτὴν αὐτοῦ Christian Mansfeld, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ διευθυντὴς καὶ ἐργάτης αὐτὸς ὁ ἴδιος. Οὗτος ἦτο ὁ πρῶτος κατασκευάσας ραπτικὴν μηχανὴν δι' ὑποδηματοποιούς ἐν Γερμανίᾳ καὶ μετὰ 25 ἔτη κατὰ τὴν εορτὴν τῆς 25ετηρίδος του συνεπλήρου τὴν 25ῃν χιλιάδα τοιούτων μηχανῶν.

Σήμερον τὸ ἐργοστάσιον διευθυνόμενον ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Gustav Mansfeld καὶ Hugo Mansfeld ἔχει 700 ἐργάτας ἐργαζομένους εἰς 523 μηχανήματα καὶ παράγει περὶ τὰς 6.300 διαφόρους μηχανὰς κατ' ἔτος, ραπτικὰς διαφόρων εἰδῶν, κινήτηριον δυνάμεως, λιθογραφικὰς, χαρτοτεχνικὰς τέχνης κλπ. Ἀπολαμβάνουν δὲ τὰ μηχανήματα του παγκοσμίου φήμης διὰ τὴν τελειότητα καὶ στερεότητά των. Ἐν Ἑλλάδι τὸ Κατάστημα Mansfeld ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τῶν κ. κ. Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη διευθυντῶν τοῦ Τυπογραφείου «Ἐστία».

Ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ τεύχους, τὸ ὅποιον ἐξέδωκεν ὁ οἶκος Chr. Mansfeld παραλαμβάνομεν τὴν πλάκα, τὴν ὁποίαν οἱ ἐργάται τοῦ μεγίστου τούτου ἐργοστασίου προσέφερον ὡς ἀνάμνησιν εἰς τοὺς διευθυντὰς τῶν ἀδελφῶν Γουσταῦν καὶ Οὐγον Μάνσφελδ. Ἡ πλάξ αὕτη ἔχει ἐν ἀναγλύφῳ τὰς προτομὰς τοῦ ἰδρυτοῦ καὶ τῶν υἱῶν του εἶνε ὡς βλέπει ὁ ἀναγνωστὴς μία πολὺ ἐπιτυχὴς καλλιτεχνικὴ σύνθεσις.

Μία φοβερὰ κατηγορία. Ὁ Τουρπὶν ὁ ἐφευρέτης τῆς μελανίτιδος ἐκέρδισε τὴν ἐναντίον τοῦ Κράτους δίχην του. Τὰ γαλλικὰ δικαστήρια τοῦ ἐπέδωκαν ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων ἀποζημίωσιν.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ διάσημος αὐτὸς ἐφευρέτης εἶχε καταδικασθῆ εἰς εἰρκτὴν μαζὴν μὲ ἕνα κάποιον Τριπένο, κατηγορηθεὶς, ὅτι ἐπώλησε εἰς ξένους «μυστικὰ τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης». Διεμαρτυρήθη πάντοτε ἐναντίον αὐτῆς τῆς κατηγορίας, ἀλλ' ἡ ἐγκάθειρξις του ὑπῆρξε μακρὰ. Τὸν ἐνέκλεισαν εἰς τὰς κοινὰς φυλάκας, μεταχειρισθέντες αὐτὸν ὡς κοινὸν ἐγκληματίαν. Τοῦ ἀφῆρσαν τὰ ἐνδύματά του καὶ τὸν ἐντυσαν μὲ τὸ ἐνδυμα τοῦ καταδίκου, τοῦ ἐκούρεψαν σύρριζα τὰ μαλλιά καὶ τοῦ ἐξύρισαν τὸ μoustache. Ἡ δοκιμασία ἦτο τρομερά, ἀλλ' ὁ Τουρπὶν δὲν ἔλασε τὴν ἀταραξίαν του. Μόνον, ὅταν τοῦ ἀνηγγέλθη, ὅτι ἡ κατάδικη του ἐπέφερε καὶ τὴν διαγραφὴν του ἀπὸ τὸ τάγμα τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, ἠσθάνθη

Ἡ τιμητικὴ πλάξ τοῦ οἴκου Μάνσφελδ

ἀπαρηγόρητον θλίψιν. Καὶ ἔπρεπε νὰ περιμένη εἴκοσι ἔτη ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς διὰ νὰ τοῦ ἀποδοθῇ δικαιοσύνη.

Ὁ Ἀμερικανὸς ἑκατομμυριούχος Μόργκαν. Ὁ κ. Πίρπον Μόργκαν, ὁ ἐπικαλούμενος βασιλεὺς τοῦ γάλυθος, εὐρίσκεται εἰς τὸ Παρίσι, καὶ αἱ παρισινὰ ἐφημερίδες ἀφιερώνουν δι' αὐτὸν εἰδικὰ ἄρθρα, γεμάτα ἀπὸ περιεργότατα ἀνέκδοτα περὶ τῆς ζωῆς του. Ἴδου αἴφνης τι καταβροχθίζει εἰς τὰ γεύματά του ὁ πάμπλουτος αὐτὸς Ἀμερικανός, ὁ αὐτοκράτωρ τῶν «τροάστ». Τὸ πρῶτ' ἕνα μεγάλο πεπόνι μὲ ζάχαρι ἢ δύο μικρὰ (τὰ πεπόνια αὐτὰ τοῦ τὰ στέλνουν κάθε χρόνον ἀπὸ τὴν Φλωρίδα), τέσσερα αὐγά βραστά ἢ τηγανιτά, ἕνα κομμάτι ζαμπὸν ἐλαφρὰ ψημένο στὴ σχάρα, κρέας ψητὸ κρύο, λίγο ψάρι, τρία φλυτζάνια καφέ χωρὶς γάλα μὲ πολλὰς φέτες ψημένα ψωμιά. Τὸ μεσημέρι στὴ μία, ὀρεκτικὰ ἀπὸ ντομάτες ξαναφρεσκαρισμένες στὸν πάγο, ἀπὸ σέλινο, ρεπανάκια καὶ κρεμμυδάκια, ροσπίφ κρύο μὲ σαλάτα πατάτες, τυρὶ ροκφόρ καὶ καφέ. Στὸ πρόγευμά του αὐτὸ ὁ Μόργκαν πίνει μόνον κρασί τοῦ Ρήνου. Στὰς πέντε τὸ ἀπόγευμα τρῶγει μερικὰ σάντουιτς παρσκευασμένα μὲ γλωσσα ψητὴ ἢ μὲ μυαλά καὶ πίνει καὶ δύο ποτήρια κόκκινον οὐγγαρῆζικο κρασί. Τέλος εἰς τὰς ὀκτῶ τὸ βράδυ ὁ γαργαντούας αὐτὸς γευματίζει μὲ μίαν τούζινα στρεΐδια, μὲ ἕνα ζουμί, μὲ ψάρι, συνήθως σολωμό, μὲ μιά φτερούγα φασιανοῦ ἢ καπονοῦ, μὲ ψητὸ μοσχαράκι, μὲ κυνήγι, μὲ ἀστακὸ καὶ ὡς ἐπιδόρπια τυρὶ, φρούτο καὶ καφέ. Τὸ γεῦμα συνοδεύεται ἀπὸ τὰ πλέον ὀνομασταῖα κρασιά. Γιὰ νὰ γωνεύσῃ εὐχαρίστως, καπνίζει τὴν ἡμέραν πέντε ἢ ὀκτῶ πούρα εἰδικῶς γι' αὐτὸν κατασκευασμένα μὲ τὸν καλλίτερον καπνὸν τῆς

Ἄβανας. Τὸ κάθε ἓνα στοιχίζει εἴκοσι πέντε φράγκα.

— «Γιὰ νὰ ζῆς εὐτυχῆς». Μία ὥραία φάρσα ὑπὸ τὸν τίτλον αὐτὸν τῶν κ. κ. Ἰὼ Μιράνδ και Ἄνδρῆ Ριβοῦαρ παρεστάθη τὸν παρελθόντα μῆνα εἰς τὸ θέατρον «Ἀναγέννησις», εἰς τὸ Παρίσι. Γνωρίζετε τί πρέπει νὰ κάνετε κατὰ τὴν κωμωδίαν αὐτὴν γιὰ νὰ ζήσετε εὐτυχῆς; Πρέπει ν' ἀποθάνετε. . . Καὶ ἰδοὺ πῶς. Ὁ ἤρωας ζωγράφος Μοκλαῖρ εἶνε ἄτυχος. Τὸ τάλαντόν του ὡς τοπιογράφου παραγνωρίζεται. Αἱ εἰκόνες του πωλοῦνται εἰς ἐλεεινὰς τιμὰς. Ἀπηλπισμένοι ἀπὸ τὴν ἀδικίαν, ἐπὶ πλέον ἀπὸ τὰς μομφὰς και τὴν γρίνια τῆς συζύγου του Νοεμῆς, λαμβάνει τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν κοιλάδα αὐτὴν τοῦ κλαυθμῶνος. Μετ' ὀλίγον γίνεται γνωστόν, ὅτι ἐπνίγηκε εἰς τὸν Σηκουάναν. Ὁ ἔμπορος τῶν εἰκόνων Χιμαίνης, κάτοχος τῶν ἔργων τοῦ ζωγράφου, ὀργανίζει ἀμέσως μίαν θορυβώδη ρεκλάμαν. Αἱ ἐφημερίδες γράφουν ἐγκώμια περὶ τοῦ δυστυχῆ καλλιτέχνου, δημοσιεύουν τὴν εἰκόνα του, τὸν ἀποκαλοῦν μεγαλοφυΐαν. Καὶ ἰδοὺ ὁ Μοκλαῖρ ἔνδοξος. Ἄλλ' ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι δὲν εἶχεν αὐτοκτονήσει. Τὸ πτώμα τοῦ ἀνέστυραν ἀπὸ τὸν Σηκουάναν δὲν ἦτο ἰδικόν του. Αὐτὸς ζῆ και incognito μάλιστα τρέχει εἰς τὸ σπίτι του, ὅπου παρίσταται εἰς τὴν κηδεῖαν του, κηδεῖαν μεγαλοπρεπῆ και ἐπίσημον μὲ λόγους ἐγκωμιαστικούς και μὲ τὴν παρουσίαν ἑνὸς ἀκαδημαϊκοῦ. Ὁ καλλιτέχνης βλέπει ὅλα αὐτὰ τὸσον εὐχαριστημένος, ὅτι ἀπέθανε, ὥστε δὲν συναινεῖ πλέον νὰ ζήσῃ. Μανθάνει ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ ἀνυπόφορος Νοεμῆ του ἦτο ἄπιστος και ἡ ἀποκάλυψις αὐτῆ τοῦ καθιστᾷ προσφιλέστερον ἀκόμη τὸ ἰνκόγνιτό του. Καταφεύγει εἰς τὴν ἐξοχὴν μὲ μίαν θελκτικὴν νέαν τὴν Μαγδαληνήν, τὴν ὅποιαν νυμφεύεται ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Σίμφον, ὡς Ἀμερικανὸς πολίτης. Ἐκ τοῦ βήθους τοῦ καταφυγίου του, βλέπει τὴν φήμην του αὐξανομένην. Ὁμιλοῦν διαρκῶς περὶ αὐτοῦ, τὸν περιβάλλουν μὲ τὸν Μιλλῆ και τὸν Κορό. Οἱ ἔχοντες συλλογὰς διαμψισθητοῦν τὰ ἔργα του εἰς ὑπερόγκους τιμὰς. Ἀναπνέει τὸ θυμιάμα τῆς μετὰ θάνατον αὐτῆς δόξης. Ἐν τούτοις ἐξακολουθεῖ ἐργαζόμενος εἰς τὴν ἀφανείαν και ἀδόξης. Τοῦ ἔργεται ἡ ἀτυχῆς ἰδέα νὰ προσπαθῆσῃ νὰ πωλήσῃ τὰ τελευταῖα του ἔργα ὡς ἔργα τοῦ ἀποθανόντος ἑαυτοῦ του. Ἄλλ' οἱ ἀμαθεῖς πραγματογνώμονες τὰ ἀνακηρύσσουν πλαστά. Καὶ ὁ νεκρὸς κλείει τὸν δρόμον εἰς τὸν ζῶντα!

Ἡ φάρσα αὐτῆ, ἡ ὅποια ἔχει τὴν πρώτην πράξιν ὀλίγον βραδείαν, τὴν τρίτην ὀλίγον κενήν, εἰς τὴν δευτέραν ἐκρήγνυται ὡς ὥραϊον πυροτέχνημα. Καὶ οἱ Παρισινοὶ γελοῦν κάθε βράδου ἐν μεγάλῃ συρροῇ.

** Ἀπεβίωσε ὁ ἐπίτιμος καθηγητῆς τῆς

Φυσικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Τιμολέων Ἀργυρόπουλος. Εἶχεν ἐργασθῆ δι' ἀξιοσημειώτων πρωτοτύπων ἐρευνῶν εἰς τὸν κλάδον του.

** Δραστηρίως και μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν προετοιμάζονται οἱ ζωγράφοί μας διὰ τὴν εἰς τὸ Ζάππειον ἐκθεσίαν τῶν τὸν προσεγγὴ Μάρτιον.

** Ἀφίγηθη εἰς Ἀθήνας και ἔδωκε συναυλίαν ὁ γνωστὸς δεξιότηνης τοῦ βιολίου Φλόριζελ.

** Ἀνεχώρησεν εἰς Παρισίους, ἀφοῦ διέμεινεν ἐπὶ ἓνα μῆνα μεταξύ μας ὁ καλλιτέχνης κ. Δημητριάδης, γλύπτῃς διεθνοῦς πλέον φήμης.

** Διωρίσθη καθηγητῆς τῆς γλυπτικῆς εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν και εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ παραιτηθέντος κ. Μπονάου, ὁ γλύπτῃς κ. Θωμᾶς Θωμόπουλος.

** Ὁ ζωγράφος κ. Χατζῆς ἐτοιμάζει ἰδίαν ἐκθεσίαν ἔργων του εἰς τὸ Ζάππειον Μέγαρον.

** Τὴν ἐκδοσιν ὄλων τῶν δημοσιευμένων ἔργων τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη ἀνέλαβεν ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Γεωργίου Φέξη.

** Ἐπίσης ὁ κ. Γ. Φέξης θὰ ἐκδώσῃ και τὰ εὐρεθέντα μετὰ θάνατον διηγήματα τοῦ Παπαδιαμάντη ἀφοῦ δημοσιευθοῦν πρῶτον ταῦτα εἰς τὸν «Καλλιτέχνην».

** Ἡ οἰκογένεια τοῦ μεταστάντος τὰ ἀπέστειλε εἰς τὸν διαπρεπῆ συνεργάτην μας κ. Γιάννην Βλαχογιάννην, ὁ ὅποιος μᾶς ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ ἐκλέξῃ τὸν «Καλλιτέχνην» διὰ τὴν πρώτην δημοσίευσίν των.

** Εἰς τὸ προσεγγὲς τεῦχος θὰ δημοσιεύσωμεν τὸ πρῶτον ἀνεκδοτὸν διήγημα τοῦ Παπαδιαμάντη φέρον τὸν τίτλον «Νύφη δημορχίνα.»

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

** Ἀγγέλλεται ἡ προσεγγὴς ἐκδοσις τῶν περιφημῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος Ἰνναρχος και Ἀντιρασταί, κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Ἐρμ. Ραῖση.

** Ἀργύρη Ἐφταλιώτη: Νησιώτικες ἱστορίες. Ἀθήναι. Λογοτεχνικὴ Βιβλιοθήκη Γεωργίου Φέξη.

** Σαῖξσπηρ: Ἀντώνιος και Κλεοπάτρα, τραγωδία εἰς πράξεις 5, μετάφρασις ὑπὸ Μιγάλη Ν. Δαμιράλη, Ἀθήναι. Λογοτεχνικὴ Βιβλιοθήκη Γεωργίου Φέξη.

** Ἀθανασίου Χ. Μπούτουρα Δ. Φ. Στοιχειώδης θεωρία περὶ τῶν φιλολογικῶν μας τάσεων. Ἀθήναι.

** Louis Jacolliot: Περιήγησις εἰς τὴν γῶραν τῆς ἐλευθερίας. Ἡ κοινοτικὴ ζωὴ εἰς τὰς ἠνωμένας Πολιτείας, μετάφρασις Ἀνδρέου Π. Φαρμακοπούλου, Ἀθήναι. Ἐκδότης Ἰωάννης Δ. Κολλάρος.

Λευθωντῆς τοῦ «Καλλιτέχνου»: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

Ἀθήναι, Τυπ. «Ἐστία» Μάινοερ και Καργαδούρη—8781

Ο «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ»,

δημοσιεύει εἰς τὸ ἑρροσεχὲς τεῦχος τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἀνεκδοτὸν διήγημα τοῦ ἀειμνήστου διηγηματογράφου

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΥΠΟ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟΝ

ΝΥΦΗ ΔΗΜΑΡΧΙΝΑ

Τὸ διήγημα αὐτὸ εἶνε ἐκ σειρᾶς ἀνεκδότων διηγημάτων, τὰ ὅσοια κατέλιπεν ὁ συγγραφεὺς, ἀσέστειγε δὲ ἡ οἰκογένειά του ἑρρὸς τὸν διαωρεωῆ συνεργάτην μας κ. Γιάννην Βλαχογιάννην, εὐαρεστυθέντα νὰ ἑροτιμήσῃ τὸν «Καλλιτέχνην», διὰ τὴν ἑρώτην δημοσίευσίν των, τῆς β' ἐκδόσεως ὁμοῦ μετὰ τῶν ἠδὴ ἐκδομένων ἔργων τοῦ Παπαδιαμάντη ἀγορασθεῖσης ἑωρὰ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Γεωργίου Φέξη.

Η ΦΙΛΟΚΑΛΟΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΡΓΟΧΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΡΜΩΝ

ΔΙΑΤΡΕΧΕΙ

ΤΟ ΚΕ' ΕΤΟΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

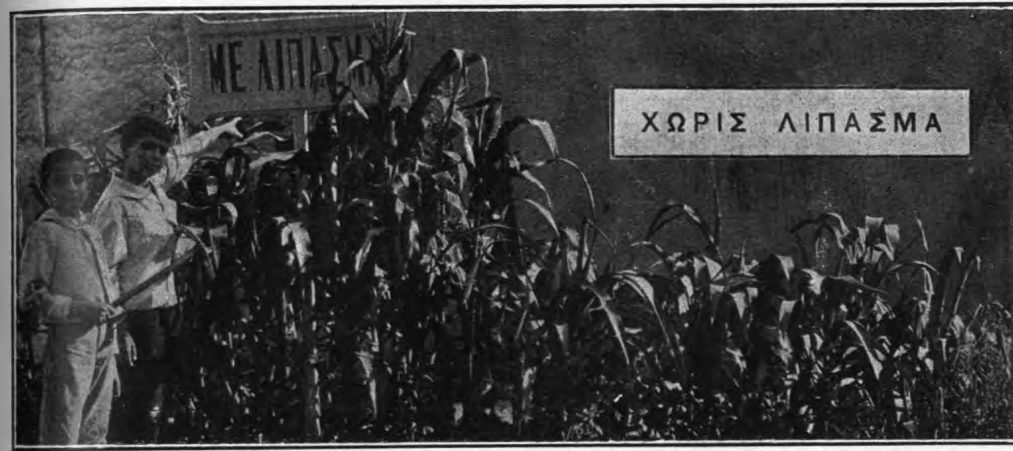
ΕΙΣ ΔΕΚΑΚΙΣΧΙΔΙΑΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Το αρχαιότερον, τὸ ὠραιότερον, τὸ καλλιτεχνικώτερον, τὸ χρησιμώτερον, τὸ πλουσιώτερον, τὸ πρακτικώτερον **ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ**, τὸ μοναδικὸν καὶ πανελλήνιον γυναικεῖον περιοδικὸν **ΕΡΓΟΧΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΡΜΩΝ**, ὁ τελειότερος καὶ μεθοδικώτερος **ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ** καὶ **ΦΙΛΟΚΑΛΙΑΣ**, ἡ ἀσφαλεστέρα μέθοδος διδασκαλίας παντὸς εἴδους **ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΚΗΣ**, ὅλων τῶν νέου ρυθμοῦ καὶ συρμοῦ **ΕΡΓΟΧΕΙΡΩΝ**, τὸ πλουσιώτερον εἰκονογραφημένον **ΔΕΥΚΩΜΑ**, τῶν ἐκάστοτε **ΣΥΡΜΩΝ** τῆς ἐποχῆς,

τὸ θερμότερον καὶ διδακτικώτερον **ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ** διὰ **ΚΥΡΙΑΣ, ΔΕΣΠΟΙΝΙΑΣ** καὶ **ΚΟΡΑΣΙΑΣ**, ἡ μόνη καὶ πραγματικὴ **ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ** ἢ παρακολουθοῦσα καὶ ἐξετάζουσα ὅλα τὰ γυναικεῖα ζητήματα, ὁ μόνος τέλος πάντων ἀπαραίτητος **ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ** πάσης οἰκοκυρᾶς, πάσης μητρὸς, πάσης γυναικὸς, πάσης κόρης, — τὸ καταλλήλοτερον δὲ συμπλήρωμα τῆς μορφώσεως πάσης **ΜΑΘΗΤΡΙΑΣ**, ἀλλὰ καὶ ὁ πολυτιμότερος ὁδηγὸς πάσης **ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΗΣ** εἴνε ἡ **ΦΙΛΟΚΑΛΟΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗ**.

Ἐκδίδεται τακτικώτατα ἀπὸ **ΕΙΚΟΣΙ ΚΑΙ ΤΕΣΣΑΡΩΝ** ἐτῶν, καὶ ἐδίδαξεν, ὠδήγησεν, ἐμόρφωσεν, ἐψυχαγώγησεν, ὑπηρετήσας **ΓΕΝΕΑΣ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥΣ** ἑλληνίδων. Τὸ ὠραιότερον καὶ χρησιμώτερον δῶρον ὅπερ δύναται τις νὰ κάμῃ εἰς μίαν οἰκοδόσποιαν ἢ μίαν κόρην εἶνε ἡ τὴν ἐγγράφη εἰς τὴν **ΦΙΛΟΚΑΛΩΝ ΠΗΝΕΛΟΠΗΝ**, ἡ «Φιλόκαλος Πηνελόπη» κυκλοφορεῖ εἰς δεκαεξήκοντα περίπου ἑλληνικά σπιτία ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου, δίδει δὲ κατὰ μῆνα μὲν **ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΑ ΦΥΛΛΑ** κατὰ μέτρα εἰκόνας συρμῶν σχεδίων παντὸς εἴδους ἐργοχειρῶν, ὀνοματοσήμων καὶ συμπλεγμάτων διὰ κέντημα, κλπ. κλπ. ἐπὶ πλέον δὲ ὕλης ἐκλεκτῆς καὶ ποικίλης, — πολλάκις δὲ τοῦ ἐτους **ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΠΟΛΥΧΡΩΜΟΥΣ ΠΙΝΑΚΑΣ** σχεδίων ὠραιωτάτων διὰ κέντημα μαρκοβελονίας — καὶ εἰς ἐπιμέτρον, κατ' ἔτος, ἐν ὠραιότατον εἰκονογραφημένον καὶ λαχειοφόρον **ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ**.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ 2.000.000

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. — Ὀδὸς Σταδίου 33.

Τὰ χημικὰ λιπάσματα αὐξάνουν εἰς 30% καλλιέργειας τὴν ἀπόδοσιν τοῦ σίτου, τῆς ἐλαίας, τῆς ἀμυγέλου, τοῦ καυνοῦ κ.τ.λ. συνήδως κατὰ 50%.

Εἰς ωοτιτικὰς καλλιέργειας ἐσωερικοειδῆ, λαχανικὰ κ.τ.λ. σολλάκις διαχρασιάζουν τὴν ἐσοδεῖαν.

Εἰς τομάταν, μωστοάνια κ.τ.λ. ἐπιταχύνουν τὴν ὠρίμανσιν κατὰ 15 ἡμέρας. Εἰς καυνοφόρα ἐπιταχύνουν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐκτὸς σωροείων φυτῶν κατὰ 15 ἡμέρας.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΣ

Ἐπὶ ἐκάστου σάκκου γράφεται ἐγγυημένη περιεκτικότης καὶ ὁ τρόπος τῆς χρήσεως.

**ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΕΛΑΣΤΙΚΟΥΨΑΝΤΟΙ**
ΕΠΙ ΜΕΤΡΩ.

**ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ
ΟΙΚΟΣ ΥΓΙΕΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ**

Δ. ΠΡΟΜΠΟΝΑ
ΚΗΛΕΠΙΔΕΣΜΟΙ

ΙΣΤΟΥ ΣΗΜΕΡΩΝ
Η ΕΣΤΗΡΙΑ

ΤΩΝ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ
ΕΚ ΚΗΛΗΣ

**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΣ
ΟΙ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΙ
ΤΗΣ ΥΦΗΛΙΟΥ**

ΕΛΑΣΤΙΚΩΝ ΚΗΛΕΠΙΔΕΣΜΩΝ ΠΡΟΜΠΟΝΑ
ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 5 Δ. ΣΤΡΑΤΗΣ

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Τόκοι καταθέσεων προς 4 1/4 %

εις πρώτην ζήτησιν

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΑΞΕΙΔΙΩΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΙ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ

ΑΔΕΛΦΟΙ ΓΚΙΟΛΜΑΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ.— Πλατεία Συντάγματος.

Παγκόσμια εισιτήρια διά ταξείδια ανά την υφήλιον. — Δίδονται πληροφορίες και καθορίζονται σχέδια ταξιδίων δι' όλην την Εύρωπην. *Απαλλάσσεται ό ταξιδιώτης παντός περιττού κόπου και έξόδου.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Α. Γ. ΧΑΤΖΗΛΟΥΚΑ

LIVRES D' OCCASION

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1889

ΑΘΗΝΑΙ.— Οδός Σταδίου 34

*Ολα σας τὰ βιβλία, επιστημονικά και μή, θὰ εὗρητε καινούργη και μεταχειρισμένα εὐθηνά. Κατάλογος ἀποστέλλεται δωρεάν. *Αγοράζονται βιβλία και βιβλιοθήκαι.

ΔΡΑΓΩΝΑΣ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΚΑΠΕΛΛΑ

ΑΘΗΝΑΙ— ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

Η ΚΑΘΕ ΜΙΑ ΚΥΡΙΑ ΗΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΗ ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ

ΦΥΣΙΓΓΙΑ ΑΡΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΧΗΜΙΚΟΥ ΚΟΣΜΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Α. ΣΑΚΑΛΗ

ΑΘΗΝΑΙ.— ΟΔΟΣ ΑΛΚΑΜΕΝΟΥΣ 36.— ΑΘΗΝΑΙ

Διαλύετε τὸ περιεχόμενον ἐκάστου φυσιγγίου εις 1/2—3/4 λίτρας καθαροῦ οἴνου πνεύματος, προσθέτετε 1/2 λίτρον ὕδατος και ἔχετε τὴν κολώνιαν σας, τὸ ἀντιπιτυριώδες σας και παντὸς εἶδους ἀρώματα violette, reseda, muguet, Akakia, rose κτλ.

Μὲ 2 μόνον δρ. ἔχετε μίαν ὀκτὸν κολώνιαν. Δι' ὅλα τὰ εἶδη τιμαὶ ἀνελιδεκτοὶ συναγωγισμοῦ. Πληροφορίαι και τιμοκατάλογοι διὰ τὴν χονδρικήν πώλησιν παρὰ τῷ κ. Α. Σακαλή.

ΚΩΝΣΤ. ΚΑΡΟΥΣΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΑΡΙΣΤΟΥΧΟΣ ΔΙΔΑΚΤΩΡ

*Ὁραι Γραφείον: Ἄπὸ 9-11 π. μ. 2-4 μ. μ. και 6-7 τὸ ἑσπέρας.

Τὰς Κυριακὰς 9-12 π. μ.

212 Second Ave., μεταξὺ 12ης και 13ης ὁδοῦ, New York.

Τηλέφωνον 4802 Orchard.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ

ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ

ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ

*Υφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου.

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ

διὰ θεραπείας και ἐγχειρίσεις ὄλων τῶν ὀφθαλμικῶν νοσημάτων.

ΑΘΗΝΑΙ.— ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 20

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Καταθέσεις εις τραπεζικά γραμμάτια.

Τροποποιηθείσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εις τραπεζικά γραμμάτια νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὄψει ἢ ἐπὶ προθεσμίᾳ, δηλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρὰ τε τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι και τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτοῖς καταθέσεις εις τραπεζικά γραμμάτια ἀποδοτέας ἐν ὄψει ἢ ἐν ὀρισμένη προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ:

1 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὄψει ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ δρ. 10,000, πέρα τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου ὀριζομένου εις 1 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος μέχρι 50,00 δραχμῶν πέρα δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εις 1/2 τοῖς 0/0. Αἱ καταθέσεις αὐταὶ γίνονται δεκταὶ και εις ἀνοικτὸν λογαριασμὸν παραδιδόμενου τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίου λογαριασμοῦ και βιβλιαρίου ἐπιταγῶν. — 2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ 2 μῆνας τοῦλάχιστον. — 2 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ 2 μῆνας τοῦλάχιστον. — 3 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ 3 μῆνας τοῦλάχιστον. — 3 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ 4 μῆνας τοῦλάχιστον. — 4 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ 5 μῆνας τοῦλάχιστον ὡς και διὰ τὰς πέρα τῶν πέντε ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς.

Καταθέσεις εις χρυσόν.

Δέχεται ἔτι ἐντόκους καταθέσεις εις χρυσόν, ἤτοι εις φράγκα και λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὀρισμένη προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ:

1 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν τοῦλάχιστον	1 ἔτους
2 " " " " " " " " " " " "	2 ἐτῶν
2 1/2 " " " " " " " " " " " "	4 ἐτῶν
3 " " " " " " " " " " " "	5 ἐτῶν
4 " " " " " " " " " " " "	

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον και οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται παρὰ τῷ Κεντρικῷ καταστήματι και τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς εις τὸ αὐτὸ νόμισμα εις ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

Μεταχειρίζεσθε τὸν

ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΑΣ ΦΩΤΙΣΜΟΝ

δι' οἴνοπνεύματος ἐκ σταφίδος εἶναι

Ο ΔΙΑΥΓΕΣΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΤΕΡΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΑΜΙΑΝΤΩΝ

ΖΗΤΕΙΤΕ ΠΑΝΤΟΤΕ ΤΑ ΠΑΡΑ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΗΓΓΥΗΜΕΝΑ ΑΜΙΑΝΤΑ

“ΒΟΤΡΥΣ”

CALORIFERES

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΕΟΝ
ΑΓΓΛΙΚΟΝ ΣΥΣ-
ΤΗΜΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

5

Φ
ΑΡΧΙΤΕΥΣ

ΚΑΖΑΝΗΣ

Χ. ΚΟΥΡΑΚΟΣ